

KARLOVA UNIVERZITA PRAHA

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

PRACOVISŤĚ HISTORICKÉ SOCIOLOGIE

DIPLOMOVÁ PRÁCE

BABICE 1951 – PŘÍPADOVÁ STUDIE

Autor: Mgr. Karolina Stonjeková

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. Bohuslav Šalanda, CSc.

2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a všechny citace a prameny řádně vyznačila v textu. Veškerou použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Praze, dne 15.5.2012

Mgr. Karolina Stonjeková

Abstract

The aim of my dissertation is to focus on a real act of crime, that happened in the year 1951 in small Czech village, Babice. This act led to the series of show trials with alleged perpetrators – mostly representatives of Catholic Church, private farmers and representatives of the resistance movement. In these trials more than one hundred people were persecuted and eleven of them were executed. I was also trying to make a brief introduction into the issues of mutual relationship between the Communist state and the Catholic Church, as well as the private farmers. The main contribution of this dissertation is based on the interviews with the persecuted people or the bereaved.

Poděkování:

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu práce, **Doc. Bohuslavu Šalandovi**, za vedení této práce a obohacující komentáře. Dále děkuji **PhDr. Haně Maříkové** za to, že mne přivedla na myšlenku zpracovat v rámci diplomové práce právě toto téma.

Ráda bych také poděkovala **Ing. Adolfu Rázkovi** z Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu za četné rady, konzultace a za poskytování materiálů. Rovněž patří díky i **Lud'ku Navarovi** a **Miroslavu Kasáčkovi**, taktéž za rady i za zprostředkování kontaktu na pamětníky událostí, či na pozůstalé po obětech procesů. I jim, tedy: **Ludmile Vondráčkové roz. Plichtové**, **páteru Valeriánovi**, **manželům Krotkým**, **Marii Bulové** a jejímu synovi, **panu Bulovi**; bych na tomto místě ráda poděkovala za jejich vstřícnost a ochotu podělit se o svůj životní příběh pro potřeby této práce.

Věnováno všem, kteří byli neprávem zabiti a nespravedlivě trpěli. Obětem komunistické zvěle, které se nedožily našich dnů...

Obsah

1 ÚVOD	1
1.1 Představení tématu	1
1.2 Zdůvodnění výběru tématu.....	2
1.3 Struktura práce	3
1.4 Metodologická východiska	4
1.5 Problematika lidské paměti a jejího využití v sociálně-vědním výzkumu	5
2 POLITICKÉ PROCESY V ČESKOSLOVENSKU.....	6
2.1 Obecná rovina politických procesů	6
2.2 Sovětská inspirace	7
2.3 Právo podle připraveného scénáře.....	8
2.4 Cíle politických procesů	8
3 VZTAH STÁTU A CÍRKVE PO ROCE 1948	10
3.1 Obecná rovina vzájemného vztahu	10
3.2 Proměna vztahů po roce 1948	11
3.3 První ohniska konfliktu	14
3.3.1 Suspenze Josefa Plojgara	14
3.3.2 Spor Berana s Plojgarem	15
3.3.3 Osoba Josefa Berana	17
3.4 Tři názorové proudy v katolické církvi	18
3.5 Katolická akce	18
3.6 Přijetí nových církevních zákonů	20
3.7 Příklady perzekuce církevních představitelů.....	22
3.7.1 Číhošťský zázrak a umučení Josefa Toufara.....	22
3.7.2 „Akce K“	24
3. 8. Dílčí shrnutí.....	25
4 PROCES KOLEKTIVIZACE ČESKOSLOVENSKÉHO VENKOVA	27
4.1 Stručný nástin	27
4.2 Pojmenování nepřítele na vesnici.....	30
4.3 Pronásledování kulaků	32

5 CHRONOLOGIE BABICKÝCH UDÁLOSTÍ, AKTÉŘI, SOUVISLOSTI	35
5.1 Určení výchozího bodu	35
5.2 Pozadí babických vražd.....	35
5.2.1 Odbojová skupina Gustava Smetany.....	37
5.2.2 František Mareček a jeho působení na Moravsko-Budějovicku	38
5.2.3 Ladislav Malý, jeho působení a role v celém příběhu.....	38
5.2.4 Dva pohledy na osobu Ladislava Malého	41
5.3 Vražda v babické škole	43
5.3.1 Vývoj událostí po vraždě.....	45
5.3.2 Akce Státní bezpečnosti	47
5.3.3 Co se odehrálo na poli u Bolíkovíc	48
5.3.4 Jednání sekretariátu KSČ	50
5.4 Procesy a represe po babických událostech	51
5.4.1 Organizační stránka procesu	52
5.4.2 „Lid“ píše soudu v Jihlavě	53
5.4.3 Výsledek I. procesu (Jihlava 12. -14. 7. 1951).....	54
5.4.4 Výsledek II. procesu (Třebíč 13. – 15. 7. 1951)	55
5.4.5 Páter Bula a jeho role v celém případě	56
5.4.6 Další vlna soudních procesů.....	57
5.4.7 Mimosoudní postihy rodin odsouzených	58
5.5 Představitelé komunistické justice v babickém případě.....	59
6 VYUŽITÍ BABICKÝCH UDÁLOSTÍ K PROPAGANDISTICKÝM ÚČELŮM .60	60
6.1 K čemu měla propaganda sloužit	60
6.2 Ohlasy v tisku.....	60
6.3 Pohřeb jako nástroj propagandy	62
6.4 Prostřelená legitimace jako nástroj propagandy.....	65
6.5 Třicet případů majora Zemana – Vrah se skrývá v poli.....	67
6.5.1 Stručně o příčinách vzniku seriálu	67
6.5.2 Epizoda Vrah se skrývá v poli.....	70
6.5.3 Film a realita.....	74
6.6 Dílčí shrnutí.....	75
7 BIOGRAFICKÉ ROZHOVORY S PAMĚTNÍKY	77
7.1 Úvod.....	77
7.1.1 Seznam značek, použitých v biografických rozhovorech	79

7.2 Rozhovor s Ludmilou Vondráčkovou rozenou Plichtovou.....	79
7.3 Rozhovor s páterem Josefem Valeriánem	96
7.4 Rozhovor s Marií Bulovou, panem Bulou, panem Krotkým a paní Krotkou .	110
8 ANALÝZY BIOGRAFICKÝCH ROZHOVORŮ	117
8.1 Analýza rozhovoru s Ludmilou Vondráčkovou (Plichtovou)	117
8.2 Analýza rozhovoru s páterem Josefem Valeriánem	118
8.3 Analýza rozhovoru s příbuznými pátera Jana Buly.....	119
9 ZÁVĚR.....	120

1 ÚVOD

1. 1 Představení tématu

V roce 2011 uplynulo 60. let od tragické události, k níž došlo 2. července 1951, v budově školy, v malé moravské vsi Babice. Vražda čtyř komunistických funkcionářů odstartovala sérii vykonstruovaných politických procesů, pečlivě zaranžovaných státní bezpečností. Na lavici obžalovaných tehdy, v drtivé většině, stanuli lidé, kteří se samotnými vraždami neměli nic společného a faktických důvodem postihu byl především jejich třídní původ, příslušnost k tehdy stigmatizovaným skupinám církevních představitelů a především pak tzv. vesnických boháčů.

50. léta XX. století byla dobou velkých přeměn a sociálních otřesů. V dlouhodobém a bolestivém procesu kolektivizace se dramaticky měnil charakter i tvář československého venkova a docházelo k faktickému rozvratu po staletí platných vazeb. Tyto vazby musely ustoupit novému pojetí společnosti, ovládané dominující marxisticko-leninskou ideologií. Nositelé těchto vazeb se pak v rukou StB a komunistické justice stali nedobrovolnými nástroji legitimizace a mocenského upevnění nového režimu tím, že posloužili jako exemplární příklady pro definici třídního nepřítele.

Tato práce, jejíž název zní *Babice 1951 – případová studie*, se bude zabývat právě jedním z největších soudních procesů v historii komunistické justice. Procesem, který je svým rozsahem a počtem perzekvovaných plně srovnatelný s obecně nejznámějším vykonstruovaným soudem - se soudem s doktorkou Miladou Horákovou a spol., v kauze údajného „záškodnického spiknutí proti republice“.

Hned v úvodu je nezbytné podotknout, že pokud o babickém procesu hovoříme v singuláru, jedná se o jisté zjednodušení. De facto totiž šlo o celou sérii soudních procesů,

jejichž konečným výsledkem bylo odsouzení celkem deseti osob k trestu smrti, a dalších více než devadesáti osob, k různým trestům odnětí svobody, v souhrnné výši 1375 let¹.

1.2 Zdůvodnění výběru tématu

K výběru právě tohoto tématu mne vedlo několik skutečností, které bych nyní ráda objasnila. V první řadě svou roli významně sehrál fakt, že se babickým procesem, v rámci svých studií, již poměrně dlouhou dobu zabývám. Částečně se tohoto tématu dotkla i moje předcházející diplomová práce na Metropolitní univerzitě v Praze, kde jsem se věnovala způsobu, jímž byly Babické události zachyceny dobovou propagandou a zaznamenány v tendenčním seriálu Třicet případů Majora Zemana, konkrétně v desáté epizodě s názvem: Vrah se skrývá v poli.

Za dobu, kdy se o babický proces zajímám, jsem měla možnost se s celým případem i jeho pozadím velmi důkladně seznámit, ale především se mi podařilo navázat kontakt s lidmi, kteří mají k celé záležitosti co říci, jsou pamětníky událostí, či potomky perzekvovaných. Přestože se tito lidé k procesu, který se jich tak výrazně dotkl, vyjadřovali již několikrát – ať už to bylo pro vyšetřovatele Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu nebo pro autory četných publikací na toto téma - považovala jsem za důležité, pokusit se znovu využít potenciál, který je ukrytý v jejich svědectvích a historických vzpomínkách, jakkoli tyto vzpomínky, s odstupem času, už nemusejí z hlediska historického bádání být zcela platné, respektive spolehlivé. I tak jsou ale tyto vzpomínky cenným a těžko nahraditelným zdrojem informací a ryze osobních zkušeností s krutostí režimu, který sám sebe definoval jako nejhumánnější společenský řád v historii lidstva.

---

¹ Rázek, A. (2002): *StB a justice, nástroje třídního boje v akci Babice*. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Praha

Z hlediska osobní motivace je ještě nutné dodat, že dominantní část práce vznikala v průběhu roku 2012, tedy v roce šedesátého výročí vraždy v Babicích, což této práci dodává i jistý symbolický rozměr.

Zároveň lze práci chápat jako další z řady příspěvků do diskuse na téma komunistický režim a jeho zločiny, což opět nepostrádá symbolickou rovinu - zvláště v době, kdy nereformované nástupkyni KSČ, Komunistické straně Čech a Moravy, rostou preference nejvíce ve dvacetileté porevoluční historii.

1.3 Struktura práce

Babický proces by nebylo možné bezzbytku pochopit, kdyby nebyl zasazen do konkrétního historicko-politického rámce, kdyby nebyly dostatečně objasněny důvody, jaké vedly k tomu, že komunistický režim, poté, co se chopil moci, začal pronásledovat určité sociální a názorové skupiny.

Proces kolektivizace československého venkova, jakož i komplikovaný charakter vzájemných vztahů mezi komunistickým státem a (římsko-katolickou) církví, vytvořily podhoubí pro vznik vykonstruovaných soudních procesů, s jejichž pomocí se nová totalitní moc rozhodla definovat a exemplárně trestat své nepřátele.

Proto bude adekvátní část práce věnována právě historickému exkurzu do problematiky procesu kolektivizace v Československu – který vyústil v pronásledování představitelů statkářských rodin; a také otázce vztahů státu s církví – která vedla k perzekuci církevních představitelů.

Následně obrátím svou pozornost přímo k popisu událostí, které se v Babicích a na Moravsko-Budějovicku odehrávaly v období před samotnými vraždami i po nich. Budu se věnovat představení hlavních aktérů a ozřejmení jejich role, následně také politickým

procesům, jejichž subjektem se tito aktéři stali. V další části práce budou uvedeny přepisy biografických rozhovorů s pamětníky, či pozůstalými po obětech procesu, a také nezbytná analýza těchto rozhovorů a jejich případná korekce - tam kde se budou výpovědi svědků rozcházet s dosavadním historickým poznáním.

V další části práce se vrátím k seriálu Třicet případů Majora Zemana, přesněji řečeno k již zmíněné epizodě Vrah se skrývá v poli, a rozšířím tuto kapitolu ještě o další pokusy o, eufemisticky řečeno, umělecké zpracování Babických událostí, které mělo rovněž posloužit dobové propagandě, s cílem podpořit oficiální verzi událostí a odvést pozornost od nevyřešených otázek a čtených bílých míst. Ukáži, jak byla historická realita podrobena šablonovitému uvažování a černobílému vidění, které bylo tak charakteristické, především pro období prvních let budování komunistického systému.

1.4 Metodologická východiska

Tato práce v sobě vzájemně kombinuje dva zásadní metodologické přístupy. První z nich prozrazuje práce už ve svém názvu. Jedná se o případovou studii, přesněji řečeno single case study, kde jedním příkladem je právě samotná babická událost, její konsekvence a následky. Druhou použitou metodou je potom biografický rozhovor, respektive rozhovory. Ty probíhaly s oslovenými pamětníky, či pozůstalými po perzekvovaných a byly za účelem sepsání této diplomové práce zaznamenávány na diktafon. Z hlediska formy se jednalo o rozhovor polostrukturovaný, proto aby dotazované osoby měly co nejširší prostor pro sdělování svých zkušeností a životních osudů. S rozhovory i s pořízením jejich zvukového záznamu vyslovili dotazovaní ústní souhlas a souhlasili také s jejich publikací, pro potřeby této diplomové práce.

1.5 Problematika lidské paměti a jejího využití v sociálně-vědním výzkumu

Pokud se badatel rozhodne zkoumat nějakou historickou událost s využitím biografických rozhovorů a autentických vzpomínek pamětníků, ocitá se před několikerými problémy. V první řadě je výzkumník vždy limitován tím, kdo z pamětníků dané události je se vzrůstajícím časovým odstupem ještě živ. Dále pak, kdo z těchto žijících pamětníků je ochoten a také schopen o události poskytnout své svědectví. Zvyšující se časový odstup se samozřejmě negativně projevuje na lidské paměti. Navíc pamětník může mít četné osobní důvody pro nezájem na spolupráci při výzkumu, zvláště za situace, kdy by taková spolupráce obnášela oživení vzpomínek, které mohou být bolestné nebo nepříjemné.

V tomto případě však po prvotním kontaktu vyjádřili všichni oslovení ochotu se o svůj životní příběh podělit, což je velmi důležité z hlediska uchování jejich poselství pro další generace, protože *intenzita uvědomování si minulosti a historická paměť slábnou s tím, jak dorůstá generace, která postrádá vlastní, dostatečně silnou, autentickou zkušenost s reálným socialismem, která již nedisponuje pamětí na dobu nesvobody. Dluh paměti je proto třeba nahradit historickým poznáním, je třeba stále klást otázky, neboť teprve důkladné poznání fungování totalitního systému je předpokladem překonání minulosti.*²

---

² Urban, J. (2010): *Venkov pod kolektivizační knutou. Okolnosti jednoho exemplárního kulackého procesu.* Vyšehrad spol. s.r.o.,

1 POLITICKÉ PROCESY V ČESKOSLOVENSKU

2.1 Obecná rovina politických procesů

Politické procesy patřily k přirozeným jevům komunistického režimu, byly dokonce jednou z podmínek jeho existence a běžným politickým prostředkem. Jako takové je komunistická moc v Československu používala ve zvlášť velkém rozsahu ve svém zakladatelském období, v letech 1948 – 1954, kdy počet jejich obětí dosáhl téměř dvou set tisíc³.

Celkový počet obětí politických procesů přitom není znám, pouze se odhaduje. Dobrým vodítkem k určení přibližného rozsahu může být počet rehabilitovaných osob po roce 1989, který dosáhl více jak 264 tisíc. Počet obětí je těžké spolehlivě kvantifikovat ze dvou důvodů – jednak je samozřejmě nesmírně těžké objektivně změřit míru osobní újmy každého jedince, protože politické procesy se rozhodně nedotkly jen osob, které stanuly na lavici obžalovaných, ale také jejich rodinných příslušníků a bezprostředního okolí. Tyto osoby je také nutné do obětí perzekucí zahrnout, přestože není možné s jejich spolehlivým počtem operovat v oficiálních statistikách. Zadruhé vychází obtížná kvantifikace ze samé povahy a z komplikované struktury orgánů, které měly možnost obyvatele postihovat – nejednalo se přitom jen o čistě justiční složky, ale mnohdy se zapomíná na tzv. trestní komise Národních výborů apod.

Potírání a pronásledování názorových oponentů přitom samozřejmě není autorským vynálezem komunistické mašinérie, ale jedná se o způsob starý, jako lidstvo samo. Totalitní režimy XX. století však postihy výrazně „zdokonalily“, a to především pokud jde o jejich organizačně - byrokratický, institucionální a ve své podstatě i právní rámec. Nutnou podmínkou existence procesů, totiž musela být změna nejen fungování, ale především chápání a pojetí justice, spravedlnosti a v obecné rovině pak celého právního systému. Oproti období

---

³ Kaplan, K. (1995): *Největší politický proces, M. Horáková a spol.* Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, ve spolupráci s Archivem hl. m. Prahy, str. 5

1. republiky, kdy byla soudní moc politicky nezávislou složkou demokratického státu, nastala po únoru 1948 situace, kdy bylo nutné tuto autonomní složku vůči státu podřídit, a uvrhnout ji pod jeho kontrolu. S tím byla samozřejmě spojena nutnost „očistit“ komunistické soudnictví od osob, které představovaly kontinuitu s touto demokratickou tradicí prvorepublikového soudnictví, a které by v roli soudců nemohli plnit režimní očekávání. Problém byl ovšem v tom, že nastupující moc nedisponovala dostatkem kvalifikovaných lidí, kteří by na uvolněné pozice mohli nastoupit. Proto přišly ke slovu kurzy dělnických kádrů, dělnické školy pracujících a v neposlední řadě pak využití soudců z lidu⁴.

2.2 Sovětská inspirace

V případě politických procesů, probíhajících v Československu, přitom nechyběla ryze konkrétní inspirace – inspirace Sovětským svazem, přesněji řečeno politickými čistkami a procesy, které prováděl Stalin ve třicátých letech, se zvýšenou intenzitou pak především mezi lety 1937 – 1938. Sovětská praxe a zkušenosti s cíleným vedením procesů velmi posloužily československým soudruhům například v procesu s Miladou Horákovou, kde sovětsí poradci „obohatili“ vyšetřování o nové prvky, jako například: *nepřetržitě výsledky, tzv. konfrontaci vyslychaného s již vynucenými výpověďmi jiných vězňů a tzv. otázkové protokoly se způsobem jejich zpracování*⁵.

Mezi historiky přitom nepanuje jasná shoda nad tím, jak přesně datovat praxi účasti sovětských poradců při výsleších, vyšetřování a soudních procesech. Obecně se sice jako o počátku hovoří o roce 1949, což je datum doložitelné na základě archivních záznamů. Český historik Václav Veber ale právem upozorňuje na skutečnost, že zakládat míru poznání skutečnosti pouze na archivních materiálech může být zavádějící vzhledem k tomu, že si

---

⁴ Více viz: dokument Historie.cz s názvem *Politické procesy v 50. letech*, z 21.11.2011, dostupný ze stránek www.ceskatelevize.cz

⁵ Tamtéž, str. 6

komunistická moc dávala záležet na tom, aby se určité skutečnosti do zápisů a archivních materiálů, z bezpečnostních důvodů, nikdy nedostaly. Proto se Veber domnívá⁶, že účast sovětských poradců je možné datovat už před rok 1949, do let poválečných, kdy se chystalo schéma budoucího politického režimu.

2.3 Právo podle připraveného scénáře

Dílem invence sovětských poradců je i snaha o uchopení soudních přelíčení jako dramatického představení. Právě ve zmíněném procesu s Miladou Horákovou *se poprvé uplatnilo učení odpovědi podle vypracovaného scénáře, či režijní knihy soudního přelíčení*⁷.

Zároveň je nutné neopominout roli sdělovacích prostředků, které měly sehrát roli nástroje podněcování třídní nenávisti. Především se jedná o tisk a také rádio, s jehož pomocí byly vysílány přenosy ze soudní síně, aby bylo soudním jednáním dodáno zdání spravedlivého průběhu procesu.

2.4 Cíle politických procesů

Politické procesy s faktickými, potenciálními a ideovými odpůrci komunistického režimu měly splnit několik hlavních funkcí. V první řadě se jednalo o efektivní formu zastrašení. Jedině společnost neschopná obrany a paralyzovaná strachem, mohla ve své poslušnosti režimu být snadno ovladatelná.

Zastrašování probíhalo na základě sociální exkluze vybraných jedinců a sociálních, politických a náboženských skupin a na jejich exemplárním postihu, který vnesl do

---

⁶ Více viz: dokument Historie.cz s názvem *Politické procesy v 50. letech*, z 21.11.2011, dostupný ze stránek www.ceskatelevize.cz

⁷ Kaplan, K. (1995): *Největší politický proces, M. Horáková a spol. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR*, ve spolupráci s Archivem hl. m. Prahy, str. 6

společnosti žádoucí pocit strachu a nejistoty. Sociální exkluze tak sloužila také jako prostředek, jak definovat vlastní skupinu, a zdůvodnit její postavení.

Na různých formách nátlaku na společnost přitom stál komunistický režim od samého počátku, až do svého zhroucení v roce 1989. Ačkoli je samozřejmě pravda, že tyto formy doznávaly v toku času podstatných změn i jistého změkčení, oproti letům padesátým.

2 VZTAH STÁTU A CÍRKVE PO ROCE 1948

3. 1 Obecná rovina vzájemného vztahu

Vztah církve a státu, v širším pojetí pak vztah moci duchovní a světské, procházel v toku času různými proměnami. Hans Maier, významný německý politolog a historik, například hovoří o rozdílech v jednotlivých zemích – v Sovětském svazu, kde došlo k pokusu o *anihilaci církví*, ve Francii, kde byla církev důsledně oddělena od státu, v Belgii, kde byla církvím poskytnuta svoboda, či v USA, kde byla zajištěna *svoboda svědomí, proti státně církevnímu tlaku. Zatímco odluka církve od státu vedla v demokratickém kapitalismu ke svobodnému a nanejvýš intenzivnímu rozvoji církve, v komunismu se jejím prostřednictvím chtělo dosáhnout nezvratné „smrti“ náboženství*⁸.

Vztah církve a státu byl komplikovaný i v Československu. Po vzniku takzvané První republiky došlo, vlivem osobnosti prvního prezidenta, Tomáše G. Masaryka, k příklonu obyvatel spíše k protestantské víře. V meziválečném období pak někteří autoři hovoří dokonce o latentním antiklerikalismu⁹.

Bylo by ovšem velmi zjednodušené a z historického hlediska nepřesné, pokud bychom zásahy proti církvi považovali až za dílo komunistického režimu ve XX. století. Významné snahy o omezení moci církve se váží například k době osvícenství. Zvláště pak ke druhé polovině 18. století, kdy na trůnu seděla Marie Terezie a následně její syn Josef II. Církevní politika těchto panovníků vytvořila základ pro určitý způsob vnímání církve a jejího postavení. V rámci této politiky došlo například k omezení poutí; zavedení numeru clausu pro kláštery, aby stát neztratil příliš velký počet pracovních sil; postavení klášterních statků pod státní kontrolu; zákaz vzájemných styků řádů se zahraničím, a to včetně styků s řádovými představenými; zákaz uveřejňovat a vyhlášovat papežské buly bez svolení vlády; podrobení

---

⁸ Fiala, P., Hanuš, J. (2001): *Katolická církev a totalitarismus v českých zemích*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury, str. 15

⁹ Tamtéž

všech teologických spisů a modlitebních knih státní cenzuře, či rušení klášterů, přebytečných kostelů a kaplí.¹⁰

Celá řada restrikcí, k nimž ve druhé polovině osmnáctého století došlo, vytvářela model, kterým se o téměř dvě stě let později mohla – a podotkněme, že často zcela vědomě – inspirovat nově se etablující komunistická moc.

Snažit se postihnout všechny aspekty vztahů mezi katolickou církví a nastupující komunistickou mocí, není jednoduché. Jedná se o problematiku značně širokou, která svým rozsahem výrazně převyšuje obsahové i tématické možnosti této práce. Proto se na následujících stranách pokusíme postihnout alespoň klíčové aspekty a chronologii důležitých událostí, které utvořily podhoubí pro politické procesy s představiteli kléru.

3. 2 Proměna vztahů pro roce 1948

Po únoru 1948 byl v Československu nastolen režim, který se k (římsko-katolické) církvi, jakož i k náboženství, jako takovému, stavěl otevřeně nepřátelsky. Už takzvané pretotalitní období, za něž bývá označován úsek od konce druhé světové války, do Vítězného února 1948, dával tušit přicházející tenze mezi církvemi a státem. Jádro tohoto nepřátelství tkvělo především v ideologické rovině – komunismus, který sám sebe definoval jako nové náboženství, samozřejmě neposkytoval prostor pro alternativní světonázorovou, či náboženskou orientaci. Podle některých autorů, například Raymonda Arona, se komunistické (a nacistické) režimy vyznačují ideologií, která prostupuje státní strukturu a stává se univerzální pravdou. Tato ideologie pak představuje všeplatnou normu pro posuzování chování členů společnosti, a to jak ve sféře privátního života, tak také života profesního, či přímo veřejného. *Na základě tohoto jedinečného rysu lze potom pochopit razanci, s níž*

---

¹⁰ Balík, S., Hanuš, J. (2007): *Katolická církev v Československu 1945 – 1989*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury, str. 15

totalitární (primárně ideologické) režimy vystupovaly určitým způsobem proti nositelům idejí odlišných, které byly s oficiálními ideologiemi v rozporu, tj. také proti křesťanům.¹¹

Náboženství a víra však pochopitelně nemohly zcela zmizet, ale transformovaly se do jiné podoby- víra v nadosobního abstraktního Boha se změnila ve víru v konkrétní osobu, Josifa Vissarionoviče Stalina, u kterého budování kultu osobnosti neslo některé významné znaky náboženství. Někteří autoři jako například Karel Skalický, právem upozorňují, že v obecné rovině má kult osobnosti svůj počátek právě v náboženství. *A tak stojíme před jedním z nejparadoxnějších úkazů moderní doby. Když jsme byli vrcholně přesvědčeni, že naše doba je věkem osvícené racionality a kritické vědeckosti, v níž náboženství a kult nemají místa, byli jsme zákeřně a šeredně zaskočeni, a důsledky tohoto byly tím horší, čím naivněji jsme mysleli, že bohové a bůžci, idoly a modly patří nenávratně nedospělé minulosti lidstva. Hřízy stalinismu, spojené s kultem a tedy s jakýmsi druhem náboženství, nás přesvědčují o opaku¹². Český psycholog Slavomil Hubálek nabízí jisté rozšíření výše citované myšlenky: „V době, kdy víra v Boha výrazně v populaci poklesla, vzniklo najednou náboženství nové, s novým uctíváním, s novým kultem. Průvody, kdy se chodilo s „obrazama“, vypadaly v podstatě jako středověká procesí. Na Rudém náměstí byla postavena hrobka, ve které byla nejdříve uctívána mrtvola Lenina, potom Stalina. V hudbě Alexandrovců jde o využití chóru pravoslavných mnichů z ruského pravoslavného chrámu. Typická je také celá ikonografie propagandistických plakátů. Stalin svým způsobem geniálně využil základní archetypy, které od věků fungují a které od věků využívají náboženství.“¹³*

Je však třeba podotknout, že stejně tak, jako bylo konkrétní fungování komunistického režimu v každé zemi tzv. Východního bloku různé, různil se v jednotlivých státech i vztah k církvi a jejím představitelům. Například tradičně silně religiózní Polsko, ale například také

---

¹¹ Fiala, P., Hanuš, J. (2001): *Katolická církev a totalitarismus v českých zemích*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury, str. 10 – 11.

¹² Skalický, K. (1984): *Kritika kultu osobnosti*. Londýn, str. 5

¹³ Více viz Česká televize: Historie cs, dostupné z portálu: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/117929-a-proto-lasku-lasku-stalinovi/>

Slovinsko, či Chorvatsko si dokázaly udržet relativně silnou identifikaci národa s katolickou církví¹⁴.

Za protipól uvedených tří zemí můžeme uvést Albánii, ale také Československo, kde byla vůči církvi a jejím představitelům uplatňována důsledná represivní politika. Bylo by však na tomto místě vhodné zmínit, že politika represí a útlaku se neorientovala jen na církve, ale stejně se dotýkala i jakýchkoli jiných složek občanské společnosti, které se definovaly jako nekomunistické, či dokonce protikomunistické.

Po krátké etapě pokusu o smířlivější politiku, který byl ze strany nové moci spíše výrazem bezradnosti, se státní a straničtí představitelé pokusili církve zela odříznout od jejich mezinárodních kořenů a kontaktů (zejména vazby na vatikánské ústředí), zlikvidovat církevní reprezentaci a inteligenci, ustavit státu podřízené národní církevní společenství, které by sloužilo režimním cílům, oddělit římské katolíky od ostatních křesťanů, a posléze na všech úrovních eliminovat vliv, jaký měla většinová římsko-katolická církev nejen na věřící, ale i na tu část společnosti, jejíž vztah ke křesťanství byl spíše rozpačitý a nevyhraněný¹⁵.

Na druhé straně ale takové vykořenění církve nebylo zcela bezproblémové. Existovala tu dlouhá tradice římsko-katolického vyznání, a to především ve venkovských oblastech, kde církve tvořila nedílnou součást ucelené představy o fungování českého, respektive československého venkova a byla dokonce součástí jeho struktury.

Už prosté statistické údaje ukazují, s jak nelehkým úkolem se nastupující komunistická moc musela ve vztahu k církvi vypořádat. V roce 1948 totiž žilo v Československu přibližně 8,8 milionů obyvatel, z toho téměř plných 6,5 milionů se hlásilo k římsko-katolickému vyznání¹⁶. Nicméně, velký podíl obyvatel, hlásících se ke katolickému

---

¹⁴ Balík, S., Hanuš, J. (2007): *Katolická církev v Československu 1945 – 1989*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury, str. 7

¹⁵ Tamtéž, str. 8

¹⁶ Barbořák, J. (2008): *Perzekuce Římskokatolické církve na Zlínsku Komunistickou stranou Československa, v letech 1948 – 1960 z pohledu archivních dokumentů*. Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta

vyznání, nikterak neovlivnil budoucí politicko-společenský vývoj země, ani neumenšil bezpráví a morální vakuum, které po roce 1948 nastalo, což může působit poněkud paradoxně.

3.3 První ohniska konfliktu

Již pár dní po únorovém převratu, 3. března 1948, se JUDr. **Alexej Čepička**, zeť **Klementa Gottwalda**, obrátil na kardinála **Josefa Berana** s žádostí, aby církev veřejně vyhlásila svůj kladný postoj k novému režimu, což by s sebou přinášelo uznání legitimacy tohoto režimu, jakož i deklaraci loajality k němu. Čepičkův požadavek byl následně, hned 4. března, projednán konferencí biskupů a ordinářů, konanou v Brně, avšak bez kladné reakce ze strany církevních hodnostářů. Československá biskupská konference se rozhodla Čepičkův požadavek odmítnout. Druhým důležitým výstupem z jednání bylo jmenování litoměřického biskupa Štěpána Trochty vedoucím církevní delegace, která měla napříště jednat se státem jménem konference¹⁷.

3.3.1 Suspenze Josefa Plojhara

Trnem v oku představitelů komunistického režimu se rovněž stala suspenze¹⁸, k níž se katolická církev uchýlila ve vztahu k některým příslušníkům kléru, kteří odmítli zachovávat nestrannost církve a rozhodli se za KSČ kandidovat v červnových volbách do Národního shromáždění; nebo v přímém rozporu s rozhodnutím biskupů přijali jiné politické funkce. Jak v jedné ze svých studií upozorňuje Adolf Rázek, důvodem pro odmítavý postoj církve k politické participaci kléru byl předpoklad, že po uchopení moci komunisty, by museli ve

---

¹⁷ Fiala, P., Hanuš, J. (2001): *Katolická církev a totalitarismus v českých zemích*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury, str. 21

¹⁸ Druh interního církevního trestu, jímž jsou příslušníci kléru zbaveni svého úřadu a možnosti vykonávat svátosti (bohoslovecké úkony)

svých funkcích (například jako poslanci) schvalovat zákony, které by mohly být v rozporu nejen s církevním, ale také s přirozeným právem¹⁹.

Jedním z nejznámějších příkladů je v této souvislosti suspenze **Josefa Plojhara**, který přijal ve vládě post ministra zdravotnictví. Přestože suspenze byla ryze interním církevním opatřením, nenechávala představitele komunistické moci lhostejnými a stala se jednou z prvních významných třecích ploch mezi komunisty a představiteli církve. Při bližším pohledu je důvod takového sporu v celku pochopitelný - vedoucím politickým představitelům, měla Plojharova politická angažovanost posloužit jako vhodný příklad, jímž se snažili demonstrovat, že i mezi představiteli církve jsou lidé, schopní být k novému režimu loajální a spolupracovat s ním. To, že se aktem exkomunikace stal z Plojhara de facto církevní odpadlík, se samozřejmě komunistické moci nemohlo hodit.

Proto 18. července žádal Alexej Čepička biskupy, aby byla suspenze Josefa Plojhara odvolána a neváhal dokonce pohrozit i zatýkáním kněží, v případě, že by jeho ultimativní požadavek nebyl vyslyšen. Přesto, že se tím rozpoutal jeden z nejvyhrocenějších střetů mezi církevní mocí a komunisty, Beran Plojharovu suspenzi nikdy neodvolal. Jeho exkomunikace byla na nátlak komunistické vlády zrušena až v roce 1951, kdy ji odvolal pražský kapitulní vikář. Je ovšem nutné podotknout, že vikář k takovému kroku neměl pravomoc a z hlediska církve se tak jednalo o neplatný akt, který nerefletoval ani další exkomunikační kroky, k nimž došlo – například ze strany papežského stolce.

3.3.2 Spor Berana s Plojharem

Otázka exkomunikace samozřejmě přinesla i vyostření osobních vztahů mezi oběma muži²⁰, který se změnil v nevraživost, až nenávisť. To se v nejsilnější podobě projevilo v roce

---

¹⁹ Rázek, A.: 672 Hodiny vazby Josefa Toufara, dostupné z internetu: http://www.kpv-praha15.wz.cz/soubory_PDF/Toufar.pdf, navštíveno 20. 4. 2012

1956, kdy vláda projednávala možnost propuštění Berana z internace. Hlas, který se tehdy nejsilněji vyjadřoval proti takovému kroku, byl právě ten Plojharův.

Charakter vzájemných vztahů těchto významných aktérů, je možné demonstrovat i na textu dopisu, který Josef Beran zaslal 3. srpna 1948 předsednictvu Svazu bojovníků za svobodu²¹. Citujme z listu: „*Plojhar byl suspendován jedině proto, že odepřel poslušnost církevním představeným. Jako kněz musel znáti předpisy církevní, přísahal také poslušnost svému biskupovi. Když byl předem na nebezpečí suspenze upozorněn, odpověděl, že neodvolá kandidaturu²² a suspenzi že bere na vědomí. Na výtku, že Vatikán nic nedělal na ulehčení jeho osudu, podotýkám jen tolik, že Plojhar, který byl v Českých Budějovicích vysvěcen jako příslušník německé národnosti, když přišel do Dachau, dostal se na blok 26 německých kněží. Vatikán se zastával všech uvězněných kněží, žádal pro ně úlevy, ale Himmler dal úlevy jen kněžím německé národnosti. Tyto výhody kněží bloku 26 také měli, až se proti tomu bouřil celá lágr. Plojhar přišel na tento blok roku 1942, kdy již úlevy platily. Ti, kteří byli v Dacharu, to dosvědčí. (...) Všimněte si též, jak Plojhar žije, a jsem přesvědčen, že nebudete mítí dojem, že je to nějaký pronásledovaný kněz²³.*

Svémi vyhraněnými názory na angažovanost kleriků v politice, byl přitom Josef Beran velmi dobře znám. Dostal se kvůli nim dokonce do střetu s představiteli Lidové strany, když se veřejně vyslovoval proti členství seminaristů v politických stranách (včetně zmiňované strany Lidové), s odůvodněním, že „*kněz do politiky nepatří*“. Tento postoj mu vyčítal i msgre Jan Šrámek²⁴.

---

²⁰ Zde je dobré pro informaci podotknout, že Josef Beran, Josef Plojhar a Štěpán Tochtla byli bývalými spoluvězni z nacistického koncentračního tábora v Dachau

²¹ Svaz bojovníků za svobodu se postavil proti Plojharově suspenzi a své odmítavé stanovisko publikoval v tisku. Svou roli v odsuzování exkomunikace jistě sehrál i fakt, že Plojhar byl vězněn v koncentračním táboře. Svaz bojovníků za svobodu kritizoval i Vatikán, za to, že se za Plojhara, jakož i ostatní vězně dostatečně nepostavil.

²² Jednalo se o kandidaturu na poslance Prozatímního Národního shromáždění v letech 1945 – 1946 a po volbách v roce 1946 Ústavodárného Národního shromáždění

²³ Svoboda, B., Polc J. V. (2008): *Kardinál Josef Beran*. Praha Vyšehrad, spol. s.r.o.

²⁴ Více viz: Svoboda, B., Polc J. V. (2008): *Kardinál Josef Beran*. Praha Vyšehrad, spol. s.r.o., str. 110

3.3.3 Osoba Josefa Berana

Počátkem konfliktu arcibiskupa s nastupující politickou mocí se stala událost, kdy Gottwaldův zeť, Čepička, již druhý den po komunistickém puči požadoval po Beranovi, aby katolická církev veřejně zaujala pozitivní stanovisko k novému režimu. *Arcibiskup Beran na tuto výzvu odpověděl v interview, které poskytl tisku, že katolická církev bude vždy nadstranická a nepolitická.*²⁵ Vyjádření arcibiskupa Berana bylo plně v souladu s oficiálním církevním postojem, který byl deklarován prohlášením biskupské konference, o němž jsme již mluvili výše.

Po svém zvolení československým prezidentem, požádal Klement Gottwald o církevní bohoslužbu *Te Deum*²⁶, v chrámu Svatého Víta. Tuto mši sloužil právě Beran. Církevní obřad, sloužený pro prvního dělnického prezidenta, se stal předmětem kritiky z mnoha stran. Spolustraníci Gottwalda nesli s nelibostí, že součástí oslav se stala i katolická církev. A oproti tomu antikomunisticky laděná část laické veřejnosti i kléru neschvalovala slavnostní mši na počest představitele politického směru, který církev označoval za jednoho z předních nepřátel.

Později se arcibiskup Beran pro své postoje, a také proto, že v církvi představoval režimu nepohodlnou morální autoritu, stává bedlivě sledovaným člověkem. *Dne 9. února 1951 předkládá náměstek předsedy vlády, Zdeněk Fierlinger, plán na odstranění arcibiskupa Berana. (...) Začíná tak arcibiskupova intervence, která bude trvat až do jeho nedobrovolného odchodu do exilu v roce 1965.*²⁷ Místa, na nichž byl Josef Beran držen, byla často měněna a podléhala striktnímu utajení. Stává se z něj jedna z osob, nejpřísněji střežených komunistickým režimem.²⁸

---

²⁵ Radosta, P. (1993): *Protikomunistický odboj v Československu*. Praha, Egem

²⁶ Celým názvem *Te Deum Laudamus*, v překladu Bože, chválíme tě nebo také Tebe Boha chválíme

²⁷ Navara, L., Kasáček, M (2008): *Mlynáři od Babic*. Host – vydavatelství s.r.o., Český Těšín str: 89

²⁸ Jak bude ozřejmeno později, právě tato skutečnost sehraje jednu z klíčových rolí v babických událostech

3.4 Tři názorové proudy v katolické církvi

Navzdory jasně odmítavému stanovisku biskupské konference nelze říci, že by jednoznačně odmítavý postoj k nově se etablujícímu režimu, konsensuálně sdílela celá katolická církev. Stanislav Balík a Jiří Hanuš například hovoří o třech hlavních proudech, které reprezentovaly názory představitelů kléru.

První proud je možné označit za radikálně odmítavý. Sem uvedení autoři řadí například královéhradeckého biskupa Mořice Pýchu a také již zmiňovaného pražského arcibiskupa, Josefa Berana.

Druhý proud pak měl tendenci, při nejmenším z počátku, být vůči novému režimu smířlivější. Zde je možné zmínit Štěpána Trochtu, který, jak už bylo řečeno, byl vedoucím církevní delegace.

Poslední proud je pak ke komunistické moci nejmířlivější a bývá proto označován za kapitulantsko-kolaborantský. Za jeho nejvýraznějšího představitele je považován rovněž již zmíněný Josef Plojhar, který v letech 1948 – 1968 zastával post ministra zdravotnictví. (Je jistým paradoxem, že Ministerstvo zdravotnictví, právě pod vedením Plojhara, bývalého katolického kněze, připravilo zákon o interrupcích. Obecně se prokomunistická část kléru označovala jako tzv. vlastenečtí kněží²⁹).

3.5 Katolická akce

Jednou z hlavních strategií vůči římsko-katolické církvi, se stala snaha o její oddělení od Vatikánu. Tato separace měla umožnit, aby církev přestala být imunní vůči zásahům ze strany státu a mohla tak vzniknout jakási státní, rozuměj státem plně kontrolovaná, církev. Navíc mohly vazby na Vatikán fungovat jako nežádoucí informační kanál, s jehož pomocí

---

²⁹ Viz: Balík, S., Hanuš, J. (2007): *Katolická církev v Československu 1945 – 1989*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury, str. 22

mohlo dojít k unikání informací o problematických aspektech nového režimu – například v oblasti porušování lidských práv. Vztahy mezi státem a církví už napříště neměly podléhat diplomatickým stykům s Vatikánem, ale jednání mezi biskupy a představiteli státu. Stát měl zároveň představovat autoritu, do jejíž kompetence by jmenování biskupů napříště spadalo. Noví političtí vládcí se přitom snažili těžit ze skutečnosti, že vztahy mezi českým episkopátem a vatikánským vedením byly dlouhodobě napjaté³⁰. Snahou o obejití Vatikánu i českých biskupů mělo být založení akce pokrokových katolíků, takzvané **Katolické akce**, založené v červnu 1949. Toto uskupení mělo plnit dvě hlavní funkce. Jednak se mělo stát vstřícným partnerem pro jednání se státem, za druhé mělo tvořit základ „nové“ církve, nepodléhající jakýmkoli vlivům vatikánské autority. De facto tak můžeme říci, že hlavním cílem Katolické akce byl vnitřní rozkol v církvi, schizma české římsko-katolické církve.

V procesu formování Akce se velmi výrazně angažoval Josef Plojhar a prvotní plány počítaly s tím, že půjde o záležitost, v níž budou figurovat příslušníci kléru. Realita však byla taková, že vedením akce byli nakonec pověřeni laici. Částečně dobrovolně, částečně pod nátlakem, se k Akci začali přidávat příslušníci kléru i několik tisíc věřících.

Reakce ze strany oficiálních církevních představitelů na sebe ovšem nenechala dlouho čekat. Přišla v podobě pastýřského listu, který už svým názvem výrazně prozrazoval obsah poselství: „ *Hlas československých biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky*“. *Biskupové správně předpokládali, že se církev u nás ocitá v klíčovém bodě svých novodobých dějin. Pastýřský list, Hodina velké zkoušky, se stal roznětkou, která přivodila prudké vyjasnění poměrů, i když v negativním slova smyslu*³¹. Pastýřský list byl velmi hojně čtený v kostelech po celé zemi a věřící tak měli možnost se seznámit s oficiálním pohledem církve na dramatické společenské a politické proměny, k nimž za poslední dobu v Československu došlo.

---

³⁰Tamtéž, str. 19

³¹ Svoboda, B., Polc J. V. (2008): *Kardinál Josef Beran*. Praha Vyšehrad, spol. s.r.o., str. 179

Poměrně razantní byla reakce na Akci ze strany Vatikánu, který pohrozil exkomunikací jejím signatářům, v případě, že by se od ní nedistancovali. Tato forma tlaku se ukázala jako vcelku účinná. Tak účinná, že svůj podpis později odvolal dokonce i sám Josef Plojhar. Katolická akce, z počátku slibný nástroj rozkolu v církvi, tak zklamala, neboť nepřinesla naplnění záměrů, s nimiž byla zakládána. Faktický konec této Akce tak, po pouhých dvou letech jejího fungování, přišel v roce 1951. Zde je ovšem třeba zmínit, a připomínají to i autoři Balík a Hanuš³², že v té době již komunistická moc měla jiné, efektivnější nástroje k účinnému boji proti „nežádoucímu“ vlivu církve.

3.6 Přijetí nových církevních zákonů

V průběhu roku 1949 byla přijata série opatření, která měla dovést proces podřizování církve československému státu, a zároveň měla vytvořit potřebný právní rámec pro kroky, podnikané proti církvim. Některé z těchto norem měly formu zákona, jiné byly nařízením vlády.

Podívejme se nyní trochu blíže na nejdůležitější změny a opatření, která byla vnesena do fungování církvi po roce 1949. *Zákonem č. 217/1949 Sb. se zřizoval Státní úřad pro věci církevní, zákonem č. 218/1949 Sb. o hospodářském zabezpečení církvi a náboženských společenství státem, byl kodifikován podřízený vztah církve vůči státu. Tento zákon upravil dvě hlavní oblasti: a) působení duchovních všech církvi bezpodmínečně navázal na státní souhlas; b) převzal na sebe veškeré hospodářské závazky, spojené s činností církvi – platy duchovních, opravy budov, samotný výkon kultu³³.* Velmi často se můžeme setkat s výrazným rozdílem mezi tím, co bylo právně stanoveno a tím, co bylo reálně žito. Nejinak je tomu i v tomto případě, kdy stát na sebe sice formálně převzal roli hospodáře a správce církevního

---

³² Tamtéž, str. 23

³³ Tamtéž, str. 26

majetku, ve skutečnosti se však na tomto poli choval spíše jako destruktivní živel, bez patřičného ohledu na umělecký a historický význam tohoto majetku. To se velmi výrazně projevilo zvláště po roce 1950, po takzvané „Akci K“³⁴.

Přestože takzvané „nové církevní zákony“ byly přijaty až v roce 1949, je nutné se zmínit ještě o ústavním zákonu z 9. května 1948. Tento zákon měl totiž zásadní význam pro vzdělávací a osvětovou činnost církví. V zákoně se pravilo: „*veškerá výchova a všechno vyučování bud'tež řízeny tak, aby byly v souladu s vědeckým bádáním*“³⁵. Zde se tak naráželo na dva hlavní problémy. Zaprvé: o tom, jaké závěry jsou, či nejsou v souladu s vědeckým bádáním, byly kompetentní rozhodnout pouze stranické orgány, které vědeckost bádání posuzovali optikou univerzální marx-leninské ideologie. Za druhé: výchova k náboženství, které je ve své podstatě individuální záležitostí každého jedince, je v řadě ohledů dost obtížně vědecky uchopitelná. Náboženská výchova se tak úpravou z roku 1948 dostala do přímého konfliktu s Ústavou, jakožto nejvyšším zákonem a byla ve své podstatě trestná.

Další klíčová norma byla přijata v roce 1950, konkrétně se jednalo o zákon č. 86/1950 Sb. V tomto zákoně byl ustanoven postih za skutkovou podstatu trestného činu „*maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi. Postihem už nebyly pokuty, ale tresty odnětí svobody někdy až na 5 let. Naplnit tuto skutkovou podstatu nebyl žádný problém.*

V § 174 bylo totiž ustanoveno, že postižen může být každý, kdo „úmyslně maří nebo ztěžuje výkon státního dozoru nad církví nebo náboženskou společností“ (odst. 1) nebo „kdo úmyslně jinak poruší“ (odst. 2) ustanovení zákona č. 218/1949 Sb. Tohoto bylo využíváno například pro trestání kněží, kteří se vrátili z vězení a konali pastoraci, aniž by byli zařazeni do duchovní správy. Anebo šlo o kněze, kteří byli zbaveni státního souhlasu a pak tajně konali nějakou pastoraci. Za maření státního dozoru se považovalo též to, když se třeba křesťané

---

³⁴ Akce K – viz níže jako samostatná subkapitola

³⁵ Rázek, A. : 672 Hodiny vazby Josefa Toufara, dostupné z internetu: http://www.kpv-praha15.wz.cz/soubory_PDF/Toufar.pdf, navštíveno 20. 4. 2012

scházeli po rodinách k modlitbě a náboženskému vzdělávání. Pokud ovšem rovnou nebyli postihováni mnohem hůře, třeba za velezradu podle zákona na ochran lidově demokratické republiky č. 231/1948 Sb., nahrazeným v roce 1950 už zmiňovaným zákonem č. 86/1950 Sb. Tato ustanovení trestního zákona a nové církevní zákony, dávaly církevním tajemníkům velkou moc nad kněžími a kazateli³⁶.

3.7 Příklady perzekuce církevních představitelů:

3.7.1 Číhošťský zázrak a umučení Josefa Toufara

Jedním z obecně nejznámějších případů komunistické perzekuce vůči církvím, se stalo obvinění faráře Josefa Toufara z Číhošti u Ledče nad Sázavou. Než však stihla komunistická moc přikročit k vykonstruovanému soudnímu procesu, jako se tomu stalo u kněží z babického případu, zemřel farář Toufar na následky mučení, které provázelo jeho výslech.

Na počátku tragických událostí přitom stál dosud vědecky nevysvětlený pohyb křížku na hlavním oltáři Číhošťského kostela, během mše, kterou sloužil Josef Toufar. Ten sám o nezvyklé události napsal svému příteli, P. Sedlákovi, následující: *„Musím vám oznámiti něco zajímavého. Když jsem měl 11. XII. 1949 kázání a již jsem skoro končil, užil jsem slov: „Uprostřed vás stojí, kterého neznáte!“ Pak udělal akci k oltáři a pokračoval: „Zde ve svatostánku je náš Spasitel, kde žije, bije a nás hříšníky čeká to milosrdné srdce Spasitelovo.“ A tu, kteří se podívali směrem k oltáři, viděli, jak kříž na svatostánku se naklonil směrem strany evangelní (asi o 40 - 50°) zase se obrátil ve stejném sklonění na stranu epištolní a vrátil se zase do prostřed svatostánku a obrátil se tělem (celý kříž) ne rovně, ale na kazatelnu.*

---

³⁶ Balík, S., Hanuš, J. (2007): *Katolická církev v Československu 1945 – 1989*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury, str. 103

*Vidělo to 20 lidí vesměs dospělí, studenti a co hlavní, několik lidí, kteří jsou vzácní hosté kostela*³⁷.“

V tom, že událost v Číhošti nabrala tak tragický spád, sehrálo svou roli několik faktorů. Jednak to bezpochyby bylo celkové klima ve společnosti a vztah komunistické moci k církvím, o němž tu bylo již mnohé řečeno. Dále svou roli sehrál i fakt, že se zprávy o nepřírodném pohybu křížku velmi rychle dostaly za hranice obce, v níž se udály, a lokální i centrální orgány KSČ se obávaly možného vzednutí náboženských sentimentů, které pohyb kříže na oltáři reálně hrozil vyvolat. *Do Číhoště přijížděly autobusy věřících, mj. proto, že se proslýchalo, že se kříž naklonil na západ, v čemž byl spatřován brzký konec komunismu*³⁸. Přestože sám kněz Toufar byl k události skeptický, byl to paradoxně právě on, kdo byl ze zinscenování neobvyklého úkazu obviněn a následně 28. ledna 1950 zatčen. Spolu s ním byli zatčeni i další kněží.

Komunistická moc se od počátku snažila „Číhošťský zázrak“ uchopit a využít pro propagandistické účely. Proto na konci února téhož roku, přijel do Číhošti dokumentaristický filmový štáb, který měl natočit snímek, jež by osvětloval, jak k pohybu křížku došlo – rozuměj, který by poskytl oficiální stranický pohled na celou událost. Za účelem natáčení byl dokonce zkonstruován systém vzájemně propojených drátů a spirál, které vedly od kazatelny směrem k oltáři, a který měl napodobit mechanismus, který údajně vytvořil sám Josef Toufar, a s nímž měl při svém kázání docílit pohybů kříže. Přestože oficiální místa operovala s existencí takového mechanismu, faktem zůstává, že žádné takové zařízení nebylo při vyšetřování nikdy nalezeno a tudíž se vyšetřujícími orgány nikdy nepodařilo dokázat jeho existenci jako takovou. Zařízení, které zkonstruovali přímo vyšetřovatelé, mělo navíc jeden zásadní technický problém – bylo zcela nefunkční.

---

³⁷ Rázek, A. : 672 Hodiny vazby Josefa Toufara, dostupné z internetu: http://www.kpv-praha15.wz.cz/soubory_PDF/Toufar.pdf, navštíveno 20. 4. 2012

³⁸ Viz: Balík, S., Hanuš, J. (2007): *Katolická církev v Československu 1945 – 1989*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury, str. 22

Původním záměrem prokurátora Čížka bylo, že si v dokumentu zahraje přímo kněz Toufar. Byl za tímto účelem oblečen do mešního roucha a dokonce nalíčen³⁹. V té době se však již naplno projevovaly následky věznění a především krutých výsledků vyšetřovatele Ladislava Máchy, a tak Toufar během natáčení zkolaboval a nebyl schopen pokračovat. Proto byl pro účely vzniku propagandistického snímku zastoupen přímo prokurátorem Čížkem. Po tomto nezdaru byl Toufar převezen zpět do vězení ve Valdicích, kde ho následně znovu podrobili výslechu, jehož následkem bylo, že Toufar upadl do bezvědomí. V tomto stavu byl také převezen do nemocnice. Obavy komunistického režimu dobře demonstruje i skutečnost, že v nemocnici nebyl tento pacient pod svým jménem – jméno Josef Toufar nebylo nikde oficiálně uvedeno. Toufar byl v nemocnici operován a ještě téhož dne večer zemřel, následkem mučení, které přivedlo perforaci žaludečního vředu a vnitřní krvácení.

Již za několik týdnů po Toufarově smrti byl dokončen a do kin uveden tendenční dokument, který nesl název *Běda tomu, skrze koho pohoršení přichází*. Oficiální propagandou byla celá záležitost interpretována jako důkaz spiknutí vatikánských struktur a posloužila jako záminka k vypovězení diplomatického zástupce Svatého stolce z Československa⁴⁰.

3.7.2 „Akce K“

Navzdory přijetí celé řady legislativních a vládních opatření, pro něž se obecně vžil termín „nové církevní zákony“, existovaly jisté složky církve, které si uchovaly určitou míru samostatnosti. Jednalo se o církevní řády a kongregace. Tato samostatnost byla ze strany politických elit samozřejmě shledána za nežádoucí, a tak se zrodil plán na „Akci K“, která se

---

³⁹ Tamtéž

⁴⁰ Více viz tamtéž

v konečném důsledku dotkla přibližně dvou a půl tisíc řeholníků. Postup proti řeholním řádům, jako takovým, schválilo vedení KSČ už na konci ledna⁴¹ roku 1950.

V noci ze 13. na 14. dubna 1950 se odehrál samotný zásah státní moci proti představitelům a členům mužských řeholních společenství. Jednalo se o první vlnu, během níž Státní bezpečnost, ve spolupráci s Lidovými milicemi, znemožnila řeholníkům opustit kláštery, vchody do kláštera byly střeženy a kněží byli následně internováni do tzv. centralizačních táborů. Bezpečností složky dokonce střežily i klášterní zvony, aby řeholníkům znemožnili přivolat si zvoněním pomoc. O dva týdny později následovala druhá vlna „Akce K“, která proběhla v noci z 27. na 28. dubna. Třetí vlna se pak týkala ženských klášterů a uskutečnila se v průběhu podzimu roku 1950. Tato vlna se dotkla vyššího počtu osob, protože podíl řeholnic byl vyšší, než počet řeholníků. Vyprázdněné kláštery nakonec zůstaly převážně k dispozici armádním složkám – sloužily pak často jako kasárna vojáků, či příslušníků pracovních jednotek Pomocných technických praporů (PTP), nebo jako sklady zbraní a munice.

3.8 Dílčí shrnutí

Vztah církve a státu byl dlouhodobě poměrně komplikovaný a po roce 1948, kdy Komunistická strana definitivně převzala moc v zemi, se ještě vyhrotil. Po neúspěchu myšlenky na vytvoření jakési státní církve, docházelo k systematickým pokusům o podřízení katolické církve a k úspěšné snaze o zpřetrhání přirozených vazeb se Svatým stolcem ve Vatikánu. Neschopnost, či lépe řečeno faktická nemožnost podřídit si církev jako celek, vedla k jejímu pronásledování, které mělo celou řadu projevů - ať už se jednalo o vyhlášení nových

---

⁴¹ K takovému rozhodnutí došlo dva dny po zatčení kněze Josefa Toufara v souvislosti s Číhošťským zázrakem

církevních zákonů, Číhošťský zázrak, zabrání klášterů v rámci Akce K, nebo procesy s představiteli církve, jako tomu bylo v případě babického procesu.

4 PROCES KOLEKTIVIZACE ČESKOSLOVENSKEHO VENKOVA

4.1 Stručný nástin

Dosavadní vývoj našich JZD a zvláště v únoru konaný celostátní sjezd zemědělských družstevníků ukázal, že družstevní forma socialistické výroby je s to vybudovat a zajistit bohatší a radostnější život na naší vesnici.⁴²

Navzdory výše citovanému optimistickému pohledu tehdejších politických elit na kolektivizaci, pravdou zůstává, že proces kolektivizace v Československu patří bezpochyby k nejproblematičtějším aspektům našeho poválečného vývoje. Jednalo se o proces komplikovaný, na jehož konci stál absolutní rozvrat vazeb, které se na českém venkově formovaly po staletí, přinesl změnu majetkových vztahů a znamenal také zánik tradiční venkovské struktury, nemluvě o celkové proměně charakteru české krajiny. Není také možné nezmínit, že si tento proces vyžádal řadu lidských obětí a přinesl s sebou mnoho osobních lidských tragédií – některým zcela konkrétním dramatickým osudům se budeme v této práci ještě podrobně věnovat.

Kolektivizace byla také důsledkem snahy o zprůmyslnění československého venkova, snahou o zavádění zemědělské velkovýroby. Svou podstatou kolektivizace spadala do ideologického schématu komunistické moci, která jednoznačně preferovala kolektivní vlastnictví před soukromým. Jedním z problematických aspektů praktického rázu bylo to, že půda byla odnímána lidem, kteří k ní měli vztah a dokázali na ní hospodařit. Měli nejen technické vybavení, ale především potřebné zkušenosti a dovednosti. Tyto dovednosti se pak v rámci tradice **nedělitelného dědičného gruntu** dědily z otce na syna, z generace na generaci. Následkem takzvaného rozkulačování však na rodové grunty přišli cizí lidé, kteří

---

⁴² Úryvek z projevu poslance Národního shromáždění Gemrota, pronesený 16. dubna 1953 na 73. schůzi NS. Dostupné z internetu: <http://www.snemovna.cz/eknih/1948ns/stenprot/073schuz/s073003.html>
Staženo: 18.6. 2009

nepostrádali potřebnou dávku revolučního nadšení, zato ovšem postrádali jakékoli praktické zkušenosti s tím, jak na statcích a polnostech hospodařit.

*V této souvislosti nutně vyvstává otázka, jak je možné, že se masové postátňování zemědělských výrobních prostředků mohlo podařit právě v Československu, zemi se staletou selskou tradicí, v níž samostatně hospodařící rolníci po dlouhou dobu patřili k elitě, která svým způsobem formovala charakter celého národa a velice si zakládala na své nezávislosti,(...) Konečný úspěch kolektivizace zemědělství, která zcela rozvrátila způsob života a hospodaření na československém venkově - stejně, jako konečný úspěch bolševizace celé naší země - má své kořeny v onom levicovém nadšení, které v roce 1945 zachvátilo celou republiku.*⁴³

Absolutní převzetí moci komunistickou stranou, k němuž v roce 1948 došlo, mělo svůj původ jak ve vnitropolitické poválečné situaci v Československu, tak samozřejmě i poválečném vývoji na mezinárodní scéně. *S pomocí moskevského Informbyra posílil Stalin tlak na komunistické strany jednotlivých lidovědemokratických zemí, aby uzurpovaly veškerou státní moc. Lidovědemokratické země se pak všechny velmi rychle dostaly pod sovětskou hegemonii.*⁴⁴

Již v roce 1945 dochází k podpisu takzvaného **Košického vládního programu**, který s sebou přinesl významnou limitaci stranického systému a znamenal, mimo jiné, zákaz předválečné agrární strany. Tato strana *patřila za předválečné první republiky k těm nejvýznamnějším, získávala pravidelně (kromě parlamentních voleb v roce 1920) největší počet poslaneckých mandátů a od roku 1922 až do zániku první republiky obsazovala post předsedy vlády.*⁴⁵

Z hlediska problematiky venkova a zemědělství, o níž tu hovoříme, se zrušení této

---

⁴³ Pernes, J. (2008): *Politické a sociální předpoklady kolektivizace zemědělství v Československu*. IN: Blažek, P., Kubálek, M. (eds): *Kolektivizace venkova v Československu 1948 – 1960 a středoevropské souvislosti*. Praha, Dokořán, str. 77

⁴⁴ Vodička, K., Cabada, L. (2003): *Politický systém české republiky*. Praha, Portál s.r.o., str. 48

⁴⁵ Tamtéž, str. 46

strany stalo významným faktorem. Byla to totiž právě agrární strana, která dlouhodobě koncentrovala potenciál venkovských voličů a byla tak po dlouhou dobu stěžejním politickým reprezentantem jejich zájmů. Agrární strana nejenže nesměla politicky působit, ale její představitelé museli čelit politickým tlakům a vykonstruovaným obviněním z kolaborace s okupanty. Jen o málo později vystřídali agrárníky na lavici obžalovaných členové národních socialistů, sociálních demokratů a lidovců. Zákazem agrární strany se tak zbývajícím politickým stranám, sdruženým v Národní frontě, otevřel prostor pro získání podpory poměrně širokého a významného elektorátu venkovských voličů. Strany Národní fronty se proto pokoušely formulováním zemědělského programu tento, z významné části bezprizorný, venkovský elektorát oslovit.

Na první pohled se to může jevit jako paradoxní, ale při bližším pohledu je velmi logické, že KSČ vycházela z tohoto boje za venkovské voliče úspěšně. Díky poválečnému odsunu německých obyvatel z Československa, zvláště pak z pohraničí a vzhledem ke skutečnosti, že pozemky odsunutých obyvatel připadly státu, došlo k situaci, kdy bylo možné velké množství zemědělské půdy přidělit novým vlastníkům. V tomto přidělování vystupovala KSČ velmi aktivně, zvláště prostřednictvím osoby svého ministra, Júlia Ďuriše. Komunistické straně se tak konečně podařilo něco, oč usilovala už za doby první republiky - kdy byla v moskevském ústředí ostře kritizována za svou neschopnost proniknout na československý venkov.

Komunistická strana Československa, která se v této době profilovala už ne jako strana pouze dělnická, nýbrž ucházela se o celonárodní podporu, se snažila získat pro své cíle také rolníky. To by se jí samozřejmě nikdy nepodařilo, kdyby jim jako cíl své politiky nabídla zestátnění právě přidělené půdy a založení kolchozů po sovětském vzoru. Proto komunisté v období mezi léty 1945 a 1948 opakovaně tvrdili, že kolchozy se v Československu zakládat nebudou.

Důsledkem sovětského modelu zemědělství byl navíc také rozsáhlý hladomor a o této skutečnosti se v Československu obecně vědělo.

Impulzem ke změně dosavadního postoje se stala **Bukuřešťská rezoluce**, která vznikla na jednání Informbyra komunistických stran, které proběhlo v roce 1948. Tato rezoluce zaujímala kritický postoj k probíhající kolektivizaci v Jugoslávii a nedostatečnému potírání kulaků. Tato rezoluce byla pochopitelně všemi představiteli komunistických stran souhlasně přijata a potíž s jejím schválením, neměla ani KSČ. Kámen úrazu byl však ukryt jinde. KSČ se začala obávat, aby po kritice Jugoslávie nepřišla na řadu také kritika Československa, což by pro ni mohlo mít velmi nepříjemné důsledky. A tak ve snaze uhasit problém, který se ještě ani nerozhořel, *předsednictvo ÚV KSČ uložilo svému aparátu, aby připravil podklady pro podrobné koncepce další zemědělské politiky. Předurčilo však výsledek tím, že vyhlásilo obecnou platnost sovětského pojetí kolektivizace. (...) V této atmosféře se 14. října 1948*

*konalo před veřejností utajené jednání předsednictva ÚV KSČ, věnované výhradně aktuální zemědělské politice.*⁴⁶

4.2 Pojmenování nepřítele na vesnici

Komunistická moc stála před nelehkou otázkou, jakým způsobem se na vesnici vyrovnat s těmi nejbohatšími vlastníky půdy a dobytka a také jak zaktivizovat chudší obyvatele vesnice proti nim. Ukázalo se, že aplikace doktríny o třídním boji nebude, vzhledem k poměrům na české vesnici, vůbec jednoduchá. Je pravdou, že sedlácké rody musely nezřídka čelit závisti ostatních a po válce například také skutečným, či smyšleným nařčením z kolaborace z nacisty. Do určité míry můžeme říci, že zjednodušené vidění sedláků

---

⁴⁶ Jech, K. (2008): *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*. Praha, Vyšehrad s.r.o., str. 56

jako pyšných, nepřístupných a hamižných lidí, bylo obsaženo už lidových pohádkách, ale například také v literatuře⁴⁷. Jan Cimbura Jindřicha Šimona Baara, byl v tomto ohledu spíše světlou výjimkou. Už v literatuře a ústní lidové slovesnosti byly položeny základy myšlenkových stereotypů, na kterých uměla komunistická propaganda mistrně stavět, a které rozvíjela například ve své kinematografické tvorbě.

Na straně druhé se však statkáři těšili také přirozené úctě a respektu a mnohdy působili ve své obci jako neformální autority, k nimž se jejich sousedé chodili radit. Jejich slovo mělo váhu a vliv. Pro tyto autority, podobně jako například i pro autority církevní, však v nově vznikajícím systému nebylo místo. Církev byla jednak ideovým nepřítelem komunismu, ale zároveň i ve značné míře komplikovala (z hlediska tehdejší moci), situaci na vesnici.

Církev totiž patřila k oné venkovské struktuře, kterou komunistická moc po roce 1948 potřebovala fatálně přetvořit. Byla nedílnou složkou této vesnické struktury a po staletí se podílela na jejím vytváření. Církev tak byla vnímána jako součást jakési komplexní představy o podobě a fungování československé vesnice. Protože měla komunistická moc v úmyslu provést onu zásadní přeměnu československého venkova, bylo jasné, že musí doznat výrazných změn i obraz církve u veřejnosti a její faktické postavení na vesnici.

Dalším problémem, který komunistická moc musela na vesnici řešit, byla otázka terminologie, otázka, jak vhodně označit „zemědělského“ ideologického nepřítele. *Zobecnující výraz kapitalistické živly na vsi, často používaný v Leninových a Stalinových pracích, se jevil pro české a slovenské vesničany jako příliš knižní a odtažitý. Označení statkář by se zase vztahovalo ke kategorii největších, již převážně zlikvidovaných zemědělských podnikatelů, do nichž nebylo dost dobře možné zahrnout onu méně majetnou vrstvu, která měla být v zájmu kolektivizace odstraněna. Pojem sedlák či velkosedlák by zase navozoval příliš pozitivní představu zkušeného hospodáře, s přirozenou autoritou, spjatého*

---

⁴⁷ Například negativní postava sedláka v románu Divá Bára Boženy Němcové

*s tradicí vesnice i dědičného gruntu.*⁴⁸

S problémem, jak definovat a pojmenovat třídního nepřítele na vesnici, se potýkali i představitelé komunistické strany v Sovětském svazu. Ukázalo se, že není snadné poučky Karla Marxe, které v 19. století zformuloval a jež se týkaly průmyslově vyspělé západoevropské společnosti, implantovat do sociálního prostředí venkova v Sovětském svazu, protože realita zde byla zcela odlišná. *Při kolektivizaci byly proto aplikovány primitivní, nicméně účinné sociální definice - nejchudší služebná vrstva bez vlastního pozemkového vlastnictví (bedňjaci) byla poštvána proti bohatým vlastníkům (označovaným neologismem kulaci), a také proti středním rolníkům (seredňjaci).*⁴⁹

Zatímco ruské výrazy seredňjaci a bedňjaci se do povědomí a hlavně slovníku obyvatel v Československu nedostaly, označení **kulak**, což v ruském originálu znamená pěst, se pro určený segment vesnického obyvatelstva poměrně vžil, a to navzdory skutečnosti, že z počátku nepanovala jednoznačná shoda na tom, jak tento termín interpretovat a které skupiny vesnického obyvatelstva do něj zahrnout. *...kulak, se svým nečeským a neslovenským původem dodával svému nositeli punc čehosi cizorodého. V politické a jmenovitě v kolektivizační mluvě se výrazy vesnický (dědinský) boháč a kulak plíživě vžívaly do slangové hantýrky politických projevů, stranických a státně bezpečnostních směrnic a hlášení, soudních rozsudků apod. Režimu poplatná propaganda a publicistika a rovněž pokleslá normalizační historiografie používala pojmy kulak a vesnický boháč jako hanlivé označení pro diskriminované příslušníky selského stavu až do konce 80. let, (Jech, 2008, str. 60).*

---

⁴⁸ Jech, K. (2008): *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*. Praha, Vyšehrad s.r.o., str. 59

⁴⁹ Adamec, J. (2008): *Nástin strukturálních problémů sovětského venkova v letech 1947 - 1948*. In: Blažek, P., Kubálek, M. (eds.): *Kolektivizace venkova v Československu 1948 – 1960 a středoevropské souvislosti*. Praha, Dokořán, s. 72.

4.3 Pronásledování kulaků

Soukromě hospodařící zemědělci patřili v Československu po komunistickém únorovém převratu v roce 1948 k nejvíce postiženým skupinám obyvatel. (...) Na přelomu let 1951 a 1952 stranické a státní orgány přijaly řadu diskriminačních politicko-administrativních opatření, zaměřených proti doposud samostatně hospodařícím rolníkům. (...) Na principu hojně uplatňované kolektivní viny tak toto stigma dopadlo i na rodiny soukromých rolníků, postihy se nevyhnuly ani dětem vesnických boháčů.⁵⁰

Také v reakci na takzvaný babický proces, který je hlavním tématem této práce, se na podzim roku 1951 schází na zámku v Lánech jedna z přísně utajovaných porad, pod vedením prezidenta Klementa Gottwalda. *Právě tam se rodil chladnokrevný, systematický plán, který měl do dvou či tří let na území celého státu postihnout klíčové selské rody, tím ochromit selský stav jako celek a zcela tak uvolnit cestu ke zrychlené kolektivizaci zemědělství,* (Jech, 2008, str. 118).

Na základě tohoto jednání vypracovali tři ministři **Ladislav Kopřiva, Václav Nosek a Štefan Rais** směrnici, která měla upravovat vztahy ke kulakům a jejich rodinným příslušníkům a řešila také majetkové poměry těchto osob. Směrnice těchto tří ministrů tak dala základ systematickému postihu kulaků a jejich rodin, která dostala název Akce "K".⁵¹

Výraz kulak však nebyl jediným termínem, používaným k označení nepřátel na vesnici. Do povědomí veřejnosti se dostal také krajně hanlivý výraz vesničtí upíři, či vesničtí boháči. Výraz už samozřejmě nebyl tak expresivní, ale jeho výhoda spočívala v tom, že připouštěl poměrně širokou interpretaci a bylo možné jej použít téměř na jakoukoli osobu a navíc byl hojně využíván politiky v jejich projevech, o čemž svědčí i následující část projevu

---

⁵⁰ Bárta, M. (2008): *Očista středních zemědělských škol od dětí „vesnických boháčů“ a jejich internace na státním statku Albrechtice*. In: Blažek, P., Kubálek, M. (eds.): *Kolektivizace venkova v Československu 1948 – 1960 a středoevropské souvislosti*. Praha, Dokořán, s. 196

⁵¹ V rámci této akce docházelo k zabavování majetků selských rodin a také k následným deportacím – zpravidla do československého pohraničí. Součástí postihu těchto lidí se stal i zákaz vstupu do vesnice, z níž sedlák, či jeho příslušníci pocházeli.

poslance Gemrota, pronesená před Národním shromážděním: „Úspěšné budování nově vesnice je solí v očích všem nepřátelům našeho lidově demokratického zřízení, zejména vesnickým boháčům. Vesničtí boháči v průběhu budování JZD byli již mnohokrát odhaleni jako zavilí škůdci našeho národního hospodářství.

Proto všemi silami přispějme k ochraně našich JZD před těmito škůdci...“⁵²

Jak již bylo řečeno výše, selský stav na československém venkově požíval poměrně značnou neformální autoritu. Této autority v minulosti nezřídka využíval ve svém odporu proti vládnoucí moci. Nejinak tomu bylo po roce 1948, kdy se sedláci obtížně smiřovali se změnami, které se jich i celého československého venkova měly bytostně dotknout. Na vesnici se proto začaly formovat odbojové skupiny, které se skládaly s příslušníků selských rodů a vesničanů, kteří se združstevňováním nemohli z principiálních důvodů souhlasit. Tyto odbojové skupiny často navazovaly na svou činnost z odboje protinacistického. Působení těchto skupin vyvolávalo svou odezvu u vládní moci, která se působení těchto jednotek snažila nejen monitorovat a kontrolovat, ale později také přímo podněcovat.⁵³

V souvislosti s působením těchto skupin se nejčastěji hovoří právě o takzvaném babickém případu, který se stal jedním z nejčastěji propagandou zneužívaných kriminálních případů padesátých let.

---

⁵² Úryvek z projevu poslance Národního shromáždění Gemrota, pronesený 16. dubna 1953 na 73. schůzi NS. Dostupné z internetu: <http://www.snemovna.cz/eknih/1948ns/stenprot/073schuz/s073003.html>

⁵³ Rázek, A.: Stb+justice: nástroje třídního boje v akci Babice, Praha 2008

5 CHRONOLOGIE BABICKÝCH UDÁLOSTÍ, AKTÉŘI, SOUVISLOSTI, NÁSLEDKY

5.1 Určení výchozího bodu

Je poměrně obtížné spolehlivě určit moment, od kterého by bylo nejvhodnější odvíjet popis událostí, k nimž na Třebíčsku došlo, a které vyvrcholili politickými procesy s kulaky a lokálními představiteli církve. Je to obtížné z toho důvodu, že rozsáhlá vlna zatýkání se v tomto smyslu uskutečnila ještě před babickými vraždami v létě 1951. Ovšem samotný fakt, že byla nějaká osoba uvězněna ještě před osudným 2. červencem, rozhodně neznamenal, že dotyčný nemohl být za babické vraždy souzen, respektive odsouzen – dokonce i k trestu smrti. Odbojová skupina vedená „záhadným“ kapitánem Ladislavem Malým se rovněž formovala a působila na Moravsko-Budějovicku daleko dříve, než došlo k vraždám tří komunistických funkcionářů ve vesnické škole.

Po zralé úvaze a zhodnocení faktů však skutečně vychází jako optimální opěrný bod líčených událostí samotná vražda v babické škole.

5.2 Pozadí babických vražd

Jméno Babice nese šestnáct obcí v České republice. Jedna z nich se stala pojmem, který v sobě nese třídní nenávisť, násilí, úzkost, vraždy a utrpení desítek rodin. Babické události, nebo krátce jen Babice, to není jen teroristický čin – zavraždění tří funkcionářů MNV. Samotná vražda v Babicích byla jen tragickou epizodou, ke které mohlo dojít kdekoli jinde, a v archivech nebyl dosud nalezen žádný doklad (pouze náznak) o tom, že Babice v okrese Moravské Budějovice byly vybrány StB. Babické události začínají strachem totalitní moci

z. formujícího se protikomunistického odboje (zvláště po únoru 1948) a z jeho úsilí o zlomení odporu církve proti omezování práv a svobod⁵⁴.

Režim, který se po únoru 1948 chopil moci, měl celou řadu odpůrců. Celá řada institucí i osob nemohla z principiálních důvodů s tímto režimem souhlasit a podporovat ho. Odpor některých byl tak silný, že časem začal mít podobu systematizovaného boje, a to i za použití zbraní. Pravděpodobně nejznámějším případem boje proti komunistickému systému se zbraní v ruce, je odbojová skupina vedená bratry Josefem a Ctiradem Mašínovými, kde je však nutné se při hodnocení jejich činnosti potýkat i s vážnými etickými problémy s ohledem na to, že obětí jejich akcí nebyli exponenti komunistické moci, ale „obyčejní lidé“.

Nově se etablující komunistický systém byl z počátku poměrně vratký, což jen zvyšovalo obavy z akcí, vedených proti němu. Obavy politických představitelů se pak týkaly především lidí, kteří měli své praktické zkušenosti již z odboje protinacistického, protože u takových osob byl velký předpoklad, že budou mít pro boj s režimem nejen potřebné prostředky, ale především znalosti. To se týkalo například **Antonína Plichty** staršího, který se stal - i když do jisté míry spíše vlivem událostí, než vlastním přičiněním - jednou z hlavních postav babického příběhu.

Situace na Třebíčsku však byla komplikována ještě dalšími dvěma faktory, jednak šlo o region tradičně silně religiózní, kde řada praktikujících katolíků byla přímo i mezi členy KSČ – což jednoznačně ztěžovalo možnost, efektivně bojovat s katolickou církví, jakožto ideovým nepřítelem komunistického režimu. Dále svou roli sehrával fakt, že jižní Morava patřila k oblastem se silným agrárním akcentem, avšak proces kolektivizace zde značně vázl a setkával se s odporem sedláků. I z těchto příčin se proto zrodil babický monstr proces, i proto ho státní propaganda dokázala tak obratně využít.

---

⁵⁴ Rázek, A. (2002): *StB + justice, nástroje třídního boje v akci Babice*. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Praha, str: 7

Zároveň, pokud hovoříme o dění v Československu, musíme mít na paměti i mimostátní, respektive zahraničně politické souvislosti a faktory. Na počátku padesátých let byla situace mezi takzvaným Východním a Západním blokem enormně vyhrocená a hrozila přerůst do dalšího válečného konfliktu světového rozměru. Přestože si další válečný konflikt samozřejmě nikdo nepřál, už s ohledem na nesmírnou zničující sílu toho předchozího, faktem zůstává, že mohl vzbuzovat i určitou míru naděje na zvrát v nepříznivých událostech, které Vítězným únorem nastaly. Možná budoucí válka a přípravy na ni se staly také tématem, kterého se s obratností sobě vlastní chopila státní propaganda, a které umně využívala k boji s vnitrostátními oponenty. Představitelé odbojové činnosti byli nezdědka dáváni do souvislosti s pokusy o napomáhání zahraničním ideo-diverzitním centrům, jejich cílem bylo rozpoutat třetí světovou válku.

StB se proto snažila působení odbojových skupin nejprve důkladně monitorovat, a posléze, kolem roku 1950, přímo sama podněcovat. Monitoring i pokusy o aktivní podněcování probíhaly prostřednictvím infiltrace tzv. **agentů provokatérů** do těchto skupin. V době, o níž tu hovoříme, v oblasti Moravsko-Budějovicka prokazatelně působil agent StB, známý pod krycím označením „**major Vašek**“, občanským jménem **František Mareček**, který se infiltroval do odbojové skupiny **Gustava Smetany** a částečně i **Antonína Plichty staršího**.

5.2.1 Odbojová skupina Gustava Smetany

Na přelomu let 1948 a 1949 se formuje odbojová skupina Gustava Smetany z Litohoře. Smetana byl v kontaktu o ostatními osobami, které se později v babických procesech ocitly na lavici obžalovaných, například právě s Antonínem Plichtou, či Jaroslavem Melkusem. Mezi lety 1949 a 1950 navazuje Smetana kontakt s Eduardem Kadrnkou, bývalým emigrantem, který se do Československa následně vrátil, (údajně) jako zahraniční agent. Kadrnka poté

seznamuje Smetanu s dalším svým kolegou Janem Samkem⁵⁵. Na konci léta 1950 se však Smetana dozvídá, že Kadrnka byl při přechodu státní hranice postřelen a na jeho místo nastupuje právě František Mareček.

5.2.2 František Mareček a jeho působení na Moravsko-Budějovicku

Zatímco osoba Ladislava Malého dodnes vzbuzuje řadu otazníků a pochybností, o roli Františka Marečka a jeho příslušnosti ke Státně bezpečnostní službě (StB) není třeba pochybovat, protože se opírá o poznání získaná z archivních materiálů. Major Vašek byl v této oblasti aktivní mezi květnem 1950 a listopadem 1951, kdy jeho hlavním úkolem bylo infiltrovat se do odbojové skupiny Gustava Smetany⁵⁶.

Mareček, který neměl ani maturitu, pouze ukončené dvě třídy měšťanské školy, nějakou dobu pracoval jako truhlářský dělník. Byl však již za druhé světové války členem ilegální KSČ a po skončení války se rozhodl přihlásit ke Sboru národní bezpečnosti. Marečkova kvalifikace a poválečná kariéra je poměrně ilustrativním příkladem toho, o jaké lidi se nový režim rozhodl opírat a dát jim svou důvěru. V roce 1952 napsal major Vašek dopis svým představeným, v němž je žádal, aby mohl od StB ze zdravotních důvodů odejít a věnovat se manuální práci. Mareček zemřel v roce 1968. Jak poukazují Luděk Navara a Miroslav Kašáček, bylo to v době, kdy někteří nespravedlivě odsouzení aktéři babického procesu sváděli boj o svou rehabilitaci⁵⁷.

5.2.3 Ladislav Malý, jeho působení a role v celém příběhu

Osoba Ladislava Malého (1920 - 1951) je do značné míry klíčem k vysvětlení a pochopení babických událostí. Nad jeho činností i motivy stále visí řada otazníků a nezodpovězených

---

⁵⁵ Pravá role zahraničních agentů Samka ani Kadrnky není doposud známá

⁵⁶ Smetana byl jedním z odsouzených a popravených v rámci babického procesu.

⁵⁷ Navara, L., Kašáček, M (2008): *Mlynáři od Babic*. Host – vydavatelství s.r.o., Český Těšín

otázek. Pamětníci Malého popisují jako psychicky nevyrovnaného člověka s výraznými sklony k alkoholismu. Jak mne při jedné z osobních konzultací upozornil bývalý vyšetřovatel ÚDV, Adolf Rázek, takový lidé, jako byl Malý, nebyli StB vyhledáváni jako její optimální spolupracovníci. Právě naopak. Mohli totiž představovat poměrně velké nebezpečí, že nebudou schopni udržet v tajnosti své plány a instrukce.

Byl to právě alkohol, který Malému přivodil jeho první vážnější konflikt se zákonem, když v roce 1949 došlo ke konfliktu mezi předsedou základní organizace KSČ a Malým. Za slova, která v hádce padla, byl Malý udán a v soudním procesu odsouzen. Verdikt však nebyl nikdy ani doručen, ani vykonán, protože před ním Malý uprchl z Československa do sousedního Rakouska. Právě útěk do „západního zahraničí“ poskytl základ pro celou řadu částečně, či zcela smyšlených historek a legend o Malého spolupráci se západními tajnými službami a špionážními centry. Je pravdou, že po svém příjezdu do Vídně se Malý zkontaktoval s tamním velením služby CIC⁵⁸ a že dokonce uvažoval o vstupu do cizinecké legie⁵⁹. *Po zjištění podmínek od tohoto úmyslu upustil a 19. 5. uprchl z Vídně do Bavorska, kde prošel tábory v Mnichově a Ludwigsburgu. Pátého srpna přešel zpět do ČSR a koncem léta 1949 zase do Rakouska, kde ve Vídni opět kontaktoval CIC. Tam ho v roce 1950 major československé armády **Miloš Knorr**⁶⁰ pověřoval úkoly ve styku uprchlíky z ČSR. Měl také proplácet odměny lidem, pracujícím pro CIC. Při této činnosti však zpronevěřil více jak 5000 šilinků a hrozilo mu za to v Rakousku trestní stíhání.* Když v roce 1995 hovořil s generálem Knorrem vyšetřovatel Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, padly mimo jiné i tyto otázky:

Vyšetřovatel: *„Přišel Malý z Rakouska do ČSR s určitým úkolem? Mohl být spolupracovníkem StB?*

---

⁵⁸ Obranná zpravodajská služba, předchůdkyně pozdější CIA

⁵⁹ Rázek, A. (2002): *StB + justice, nástroje třídního boje v akci Babice*. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Praha, str: 17

⁶⁰ V roce 1995 se Knorr stává generálem

Miloš Knorr: „*To nevím, ale myslím, že ne. Dokázat to ovšem nemohu. On (Malý) se úplně zbláznil.*

Vyšetřovatel: „*Mohla mít nějaká jiná organizace nebo skupina v zahraničí zájem na iniciování takových akcí, jaké prováděl Malý?*“

Miloš Knorr: „*Ne! Speciální úkol, aby šel do určité obce a tam vykonal například vraždu, to ne.*⁶¹ Svědectví generála Miloše Knorra, jak jej v roce 1995 zachytil vyšetřovatel ÚDV, nám tak poskytuje cenný argument proti oficiální verzi, šířené komunistickou propagandou, že Malého útok byl činem agenta CIC, vyslaného do ČSR *s úkoly rozvracet sabotážemi, terorem a špionáží lidovědemokratické zřízení.*⁶²

Jedna z nejdůležitějších otázek, která se k osobě tajemného „kapitána“, jak si Malý nechal říkat, váže, je otázka, **proč takové množství zkušených lidí Malému uvěřilo?** Zkušenost z odboje se u Plichty či Smetany přece musela projevit i tím, že měli být daleko obezřetnější ve výběru lidí, které seznámí se svými plány a svou činností. Jak se podařilo zjistit během rozhovoru s dcerou Antonína Plichty, Ludmilou, ani ona si na tuto otázku není schopná uspokojivě odpovědět. Možnou příčinu lze spatřovat v tom, že jak sama říká, „kapitán“ „*sliboval něco, co si táta strašně přál...*“⁶³

V případě církevních představitelů, kteří se také stali Malého obětí, už může být odpověď na tuto otázku o něco málo pochopitelnější. Ladislav Malý si totiž získal jejich důvěru historkou, že má tajný úkol převést do bezpečí za hranice kardinála **Josefa Berana**. O vypjatých vztazích mezi komunistickou mocí a arcibiskupem již bylo v této práci podrobně hovořeno. V době, kdy Malý oslovoval potenciální spolupracovníky, byl arcibiskup coby persona non grata skutečně internován na neznámém místě, což mohlo Malého historce dodávat jistou věrohodnost.

---

⁶¹ Navara, L., Kasáček, M (2008): *Mlynáři od Babic*. Host – vydavatelství s.r.o., Český Těšín str: 234

⁶² Rázek, A. (2002): *StB + justice, nástroje třídního boje v akci Babice*. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Praha, str: 17

⁶³ Navara, L., Kasáček, M (2008): *Mlynáři od Babic*. Host – vydavatelství s.r.o., Český Těšín str: 147

5.2.4 Dva pohledy na osobu Ladislava Malého

Ohledně osoby Ladislava Malého se setkáváme se dvěma diametrálně odlišnými pohledy – s pohledem, budovaným a po léta utužovaným státní propagandou, podle něhož byl spolupracovníkem CIC, z jejíhož popudu došlo k vraždě v babické škole; a s pohledem pamětníků, (a lidí, kteří se dostali s Malým do bezprostředního kontaktu), podle kterého byl tento člověk naopak agentem provokatérem StB. Ani jedna z těchto verzí se přitom nepotkává s jasnými a zcela jednoznačnými důkazy v oblasti archivních materiálů nebo jiných prokazatelných svědectví, respektive minimálně prvně uvedenou teorii můžeme v tomto smyslu bezezbytku vyloučit jako nezakládající se na skutečnostech.

První pohled či spíše teorie se v **základní míře** opírá o fakt, že se Ladislav Malý s CIC dostal do kontaktu, ale **nedostával od ní žádné rozkazy** odvetného charakteru vůči komunistickému režimu. Jedná se tedy o teorii, která byla šířena čistě s ohledem využít propagandistický potenciál na maximální možnou míru. Jednalo se o důsledek obecně platné snahy, zaplést představitele vesnických boháčů a církve do protistátního spiknutí se zahraničními tajnými službami.

Druhý pohled je pak pohledem neoficiálním, který vznikl v přímém kontrastu s pohledem prvním, a jehož nositeli jsou především pozůstalí po obětech babického procesu, eventuálně lidé, kteří měli možnost se s Ladislavem Malým na počátku padesátých let setkat. Tento pohled se dostával do popředí především v 60. letech, v době, kdy docházelo k rehabilitačním soudům a uvolnění politické situace umožňovalo otevřenější diskusi i realističtější pohled na angažmá justice a StB v babickém případě, v širším slova smyslu pak v politických procesech 50. let obecně.

Zároveň s tímto pohledem pracují i některé odborné tituly, které vyšly po roce 1989. V některých případech – například v publikaci Radosta: Protikomunistický odboj v

Československu 1993⁶⁴, je kategorické tvrzení o spolupráci Malého s StB spíše projevem nedostatečné míry probádanosti komunistických archivů v době, kdy kniha vznikala.

Poněkud odlišným případem je kniha Aloise Plichty⁶⁵ *Pravda o Babicích*. V té se A. Plichta snaží o popis tragických událostí, které potkaly celou rodinu Plichtů a svá tvrzení opírá o autentické rozhovory a vzpomínky se svým bratrancem a jeho rodinou. Při jedné z konzultací mne upozornil Luděk Navara⁶⁶, že je třeba brát v úvahu i skutečnost, že teorie o vědomé spolupráci Malého s StB, může pro pozůstalé představovat méně bolestné a tudíž osobně přijatelnější vysvětlení toho, proč je a jejich příbuzné potkala taková životní tragédie. Je jistě snazší přijmout tezi o tom, že jejich příbuzní uvízli v osidlech dramatu zinscenovaného Státní bezpečností, než akceptovat možnost, že ve snaze osvobodit zemi od totalitní nadvlády, uvěřili člověku, který je svým krajně nebezpečným počínáním přivedl do záhuby. Teorii o propojení Malého s StB však může v očích pamětníků podporovat i jeho činnost, zcela nepředvídatelné až podivné chování i skutečnost, že StB měla o Malého krocích velmi dobrý přehled.

Na tomto místě je ovšem zcela nezbytné zmínit, že to byla právě Státní bezpečnost, která svým překotným a záměrně naprosto nedostatečným vyšetřováním, vytvořila v celém případě bezpočet bílých míst a znemožnila jednoznačně zodpovědět zcela zásadní otázky, - které ostatně přervávají dodnes.

Pak je zde ovšem ještě třetí názor, reprezentovaný například bývalým vyšetřovatelem ÚDV, Adolfem Rázkem. Tento názor představuje jakýsi kompromis, či most mezi oběma výše uvedenými pohledy. Rázek se kloní k názoru, že Malý nebyl vědomým spolupracovníkem StB, ale že jí byl důkladně monitorován a s jejím tichým souhlasem mohl na Moravsko-Budějovicku „působit tak dlouho, dokud nespáchá čin dost závažný na to, aby

---

⁶⁴ Radosta, P. (1993): *Protikomunistický odboj v Československu*. Praha, Egem.

⁶⁵ Jedná se o bratrance popraveného Antonína Plichty staršího.

⁶⁶ Luděk Navara je spoluautorem publikace *Mlynáři od Babic*, kromě toho autorem či spoluautorem řady televizních dokumentů, které se váží k problematice 50. let i přímo k Babicím. Je redaktorem *Mladé fronty DNES*.

mohlo dojít k exemplárním procesům, jimž padnou za oběť všechny osoby, které byly tehdejším režimem označeny jako nepohodlné. Adolf Rázek tak otevírá etickou otázku, *kdo je vrah?* Ten kdo stiskne spoušť, či naopak ten, kdo mu stisknutí spouště umožnil, respektive, kdo mu v činu nezabránil...?

5.3 Vražda v babické škole

K samotným babickým vraždám došlo 2. července 1951, v pozdních večerních hodinách. V ten den se v budově školy konala schůze místního národního výboru. *Účastnili se jí čtyři funkcionáři tzv. lidové správy: řídící učitel **Tomáš Kuchtík** (předseda místní organizace KSČ a místního národního výboru), lesní dělník **Josef Roupec** (místopředseda MNV), skladník **Bohumír Netolička** a tesař **František Bláha** (předseda babického akčního výboru národní fronty).⁶⁷ Kolem půl jedenácté schůzi přerušili dva muži, ozbrojení samopaly. Vtrhli do školní třídy, v níž místní funkcionáři jednali. Donutili komunisty, aby vyšli na chodbu, kde tři z nich zastřelili. Útok přežil pouze František Bláha.⁶⁸⁶⁹*

Ze zprávy⁷⁰ KV NB v Jihlavě, ze dne 5. 7. 1951 ministerstvu národní bezpečnosti o průběhu akce v prostoru obce Babice se můžeme dočíst následující: *Asi ve 22:30 min. vnikly⁷¹ do místnosti, ve které se schůze konala, dva ozbrojení bandité, z nichž jeden mířil samopalem na přítomné funkcionáře a vyzval je, aby dali ruce vzhůru. Poté se jeden z banditů tázal, kdo udal babického faráře.⁷² Na to předseda MNV s. Kuchtík řekl, že z přítomných nikdo. Jeden*

---

⁶⁷ Zde je vhodné poznamenat, že jediným předválečným komunistou byl právě přeživší František Bláha. Roupec a Kuchtík byli původně členy sociální demokracie, po jejím sloučení s KSČ však ze strany nevystoupili. Netolička se stal členem strany v roce 1945.

⁶⁸ Ústav pro studium totalitních režimů ČR: *Případ Babice*. Dostupné z internetu: <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/antologie/tema4.pdf>, staženo: 1. 3. 2009

⁶⁹ Byl to právě Bláha, který ve své výpovědi uvedl, že ke střelbě by pravděpodobně nedošlo, kdyby Netolička nevytáhl svou zbraň. V 60. letech Bláha údajně z KSČ vystoupil. Když se ho blízcí na událost ve škole ptali, odpovídal, že pravdu jim říci nesmí. I tento fakt výrazně přispěl k četným otázkám po skutečné roli StB v celém případu.

⁷⁰ Tato zpráva vykazuje celou řadu nedostatků – jednak pravopisné chyby, dále chyby v názvech osob (Bohumír Netolička je ve zprávě uveden jako Bohumil), a také chyby v názvech orgánů, například: KVNB (správně KV NB)

⁷¹ Vnikli – autor zprávy zde udělal chybu

⁷² Jak již bylo řečeno, jednalo se o Václava Drbolu

z teroristů uchopil židli a mrštil jí po Kuchtíkovi, při čemž rozbil elektrické světlo. Vyhnali funkcionáře na chodbu a tázali se jich, jak se který jmenuje a nařídili jim, aby se otočili čelem vzad. Jeden z banditů se přitom tázal, kdo z nich je předsedou KSČ. Na tento dotaz se potočil s. Kuchtík a řekl: „Já“. Následovala dávka ze samopalu jednoho z banditů⁷³, a soudruzi Kuchtík, Roupec a Netolička byli jednotlivými dávkami zastřeleni. Soudruh Bláha stál na druhém konci řady, využil tohoto okamžiku a vyběhl po schodišti, proti němuž stál, nahoru. Byl střelbou zasažen do nohy, takže za ohbím schodiště klesl s výkřikem k zemi. Bandité Bláhu nepronásledovali a ihned po spáchání teroristického činu se z budovy školy vzdálili.⁷⁴

Skupina ozbrojených mužů, která na členy schůze zaútočila, se skládala celkem ze čtyř osob. V jejím čele stál již zmíněný Ladislav Malý, dále syn místního statkáře Antonín Mityska a dále synové sedláka Antonína Plichty ze sousedních Šebkovi - Antonína Plichty mladšího a jeho bratra Stanislava. Sám Antonín Plichta, jak již bylo řečeno výše, byl za druhé světové války významnou osobností protinacistického odboje na Třebíčsku. *Postavil se v čelo odboje. Nad vraty zřídil hlídku, jež by mohla pozorovat vesnici. Vyprávělo se, že je tam i vysílačka a že se to tam hemží podzemními bojovníky. Plichtovými trvalými hosty byli i uprchlí sovětští zajatci a domácí komunisté.⁷⁵*

Do budovy školy přitom vešli pouze dva muži z této čtveřice – Ladislav Malý a Antonín Mityska. Bratři Plichtové mezitím hlídali před školou. Podle výpovědi jediné přeživší oběti střelby, Františka Bláhy, se *Mityska a Malý chtěli od funkcionářů pod hrozbou dozvědět, kdo udal StB faráře Drbolu, který byl několik dní před tím (15.6.) zatčen. Netolička však vytáhl svou zbraň, a tak došlo k neplánované střelbě,⁷⁶ k níž měl Mityskovi dát pokyn právě*

---

⁷³ Zde se zpráva nezmiňuje o skutečnosti, že ten, kdo jako první vytáhl zbraň, byl B. Netolička. Vzhledem k tomu, že byla tato zpráva sepsána za tři dny po vraždě, je možné se domnívat, že to bylo proto, že ještě nedošlo k výslechu jediného přeživšího svědka, F. Bláhy.

⁷⁴ Zpráva KV NB v Jihlavě, ze dne 5. 7. 1951 ministerstvu národní bezpečnosti o průběhu akce v prostoru obce Babice

⁷⁵ Plichta, A. (2001): *Pravda o Babicích*. Salve Regina, Brno

⁷⁶ Ústav pro studium totalitních režimů ČR: *Případ Babice*. Dostupné z internetu: <http://www.wustrcr.cz/data/pdf/projekty/antologie/tema4.pdf>, staženo: 1.3. 2009

Malý. Dotazu na udání pátera Drboly předcházela otázka, kdo z dotyčných je předseda místní buňky KSČ, na který měl Tomáš Kuchtík odpovědět: „*Já jsem*“.⁷⁷

Následná střelba je spíše vyústěním napjaté situace mezi útočníky a čtyřmi komunistickými funkcionáři. Chybí jakékoli důkazy o tom, že by čtveřice vedená Malým, měla dopředu daný cíl někoho zranit nebo dokonce připravit o život. Lze oprávněně usuzovat, že cílem akce bylo pouze zastrašit. Situace však dostala nečekaný obrat v okamžiku, kdy Malý s Mityskou zjistili, že Netolička má zbraň. Pravděpodobně ve zmatku tedy dává Malý pokyn ke střelbě, jejíž následek je tragický: smrtelné zranění Bohumíra Netoličky, Tomáše Kuchtíka i Josefa Roupce a lehké zranění Františka Bláhy.

5.3.1 Vývoj událostí po vraždě

Zvuk střelby přivolal na chodbu Anežku Kuchtíkovou, manželku řídícího Tomáše Kuchtíka⁷⁸, která následně přivolala své sousedy. Jeden ze sousedů poté na motocyklu přivezl doktora **MUDr. Klempa** z Lesonic. Manželka doktora Klempy vyrozuměla SNB v Moravských Budějovicích, *kteřá ve 23:15 hlásila případ dozorčímu orgánu KV NB Jihlava. O věci bylo ihned spraveno krajské velitelství StB a po vzájemné dohodě KV NB a KV StB byl na VS Želetava, okres Moravské Budějovice ve 23:45 hod. vyslán KPO a orgánové oddělení IV. KV NB Jihlava. KPO byl v síle 1 + 22 přísl. SNB. OV NB Mor. Budějovice, Třebíč, Třešť, Jihlava a Dačice bylo nařizeno uzavření prostoru kolem místa činu v širším okruhu. Ministerstvu národní bezpečnosti byla o případu podána stručná dálkopisná zpráva.*⁷⁹

---

⁷⁷ Tento moment použili i filmaři v seriálu Třicet případů majora Zemana, v epizodě Vrah se skrývá v poli, o níž budeme ještě hovořit.

⁷⁸ Kuchtík s manželkou totiž v babické škole bydleli

⁷⁹ Zpráva KV NB v Jihlavě, ze dne 5. 7. 1951 ministerstvu národní bezpečnosti o průběhu akce v prostoru obce Babice

Útočníci po střelbě odcházejí do obce Cidlina, kde se v domě rodiny Stehlíkových ukrýval otec bratrů Plichtových, Antonín Plichta⁸⁰ starší, s dcerou Ludmilou. Snaží se Plichtu staršího přesvědčit, aby šel spolu s nimi, ten to však odmítne, protože zranění nohy, které utrpěl během skrývání, mu takovou cestu nedovoluje. Podle výpovědí pamětníků, především dcery Ludmily⁸¹, vyslovoval Plichta starší s činem zásadní nesouhlas a opakoval, že něco takového se nemělo stát. I z Pichtovy reakce je tedy možné usuzovat, že střelba v babické škole nebyla dopředu připravenou záležitostí, ale spíše snahou o zastrašení, která se vymknula kontrole. Antonín Plichta starší, jako zkušený odbojář jistě dokázal vytušit, jakou reakci mohou babické vraždy u vládnoucí moci vzbudit, a nemýlil se. I když je samozřejmě pravda, že celkový počet více jak sta odsouzených osob, z toho jedenácti k hrdelnímu trestu, je bezpochyby něčím, co bylo bezprostředně po událostech jen těžko představitelné.

Z Cidliny následně skupina odchází k obci Bolíkovice, kde se Malý s Mityskou a bratry Plichtovými schovávají v žitném poli.⁸² **Jaké důvody vedly Malého k volbě tak špatného úkrytu?** I to je jedna z otázek, na něž nelze spolehlivě odpovědět a která v očích pamětníků živí myšlenku na propojení Malého se Státní bezpečností. Faktem zůstává, že po spáchání vraždy měl Malý a jeho skupina jistě jiné možnosti kam a jak se ukrýt. Bezpochyby se nabízel ilegální přechod hranice do Rakouska. Byla zde i možnost ukrýt se v lesích.⁸³ Malý namísto toho zvolil za úkryt žitné pole, které je navíc od místa vraždy vzdáleno jen přibližně dva kilometry vzdušnou čarou. Jak ve své publikaci poznamenává vyšetřovatel ÚDV, Adolf Rázek, tyto otázky *dnes už asi nikdo nevysvětlí. Všechna možná vysvětlení zůstávají jen smyšlenými konstrukcemi.*⁸⁴

---

⁸⁰ Již několik týdnů před babickými událostmi se celá rodina Plichtů ukrývala, protože Plichtovi staršímu hrozilo zatčení za aktivity v protikomunistickém odboji. Během předešlého pokusu o zatčení Plichta StB unikl, dcera Ludmila se však domnívá, že ho nechali uprchnout úmyslně.

⁸¹ Viz rozhovor s Ludmilou Plichtovou

⁸² Další z několika podobností se seriálovým zpracováním

⁸³ Otázku, proč se skupina schovávala právě v poli, když v okolí jsou husté lesy, které by jako úkryt sloužily mnohem lépe, si v rozhovoru klade i Ludmila Plichtová

⁸⁴ Rázek, A. (2002): *StB + justice, nástroje třídního boje v akci Babice*. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Praha, str: 8

Je ovšem třeba na tomto místě uvést důležitou skutečnost, a sice že policejní vyšetřování trojnásobné vraždy a jednoho pokusu o vraždu, bylo z čistě kriminalistického hlediska zcela nedostatečné, a nebojme se použít slovo neprofesionální. Nedochází tak k provedení zcela běžných kriminalistických úkonů, jako je například sejmutí daktyloskopických stop, či balistická expertíza. Do dnešního dne tedy nevíme, z jaké zbraně výstřely vyšly a není tedy ani možné zcela spolehlivě určit, kdo z uvedené dvojice skutečně střílel.

5.3.2 Akce Státní bezpečnosti

Od velmi brzkých ranních hodin dne 3. července 1951 probíhá v Babicích a okolních obcích pátrání po pachatelích babické vraždy. V rámci tohoto pátrání dochází také k domovním prohlídkám. Výsledkem jedné z prohlídek je prozrazení úkrytu Antonína Plichty staršího a jeho dcery Ludmily, kteří se, jak již bylo řečeno, ukrývali v obci Cidlina u rodiny Stehlíků. Ludmila Plichtová byla nalezena v kuchyni domku, Antonín Plichta byl nalezen na půdě, pod hromadou sena, kde se příslušníkům SNB vzdal poté, co pohrozili, že do hromady sena začnou střílet. Antonín Plichta byl tedy zatčen a odvezen k výslechu na StB. Výslech je veden vrchním strážmistrem tajné policie Jaroslavem Lachoutem, který od Plichty získá informace o úkrytu skupiny, výměnou za příslib mírnějšího trestu pro své syny.⁸⁵ *Na základě učiněných poznatků bylo v dopoledních hodinách dne 3. 7. 1951 vyžádáno velitelem StB letadlo SNB z Prahy, které přilétlo kolem 17. hodiny do prostoru a přistálo u obce Jakubova, okres Moravské Budějovice. Bylo provedeno přeskupení pátrajících orgánů do prostoru Cidlina – Lesonice – Babice a Bolíkovice. Uzávěry komunikací trvaly dále a taktéž pokračovalo perlustrování osob v obsazeném prostoru.*⁸⁶

---

⁸⁵ Navara, L., Kasáček, M (2008): *Mlynáři od Babic*. Host – vydavatelství s.r.o., Český Těšín str: 173

⁸⁶ Zpráva KV NB v Jihlavě, ze dne 5. 7. 1951 ministerstvu národní bezpečnosti o průběhu akce v prostoru obce Babice

5.3.3 Co se odehrálo v poli u Bolíkovice

Další bílé místo případu se týká toho, co se odehrávalo v poli u Bolíkovice do příjezdu policejních složek. Není také zcela spolehlivě zodpovězena otázka, z jaké zbraně vyšly výstřely, které následně usmrtily Antonína Plichtu mladšího a které vážně zranily jeho bratra Stanislava.

Policejní složky začaly prohledávat terén v bezprostředním okolí obcí Babice a Bolíkovice – i z tohoto důvodu opět nezbývá, než se podívat nad tím, že si Malý se svou skupinou vybrali k úkrytu místo, o němž museli dopředu vědět, že se stane epicentrem pátrání. Prohledávání terénu probíhalo za pomoci letadla, které mělo monitorovat prostor ze vzduchu, a které také *raketou přesně označilo prostor v žitném lánu, ve kterém se pachatelé vraždy skrývali.*⁸⁷

Jeden z policistů zahájil palbu poté, co identifikoval v žitném lánu několik osob. Následovala palba, v níž byl tento policista sám lehce zraněn. Poté došlo k výzvě, aby se skupina příslušníkům SNB vzdala, která však zůstala bez reakce. Nato zahájili příslušníci útok za použití granátů. Ze zmiňované zprávy se dále můžeme dočíst, že výsledkem tohoto útoku bylo, že se příslušníkům vzdal lehce zraněný Antonín Mityška, který byl zatčen a převezen k výslechu do věznice StB v Jihlavě.

Po zatčení Mityšky pokračovala střelba na zbývající tři členy skupiny, kteří ji z počátku opětovali, pak ovšem střelba z jejich strany ustala. Příslušníci SNB dostali rozkaz přikročit k prohledání místa činu, kde našli na místě mrtvého Antonína Plichtu mladšího a Ladislava Malého, dále těžce zraněného Stanislava Plichtu. Ten byl také okamžitě převezen do nemocnice ve Třebíči, kde mu bylo následně diagnostikováno těžké poranění páteře, v důsledku jejího prostřelení. Toto vážné zranění způsobilo ochrnutí. K identifikaci těla

---

⁸⁷ tamtéž

zastřeleného Ladislava Malého byla pozvána jeho matka. Na první pohled nebyla schopná svého syna poznat, později svou výpověď změnila a tělo identifikovala.⁸⁸

Průběh celé akce nebyl vyšetřovateli řádně zdokumentován. Stanislav Plichta později sdělil svému spoluvězni, že po něm a po jeho bratrovi střílel Malý, který byl potom smrtelně zraněn příslušníky SNB a milicí. Tuto verzi nevylučují, ale spíše potvrzují pitevní protokoly Malého i Antonína Plichty ml., stejně jako lékařská zpráva po přijetí zraněného Stanislava Plichty do nemocnice.⁸⁹

V některých svědectvích pamětníků se objevuje i informace, že Malý se pokoušel na letadlo SNB střílet. Někteří si Malého chování vysvětlovali jako signál, aby bezpečnost věděla, kde skupinku hledat a používali tuto tezi jako další podpůrný argument, který měl dokázat vědomou spolupráci Malého s StB. Ve své knize Pravda o Babicích s touto *skutečností* operuje i Alois Plichta.

Otázkou zůstává i to, proč se Malý – po té co byla odbojová skupina v poli obklíčena – rozhodl po svých kolezích střílet. Luděk Navara a Miroslav Kasáček⁹⁰ ve své knize nabízejí možné vysvětlení: Malý se s Mityskou měl údajně domluvit, že pokud by jim hrozilo zatčení, vzájemně se zastřelí – což byla poměrně běžná praxe odbojářů za druhé světové války⁹¹. Není ovšem nic známo o tom, zda se tento plán týkal i bratří Plichtů. Proto i tato nejasnost často sloužila k podepření *argumentu* o Malého spolupráci s StB.

---

⁸⁸ Tato skutečnost přispěla ke spekulacím, které se kolem osoby Malého šířily. Objevily se dokonce i takové spekulace, které tvrdily, že Malý nebyl na poli u Bolíkovíc zastřelen a že s příslušníky StB po akci nasedl do auta a odjel. Na místo střelby pak měla být údajně přivezena jiná mrtvola. V tomto smyslu se skutečně jedná o spekulace, neboť je prokázáno, že Malý u Bolíkovíc skutečně zemřel. Svou roli v šíření těchto teorií jistě sehrálo i tvrzení Ludmily Plichtové a její matky, které měly dojem, že za pár let po tragédii Malého potkaly. Více viz rozhovor s L. Plichtovou

⁸⁹ Rázek, A. (2002): *StB + justice, nástroje třídního boje v akci Babice*. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Praha, str: 8

⁹⁰ Navara, L., Kasáček, M (2008): *Mlynáři od Babic*. Host – vydavatelství s.r.o., Český Těšín str: 174 - 175

⁹¹ Například sebevražda odbojářů po atentátu na Hendrycha, když byla skupina prozrazena

5.3.4 Jednání sekretariátu KSČ

Zápis politického sekretariátu KSČ ze dne 10.7. 1951 o projednání soudních případů Antonín Mityška a spol. hovoří poměrně jasnou řečí a v nadcházejících soudních procesech nepřipustí možnost jakéhokoli faktického výkonu práva či spravedlnosti. Na tomto jednání, které se konalo za pouhý týden po babických vraždách, a jemuž byli osobně přítomní soudruzi **Gottwald, Zápotocký, Široký a Slánský**, je vytyčena základní linie budoucích soudních procesů. Zápis obsahuje návrh ministerstva spravedlnosti, který zní následovně: *Státní prokuratura navrhne při hlavním přelíčení potrestání všech sedmi jmenovaných obviněných⁹² trestem smrti. Veřejné přelíčení v Jihlavě ve dnech 12. - 14. července 1951.⁹³* **Propagačně využít v tisku a rozhlase v celostátním měřítku.** V usnesení k tomuto bodu se pak můžeme dočíst následující: *Souhlas s návrhem s tím, že řízení proti spoluobviněnému Bulovi⁹⁴ bude z této trestní věci vyloučeno a Bula bude stíhán odděleně. V oddělené trestní věci proti Bulovi navrhne státní prokuratura potrestání Buly trestem smrti.⁹⁵*

Ačkoli to nemá bezprostřední souvislost s babickým případem, je pro ucelenější představu o „výkonu komunistické spravedlnosti“ dobré dodat, že na stejném jednání politický sekretariát KSČ projednával kromě babického ještě čtyři další případy „protistátní činnosti“. Ve dvou případech se tento orgán usnesl na trestech smrti, ve dvou pak na trestu doživotního odnětí svobody.⁹⁶

---

⁹² Jedná se o Antonína Mityšku, Antonína Plichtu, Drahoslava Němce, Václava Drbolu, Františka Pařila, Františka Kopuleťého, Antonína Škrdlu

⁹³ Soud s obžalovanými tedy proběhl již (!) za deset dní po samotných vraždách

⁹⁴ Páter Jan Bula byl jedním ze tří popravených kněží v procesu. Více viz níže

⁹⁵ Zápis politického sekretariátu KSČ ze dne 10.7. 1951 o projednání soudních případů Antonín Mityška a spol.

⁹⁶ Tamtéž

5.4 Procesy a represe po babických událostech

Rozhodnutí politického sekretariátu KSČ ve věci odsouzení Mitysky a spol. k trestu smrti, přijala souhlasně i tzv. krajská pětka v Jihlavě. Zpráva, která tento soudní případ popisuje je velmi zajímavým materiálem, který mnohé vypovídá o tom, jak bylo k obviněným přistupováno, v jakém světle byli líčeni, jakých detailů z osobního života si obžaloba všimla a cíleně je používala k jejich očernění. O Antonínu Mityskovi se můžeme například dočíst, že *se počítal k nejbohatším selským synkům. Dokud měli (s matkou na statku, pozn. autorka) služby, námezdní síly a německé zajatce, tak hospodařili dobře, ale nyní bez cizí pomoci hospodářství upadalo, neboť jak Mityska, tak jeho matka nemají na řádném hospodářství zájem a práce je jim obtížná*⁹⁷. Na dalším místě zprávy se pak můžeme dočíst poměrně detailní informace, týkající se majetku A. Mitysky. V následující části se zase můžeme dočíst, že Mityska byl *surovec s dobrodružnými sklony. Nebo že za první republiky nebyl pro své mládí organizován v žádné politické straně. Byl však vychováván v duchu čistě agrárním a lidoveckém. Po osvobození byl přívržencem strany lidové, ale nebylo zjištěno, zda v ní byl přímo organizován, ale po únoru 1948 byl zaměřen na stranu lidovou přímo až fanaticky. Je politicky zcela nespolehlivý, zaměřený na západ, odkud očekává zvrát našeho lidově demokratického zřízení a návrat časů, kdy bude on a jemu podobní lidé na vesnici zase rozhodovat.*⁹⁸

O Antonínu Plichtovi se z téže zprávy můžeme dočíst následující: *V době okupace Plichta plnil dodávkové povinnosti vzorně. Za to dostával od okupantů prémie. Za první republiky byl organizován ve straně lidové a za tuto stranu byl v obecní radě v obci Šebkovicích. V r. 1944, kdy bylo již jasno, že Německo bude poraženo, zapojil se Plichta do skupiny „Lenka jih“. V této skupině dělal velitele a nabádal členy k ničení železničních spojů*

---

⁹⁷ K tomuto vyličení Antonína Mitysky je třeba dodat jednu podstatnou informaci. Už v pouhých šestnácti letech musel převzít vedení rodinného statku, když jeho otec zemřel.

⁹⁸ Zpráva o soudním případě proti Antonínu Mityskovi a spol.

*a jiným diversantským akcím, sám se však akcí nezúčastňoval.*⁹⁹ Líčení minulosti a domnělých charakterových vlastností A. Plichty, končí obžaloba slovy: *Je mstivé a prchlivé povahy.*

Za naši pozornost v této souvislosti stojí především tendenční a záměrně zkreslené líčení Plichtovy činnosti v rámci protinacistického odboje. Alois Plichta ve své knize na toto konto poznamenává, že mu bratranec Antonín Plichta vyprávěl, že *byl vyhozen i ze svého předsednictví odbojových pracovníků v okrese. Na svolané schůzi se ho snažili soudruzi dostat z pódia a vrhli se na něho. On však ty dva nejzuřivější chytil a mlátil s nimi o sebe, až povalili kamna.*¹⁰⁰ Kromě toho, po té, kdy byl Plichta zatčen, a začalo docházet k domovním prohlídkám, projevovali vyšetřovatelé StB eminentní zájem na tom, aby našli právě Plichtovu partyzánskou legitimaci.

Obžaloba však byla velmi detailní i v líčení skutků a charakteru ostatních pěti spoluobviněných. O **Františku Pařilovi** se například dočítáme, že *v kostele pravidelně čítával došlé pastýřské listy a vždy k nim dodával obšírné politické komentáře, zaměřené proti našemu lidově demokratickému zřízení. Na farnosti v Horním Újezdě nebyl, mino několika bohatých jedinců oblíben.*¹⁰¹

O druhém knězi, **Václavu Drbolovi**, pak obžaloba nezapomněla mj. uvést, že *na faře zaměstnával Marii Brabencovou, která mu uklízela a prala. Pracovala u něho až 4 hodiny denně a za tuto práci jí Drbola dával almužnu 100 Kč měsíčně.*¹⁰²

5.4.1 Organizační stránka procesu

Pokud měl proces posloužit jako nástroj státní propagandy, pak nemohla jeho organizace být ponechána náhodě, ale musela být dopředu pečlivě připravena, a to do poměrně velkých

---

⁹⁹ Tamtéž

¹⁰⁰ Plichta, A. (2001): *Pravda o Babicích*. Salve Regina, Brno

¹⁰¹ Zpráva o soudním případě proti Antonínu Mityskovi a spol.

¹⁰² Tamtéž

detailů. Hlavní přelíčení se konalo v Dělnickém domě v Jihlavě a za účelem jeho hladkého průběhu byl Státní prokuraturou vypracován Scénář hlavního přelíčení ve dnech 12. 7. – 14. 7. 1951 s teroristickou skupinou MALÝ a spol.

Scénář detailně popisoval, které místnosti Dělnického domu budou pro přelíčení k dispozici, zaobíral se i bezpečnostními opatřeními před budovou i uvnitř. Z našeho pohledu jsou však zvláště zajímavé poznámky, týkající se technických opatření. Podle nich mělo být v hlavním sálu instalováno deset mikrofónů, dále *místní rozhlasové zařízení ve velkém sále. Mikrofony, jakož i obsluhu rozhlasového zařízení, jeho přezkoušení provede KV – StB Jihlava.*¹⁰³ *Rozhlas a zástupce tisku v celostátním měřítku zajistí s. Kolaja, člen státní prokuratury.*¹⁰⁴ *Výzdoba: Státní vlajka bude zajištěna u krajského soudu v Jihlavě. Vstupenky pro obecnostvo zajistí KV-KSČ v Jihlavě a současně provede jejich distribuci. Členové státního soudu, prokurátoři, obhájci novináři obdrží permanentní*¹⁰⁵ *propustky.*¹⁰⁶

5.4.2 „Lid“ píše soudu v Jihlavě

Podobně jako v jiných politických procesech, i v tom babickém, se našla řada občanů, kteří byli o vině souzených předem skálopevně přesvědčeni a žádali pro ně co nejpřísnější potrestání. Do budovy soudu v Jihlavě tak přicházely dopisy od jednotlivců, či přímo rezoluce od organizací nebo obcí, v nichž petenti vyjadřovali nad činem své nejhlubší opovržení a žádali smrt pro obviněné.

Jako příklad za všechny citujme nyní z rezoluce, kterou soudu zaslali členové **Jednotného zemědělského družstva ve Štokách: Členové jednotného zemědělského**

---

¹⁰³ Všimněme si, že Krajský výbor StB byl zodpovědný za odzkoušení zvukové techniky (!)

¹⁰⁴ Další moment, hodný naší pozornosti – člen státní prokuratury byl zodpovědný za zajištění publicity v médiích. Tuto pravomoc mu dával nový trestní řád z roku 1950.

¹⁰⁵ Zde mají autoři dokumentu pravopisnou chybu. Chyb se v oficiálních dokumentech a zápisech ostatně dopouštěli velmi často – ať už šlo o chyby pravopisné nebo chyby ve zkratkách orgánů.

¹⁰⁶ Scénář hlavního přelíčení ve dnech 12. 7. – 14. 7. 1951 s teroristickou skupinou MALÝ a spol.

družstva ve Štokách byli překvapeni v plné práci zprávou o hanebném zločinu v Babicích u Moravských Budějovic. Zbraně namířené našimi zavilými, imperialistickými nepřáteli, zkosily tři soudruhy, zástupce lidu, budovatele socialismu. Tento odporný – zákeřný čin nás přesvědčuje znovu, že tito zločinci a jejich inspirátoři se neštítí žádných prostředků, kterými by zadrželi budování socialismu v našem kraji, i za cenu nevinně prolité krve. (...) Žádáme pro zločince a jejich pomahače ten nejpřísnější trest, trest smrti, aby jejich potrestání bylo výstrahou všem, kteří by chtěli naše budování ohrozit a zároveň poučením, že si republiku rozvracet nedáme.¹⁰⁷

Je velmi důležité si alespoň pro ilustraci krátkou stať z obdobných dopisů přečíst, protože se jejich prostřednictvím dá velmi dobře demonstrovat, že exemplární postihy obviněných byly v souladu s poptávkou jisté části veřejnosti, pro kterou byla charakteristická naprostá neúcta k principu presumpce nevinny.

5.4.3 Výsledek I. procesu (Jihlava 12. – 14. 7. 1951)

Režim potřeboval exemplární případ a následně široce medializovaný proces, v němž by odhalil skutečnou tvář vesnických boháčů a katolické církve. Nestáčilo zavírat kněží za to, že odmítli podávat svátosti komunistům a že četli z kazatelen pastýřské listy svých biskupů. Chtěla-li komunistická moc občany přesvědčit, musela církev zaplést do rozsáhlého spiknutí a spojit ji s aktivitami, které musel každý slušný člověk odmítnout. Především z těchto příčin se zrodil a široce medializoval tzv. babický případ.¹⁰⁸

Pouhé dva dny soudního přelíčení stačily k tomu, aby byl nad sedmi ze čtrnácti obviněných vynesena trest smrti. Byli jimi: **Antonín Mityska** – přímý účastník střelby

---

¹⁰⁷ Citováno z Resoluce Jednotného zemědělského družstva ve Štokách, z 10. července 1951

¹⁰⁸ Ústav pro studium totalitních režimů ČR: Případ Babice, dostupné z internetu: <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/antologie/tema4.pdf>, Staženo: 1.3. 2009

v babické škole, **Antonín Plichta** – člen odbojové skupiny a otec bratří Plichtových, **Drahošlav Němec** – člen odbojové skupiny a syn živnostníka, **František Kopuleť** – člen odbojové skupiny a správce hájenství, **Antonín Škrdla** – člen protistátní organizace, vedoucí polesí, **Václav Drbola** - kněz římsko katolické církve z Babic, **František Pařil** – kněz římsko katolické církve.

Knězi Václavu Drbolovi nepomohla při soudním procesu ani skutečnost, že byl zatčen 17. července 1951, tedy přibližně čtrnáct dní před samotnou událostí v Babické škole. Všichni odsouzení jsou přesně za měsíc a den po babických vraždách, tedy **3.8 1951 popraveni**. Marie Žákovská, jejíž otec byl v babickém procesu také souzen a následně uvězněn vzpomíná, že jí otec, Stanislav Žákovský, později řekl, jak při popravě odsouzených museli mít spoluvězni pro výstrahu celou dobu otevřená okna, aby mohli popravu slyšet.¹⁰⁹

Adolf Rázek ve své souhrnné publikaci upozorňuje ještě na jeden podstatný aspekt, a sice že v zápisu o provedených popravách a následném uložení trestu se v kolonce „Příčina smrti“ objevuje poznámka „**justifikace**“ – čímž se má namysli odstrašující poprava.¹¹⁰

5.4.4 Výsledek II. procesu (Třebíč 13. – 15. 7. 1951)

Druhý babický proces probíhal ve Třebíči a částečně se časově překrýval s procesem prvním. V rámci tohoto procesu dochází k soudu a následnému odsouzení celkem sedmnácti osob. Mezi nejvyšším a nejnižším uloženým trestem je radikální nepoměr. Páter Jan Bula je odsouzen k trestu smrti, naopak Jakub Malý, otec Ladislava Malého odchází s trestem ve výši dvou let odnětí svobody.

---

¹⁰⁹ Navara, L., Kasáček, M (2008): *Mlynáři od Babic*. Host – vydavatelství s.r.o., Český Těšín str: 209

¹¹⁰ Rázek, A. (2002): *StB + justice, nástroje třídního boje v akci Babice*. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Praha, str: 31

5.4.5 Páter Bula a jeho role v celém případě

Páter Bula, podobně jako jeho kolega Drbola, byl přítom rovněž zatčen mnoho týdnů před vraždami v babické škole, a to 30. dubna 1951. Podobně jako v Drbolově případě nezabránila tato skutečnost jeho odsouzení, ani následnému výkonu hrdelního trestu. Bulova role v celém případě je však složitější, protože se s Malým znal z doby studií na gymnáziu. Proto když za ním na jaře roku 1951 tento bývalý spolužák přišel, neshledával Jan Bula z počátku důvod, proč by mu měl pomoc odmítnout, tím spíše, že za ním Malý přišel s historkou o tom, že má tajný úkol převést přes hranice arcibiskupa Berana. Pro větší důvěryhodnost Malý ještě doplnil historku informací, že si je Beran vědom toho, že přechod státní hranice je riskantní záležitostí, a proto žádá kněze, který by ho mohl před pokusem o útěk (naposledy) vyzpovídat. Z dostupných zdrojů i z vyprávění pamětníků je patrné, že Bula Malému, minimálně z počátku, důvěřoval. Posléze ale začal on i další jeho kněžští kolegové (páter Josef Valerián¹¹¹ a páter Jan Podveský) mít pochybnosti – zvláště když Malého žádali o utajenou schůzku s arcibiskupem, avšak ten (Malý) neustále termín schůzek měnil a rušil. Zatčení pátera Buly předcházela historka, podle níž měl Malý jednoho večera přijít na Bulovu faru v Rokytnici v podnapilém stavu se zbraní v ruce, a dožadovat se dalšího alkoholu.¹¹² Tento moment byl jistě stěžejní pro plné pochopení toho, jaké nebezpečí Malý pro své okolí představuje. Pro Jana Bulu však již bylo příliš pozdě na to, aby z tohoto uvědomění mohl vyvodit důsledky.

---

¹¹¹ Páter Josef Valerián poskytl pro potřeby této diplomové práce své svědectví a vzpomínky, které budou spolu s ostatními uveřejněny v jedné z následujících částí práce

¹¹² Více viz: Navara, L., Kasáček, M (2008): *Mlynáři od Babic*. Host – vydavatelství s.r.o., Český Těšín str: 101

5.4.6 Další vlna soudních procesů

Po prvních dvou procesech v Jihlavě a Třebíči se během roku 1951 konal ještě další proces, opět v Jihlavě. V rámci tohoto procesu bylo odsouzeno „pouhých“ šest osob, přičemž nejvyšším trestem bylo odnětí svobody na 25 let.

V průběhu roku 1952 pak v rámci babického případu dochází k dalším deseti procesům, a to ve Znojmě, Jihlavě a Moravských Budějovicích. Během posledně zmiňovaného procesu vynáší komunistická justice další dva hrdelní tresty, a to na vedoucím odbojové skupiny **Gustavu Smetanovi**, a dále na „vesnickém boháči“ **Jaroslavu Melkusovi**. **Odsouzení Gustava Smetany je přitom přímým důsledkem působení agenta StB „majora Vaška“, vlastním jménem Františka Marečka – zde je tedy podíl Státní bezpečnosti na babickém procesu zcela evidentní.**¹¹³

Poslední dva babické procesy se pak konají v letech 1953 resp. 1958, v Praze a v Jihlavě. V pražském procesu je souzen poslední žijící účastník babických vražd, Stanislav Plichta, který zůstal následkem střelných zranění, která utrpěl v poli u Bolíkovíc, ochrnutý na dolní polovinu těla. Je třeba si uvědomit, že Stanislavu Plichtovi byla poskytována nemalá zdravotní péče nikoli za účelem jeho uzdravení, nýbrž s ohledem na to, aby přežil a mohl tak rovněž být exemplárně potrestán. K trestu smrti oběšením musel být Stanislav Plichta přinesen. *Prokurátor nařídil výkon trestu. Odsouzený se k tomu nevyjádřil. Odsouzený pronesl tato poslední slova: „Nedá se to ještě nějak zařídit? Věšejí žebráka! Žebráka věšejí, maminko, věšejí žebráka!“.* Tato slova vykřikoval hysterickým způsobem. S výkonem trestu bylo započato v 1:40 hod. Mistr popravčí hlásil, že výkon byl proveden v 1:45hod. Lékař hlásil, že smrt nastala ve 2:10 hod.¹¹⁴

---

¹¹³ Na rozdíl od tolik diskutované osoby Ladislava Malého, kde se o spojení s StB nepodařilo v archivech nalézt jakýkoli podpůrný důkaz

¹¹⁴ Protokol o výkonu trestu smrti na odsouzeném Stanislavu Plichtovi, více viz: Navara, L., Kasáček, M (2008): *Mlynáři od Babic*. Host – vydavatelství s.r.o., Český Těšín str: 218

Celkem bylo v uvedených procesech československými soudy vysloveno více než 1375 (!) let odnětí svobody. Sociální složení skupin spoluutvářených StB zřetelně ukazuje na třídní charakter rozpoutaných represí. Poslední soud ještě v roce 1958 byl dodatečným potrestáním za odmítnutí spolupráce se Státní bezpečností.¹¹⁵

5.4.7 Mimosoudní postihy rodin odsouzených

Komunistická moc se nespokojila s odstrašujícími rozsudky soudů – vraždami a tvrdými tresty na svobodě. Jejím cílem bylo úplné rozvrácení selských rodů a rodových vazeb. To se jí následně podařilo zavedením mimosoudních opatření, které mezinárodní právo označuje od 9. 12. 1948 jako „genocidium“. Podle našeho trestního zákona se takového trestného činu dopouští ten, „kdo v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou národní, etnickou ...skupinu uvede příslušníky takové skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit jejich úplné nebo částečné fyzické zničení.“¹¹⁶

Za několik dní po té, co došlo k vynesení rozsudku v první vlně babických procesů, byli příbuzní – většinou ženy a děti – odsouzených naloženi do automobilů a deportováni na státní statek do Ploskovic.¹¹⁷ Některým deportovaným osobám bylo umožněno, aby si s sebou vzaly nejnnutnější věci denní potřeby.

Zabavení majetku, či jeho částečné nebo úplné propadnutí státu, často provázely i zákaz se do obce, z níž rodiny pocházely, vrátit.

---

¹¹⁵ Rázek, A. (2002): *StB + justice, nástroje třídního boje v akci Babice*. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Praha, str: 29

¹¹⁶ Tamtéž, str: 31

¹¹⁷ O pobytu v Ploskovicích více viz rozhovor s Ludmilou (Plichtovou) Vondráčkovou

5.5 Představitelé komunistické justice v babickém případu

Přestože jsou vesměs známá jména osob, které dávaly v soudních přelíčeních průchod komunistické „spravedlnosti“, je třeba připomenout, že bezpočet lidských tragédií, které se s babickou událostí pojí, mají i své bezejmenné viníky. Jak mne při rozhovoru upozornil Adolf Rázek, máme při zpětném hodnocení zločinů totality tendenci, vidět hlavní původce zla ve vědomých spolupracovnících StB. Takové vidění však není zcela přesné - zapomínáme při něm totiž na to, že **osoby určené k likvidaci byly vytipovávány těmi nejnižšími stranickými orgány, tedy lokálními buňkami KSČ a jejich představiteli**. Byli to právě tyto představitelé, kdo dával svým nadřízeným stranickým orgánům námět na to, které osoby je třeba z politických důvodů eliminovat. Tento aspekt je pro pochopení zločinů padesátých let zcela klíčový a neopomenutelný!

Soudní procesy s „babickými vrahy“ měly přinejmenším dvě stěžejní osobnosti. A to **Plk. Dr. Štěpána Flajzara** a dále **JUDr. Vojtěcha Rudého**. Prvně jmenovaného přitom můžeme označit za klasický příklad obsazování justice dělnickými kádry, bez zkušeností, kteří si své právní vzdělání dokončovali až ex post. Občanským povoláním byl Flajzar zámečnick. Po dvouleté soudcovské PŠP začal působit v soudnictví. Za zmínku stojí i skutečnost, že byl náhradním soudcem při projednávání obvinění **Rudolfa Slánského**. Tento fakt může působit jako jistá dějinná ironie, uvážíme-li, že Rudolf Slánský byl jedním ze čtyř soudruhů, kteří se v rámci politického sekretariátu KSČ usnesli na hrdelních trestech pro sedm obviněných z první vlny babického procesu.

JUDr. Vojtěch Rudý je oproti tomu právníkem s předválečnou praxí. *Rudý předsedal procesům, v nichž byly udělovány vysoké tresty a tresty smrti. Byl předsedou senátu při soudních líčeních 12. 14. července 1951 ve věci Antonín Mityška a spol. a 10. února 1953 ve věci Stanislava Plichty. V procesu Jana Buly a spol. byl soudcem.*¹¹⁸

---

¹¹⁸ Navara, L., Kasáček, M (2008): *Mlynáři od Babic*. Host – vydavatelství s.r.o., Český Těšín str: 304

6 VYUŽITÍ BABICKÝCH UDÁLOSTÍ K PROPAGANDISTICKÝM ÚČELŮM

6.1 K čemu měla propaganda sloužit

V obecné rovině můžeme říci, že komunistický režim stál na protikladech. Stál na černobílém vidění světa, kde existovala ostrá a zcela neproniknutelná hranice mezi tím, na koho bylo nahlíženo, jako na vzor hodný následování, a kdo byl naopak dáván za příklad jedince, který nemá v socialistické společnosti své místo. Kladným hrdinům byla cíleně budována aureola, ať už šlo přímo o kult osobnosti Josifa Vissarionoviče Stalina nebo o uměle vytvářené kultury úderníků z lidu - Stachanovců apod. Režim měl své hrdiny a věděl, jak se s jejich pomocí alespoň na nějakou dobu legitimizovat. Zároveň ale potřeboval i opaky těchto hrdinů, antihrdiny – prototypy nepřátel komunistického systému, na které je možné ukázat prstem a bojem proti nim „ospravedlnit“ flagrantní porušování lidských práv a obecnou neúctu k lidství. Zjednodušené, schématické vidění reality se promítalo také do všech oblastí umělecké tvorby: výtvarné umění, umění literární, ale ve stále větší míře i do tvorby znárodněného kinematografického průmyslu, který měl tomuto dělení společnosti poskytnout jednoduchý a snadno srozumitelný vizuální rozměr.

6.2 Ohlasy v tisku

V den pohřbu tří zastřelených komunistických funkcionářů, 6. července 1951, vychází v Rudém právu první oficiální novinová zpráva o událostech v babické škole. Nese název Ústřední zpráva o dopadení teroristické skupiny vrahů na Jihlavsku. Citujme nyní ze zprávy, abychom si udělali představu o tom, jak oficiální zdroje zprávu podali veřejnosti: *Dne 2. července 1951 byla provedena v obci Babicích, okres Moravské Budějovice, surová vražda tří členů místního národního výboru. (...) Surová a zákeřná vražda zástupců pracujícího lidu,*

*kteří po celodenní práci vyřizovali záležitosti svých spoluobčanů, vzbudila ohromné rozhořčení všech občanů v okolí, kteří přispěli bezpečnostním orgánům při pátrání po pachatelích. Díky podpoře obyvatelstva, pohotovosti a součinnosti všech složek národní bezpečnosti bylo nalezeno místo úkrytu teroristů. (...) Pomahači a přechovávající této teroristické bandy byli již z největší části zatčeni a budou po zásluze potrestáni. **Dosavadním šetřením bylo zjištěno, že v čele teroristické bandy byl agent západních imperialistů, který byl vycvičen v Bavorsku a nedávno dopraven na naše území, aby v žoldu nepřátel republiky vraždami a teroristickými akty rozvracel pokojnou práci našeho venkovského lidu a usiloval o návrat velkostatkářů, fabrikantů a bankéřů**¹¹⁹. Za peníze přinesené ze zahraničí se mu podařilo zorganizovat malou skupinku teroristů, rekrutujících se z rodin venkovských boháčů. Skupinka dostávala příkazy pro svou činnost ze zahraničí.*

*Tento nový, surový zločin ukazuje našemu lidu v plném světle gangsterské metody západních imperialistů a jejich zločineckých, bídáckých pomocníků u nás, a vyzývá pracující lid ke zvýšení bdělosti a k rozhodnějšímu boji vůči nepřátelům republiky. Se stejnou pohotovostí a neúprosností, s jakou byla likvidována skupina vrahů na Jihlavsku, orgány naší bezpečnosti, opírajíce se o lid, dopadnou každého, kdo se pokusí ohrožovat pokojnou práci a životy našeho lidu.*¹²⁰

Pojďme se nyní na článek podívat trochu blíže a u vědomí historických faktů, se pokusme o jeho stručnou analýzu. Zaprvé si všimněme části, kde se píše o tom, že pomahači a přechovávající této bandy budou po zásluze potrestáni. Zatímco v demokratickém tisku by novinář měl ctít presumpci nevinny a vyjadřovat nanejvýš pravděpodobnost, že k trestu dojde, autor v Rudém právu vyjadřuje ve své podstatě jistotu.

---

¹¹⁹ Zvýraznění - autorka

¹²⁰ Výňatek ze článku Ústřední zpráva o dopadení teroristické skupiny vrahů na Jihlavsku, dostupné z internetu: <http://www.simekbabice.ic.cz/archiv.htm>, staženo dne 1.4. 2012

Za druhé si všimněme tvrzení, že v čele bandy byl agent západních imperialistů, vycvičený v Bavorsku. Jak jsme již dříve zmínili, je pravdou, že Ladislav Malý nějakou dobu s CIC spolupracovat, víme však s jistotou, že jí nebyl školen, tím méně pověřen, k provádění akcí, jako byla ta v babické škole. Zároveň s jistotou víme, že v době vražd už Malý s CIC v žádném kontaktu nebyl, můžeme říci, že ve vlastním zájmu – uvážíme-li, že zpronevěřil její peníze. V článku se sice píše, že tyto skutečnosti byly zjištěny dosavadním šetřením, ale i toto tvrzení se nezakládá na skutečnosti – nejde o zjišťování skutečnosti, nýbrž o její upravení podle předem připraveného scénáře. Navíc je třeba brát v úvahu, že článek vyšel čtvrtý den po babických vraždách, a tři dny jsou samozřejmě enormně krátkou dobou na to, aby mohly být důkladně prošetřeny všechny stopy a souvislosti – zvláště s přihlédnutím k uvedenému faktu, že policejní vyšetřování bylo zoufale nedostatečné.

Další z věcí, které jistě stojí za naši pozornost, je zmínka, že zahraniční agenti usilují o návrat velkostatkářů, fabrikantů a bankéřů. Výše jsme hovořili o tom, jak probíhalo dělení společnosti na hrdiny a nepřátele, a toto je přesně vhodný příklad, jak se na onom dělení a jeho šíření mezi veřejnost, podílela média – tomto případě tedy především tisk. Bankéři a fabrikanti (méně hanlivě bychom je označili jako továrníky), totiž patřili k výrazným osobnostem předválečného období, zvláště první republiky, ale v novém systému třídní společnosti patřili ke stigmatizovaným skupinám, potíraným oficiální propagandou, coby vykořisťovatelé dělnické třídy.

6.3 Pohřeb jako nástroj propagandy

Další článek, o kterém se zmíníme, vyšel o tři dny později, tedy 9. července 1951 opět v Rudém pávu a následně ho převzala také Jihlavská jiskra. Nesl název: **Hotovi střežit**

bezpečnost naší republiky, půjdeme směle vpřed k uskutečnění socialismu.¹²¹ Tento článek popisuje průběh pohřbu tří komunistických funkcionářů, zabitých v Babicích. Za účely lepšího propagandistického uchopení, byl tento pohřeb pojat jako státní a zúčastnili se ho přední zástupci režimu: vynikající komunistický řečník, ministr informací a osvěty, **Václav Kopecký**, který dále oficiálně zastupoval ÚV KSČ, dále pak náměstek ministra vnitra a novinář **Gríša Spurný**, předseda KNV v Jihlavě, František Hons, dále pak celá řada okresních i krajských stranických funkcionářů. Už samotný fakt, že se pohřbu tří řadových členů KSČ účastnil ministr vlády, ukazovalo, jaký význam představitelé režimu celé akci přisuzovali. Projev Václava Kopeckého, který nad rakvemi zastřelených funkcionářů přednesl, měl přitom klíčový význam pro způsob, jak se bude na příště o babické tragédii hovořit a jak bude státní propagandou oficiálně interpretována. Citujeme nyní z projevu: *Jsou to američtí gangsteři, kteří se v západním Německu spřáhli s hitlerovskými násilníky, s vrahy a žháři Lidic, Ležáků, s gestapáckými a esesáckými stvůrami, a kteří se neštítí sebezločinnějších prostředků, aby se pokusili pomocí teroristických úkladů a diverze narušit náš nový život.*¹²²(....) *A my od rakví zavražděných babických soudruhů voláme ke všemu pracujícímu lidu v republice, ke všemu pracujícímu lidu měst a venkova, aby zostril co nejvíce svoji bdělost vůči nepřátelům republiky a aby dal pocítit sílu své moci všem zločinným živlům, pokoušejícím se ohrožovat pokojnou budovatelskou práci na díle výstavby socialismu. Necht' má každý před očima oběti surové vraždy v Babicích, aby pochopil, jak je třeba neúprosně stíhat všechny zákeřné štváče, našeptávače a traviče, kteří vytvářejí*

---

¹²¹ Hotovi střežit bezpečnost naší republiky, půjdeme směle vpřed k uskutečnění socialismu dostupné z internetu: <http://www.simekbabice.ic.cz/archiv.htm>, staženo dne 1.4. 2012

¹²² Ústav pro studium totalitních režimů ČR: Případ Babice, dostupné z internetu: <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/antologie/tema4.pdf>, Staženo: 1.3. 2009

ovzduší pro zločinnou práci agentů západního imperialismu, teroristických banditů a vrahů. ¹²³

Je nezbytné podotknout, že projev zdatného rétora Kopeckého, nebyl ani tak důsledkem skutečného zármutku nad životy tří funkcionářů. Nejednalo se o projev smuteční, ale v pravdě politický, jímž se Kopecký pokusil o velmi pregnantní a souhrnnou analýzu toho, jací lidé a „živly“ ohrožují budování socialismu v Československu. Poněkud paradoxně působí v jeho projevu zmínka o vyhlazení Lidic a Ležáků za druhé světové války. Neexistoval totiž jediný skutečný důkaz o tom, že by příslušníci výsadku, který spáchal atentát na zastupujícího říšského protektora Hendrycha, pocházeli z těchto obcí, či s nimi byli jakkoli jinak spjatí. Stejně tak u drtivé většiny odsouzených v babických procesech neexistovala přímá spojitost mezi nimi a vraždou v babické škole. To, že žádné důkazy a faktické spojitosti neexistovaly, nebránilo nacistům ve vypálení Lidic a Ležáků, stejně tak, jako to nezabránilo komunistické moci v postihu sta odsouzených, k vynesení jedenácti hrdelních trestů i k mimosoudním postihům rodin odsouzených.

Pieta musela ustoupit zájmům strany, a tak se v projevu můžeme dočíst i o odsudcích na adresu české inteligence, která se rozhodla emigrovat, viz následující věta: *...a vrahy jsou českoslovenští reakční emigranti, bídní Zenklové, Ripkové, Procházkové, Majerové, Peroutkové a podobní, kteří ze západních rozhlasů vlastizrádně štvou proti naší republice, kteří svými živými ústy pronášejí z Mnichova pokrytecká slova o humanitě, o Masarykovi a Benešovi a přitom ve spojení s americkými agenty a nacistickými hrdlořezy posílají vrahy, aby zákeřně zabijeli naše dělníky a inteligenty, usilující o lepší život národa.*

V jedné z předcházejících částí jsme si říkali, že „pracující lid“ nad babickými vraždami své znechucení skutečně pociťoval a dával je najevo mimo jiné i dopisy a rezolucemi, které byly soudu zasílány před procesem i v jeho průběhu. Ukazuje se tak, že

---

¹²³ Tamtéž

propagandistické uchopení celé záležitosti bylo velmi úspěšné a podařilo se jeho prostřednictvím vyescalovat vlnu hněvu proti těm, kdo byli označeni za viníky, či bezprostřední spolupachatele. Takovéto vnímání měla podpořit i heroizace zastřelených funkcionářů.

6.4 Prostřelená legitimace jako nástroj propagandy

Když příslušníci bezpečnosti ohledávali v babické škole mrtvé, našli v kapse saka jednoho z nich, Bohumíra Netoličky, jeho komunistickou legitimaci. Byla v ní díra po kulce, která proděravěla Netoličkovu fotografii v místě levé tváře. Stranická legitimace zabitého člena KSČ s dírou po kulce, se stává dalším užitečným symbolem – symbolem, který bude dokonce inspirovat ke složení oslavné básně i prózy. Autorem básně je Jan Štern, autorem prózy pak jeden z hlavních účastníků pohřbu, komunistický funkcionář a žurnalista Gríša Spurný. Výňatky ze zmiňovaných děl jasně dokládají, že pro zvýraznění dramatické linie příběhu, neváhali autoři výrazně popustit uzdu své fantazie. Spurný dokonce popisuje emotivní moment, kdy k umírajícímu Netoličkovi přistupuje jeho otec.¹²⁴ *Třesoucí se rukou, v pláči a krutém žalu rozvírá starý soudruh Netolička pomalu s posvátnou úctou členskou knížku, ukazuje se milá, inteligentní tvář soudruha Netoličky mladšího na fotografii, rovněž prostřelené. To je to jediné a nejdražší, co mu po synovi zbylo, tato slova lásky a úcty k synovi komunistické straně zavírají naše ústa, řeč umlká.*¹²⁵ Je samozřejmě otázkou do jaké míry by Netolička starší – pokud by se na místo činu skutečně dostal – věnoval pozornost spíše prostřelené legitimaci, než umírajícímu synovi. Přestože byl Spurný náměstkem ministra vnitra, nelze jeho literární počín, jakož i líčení dějů v něm, vnímat jinak, než jako uměleckou

---

¹²⁴ Informační zdroje, které byly při psaní této práce použity, o ničem takovém nehovoří. **Teoreticky** by takovou možnost šlo připustit s ohledem na to, že Netolička nebyl po střelbě na místě mrtvý, ale zemřel až po půlnoci. Fakticky se ovšem jedná jen o autorovu fantazii

¹²⁵ Navara, L., Kasáček, M (2008): *Mlynáři od Babic*. Host – vydavatelství s.r.o., Český Těšín str: 184 - 185

nadsázku, jejímž cílem byla snaha vyzdvihnout Netoličkovo členství v KSČ a vytvořit přímou spojitost mezi tímto členstvím a jeho smrtí.

Výňatek z básně Jana Šterna s prostým názvem Prostřelená legitimace, pak Netoličku líčí jako člověka, který pro komunistické ideály neváhal položit život a chránit je vlastním tělem. Citujme:

*Až půjdou jednou děti na výstavu
Ty němé svědky bojů sledovat,
Pionýr vážně skloní černou hlavu
Nad knížkou, kterou probil automat.*

*A oči hluboké se na nás podívají:
„Soudruhu, pověz, což ho zabili?
Tu knížku rodiče na vlastním srdci
Mají, to na srdce ti vrazi mířili?“*

*I na vás, děti...to je knížka strany...
To člověka je rudý, čistý štít.
A komunista vlastní hrudí chrání,
By krásně žili jste, A budete tak žít!*

Luděk Navara s Miroslavem Kasáčkem v souvislosti se zveličováním významu Netoličkovy prostřelené legitimace upozorňují na zajímavý fakt, který dobře ilustruje rozdíly v přístupu komunistické moci. Zatímco legitimace Antonína Plichty staršího, či jiných obviněných v babickém procesu, které dokládaly jejich činnost v protinacistickém odboji, byly při domovních prohlídkách velmi pečlivě hledány, aby následně mohly beze stopy na dlouhá léta

zmizet v archivech Státní bezpečnosti, legitimace Bohumíra Netoličky s dírou po kulce je naopak vystavena na veřejnost a jsou o ní skládány oslavné literární kusy.¹²⁶

6.5 Třicet případů majora Zemana – Vrah se skrývá v poli¹²⁷

6.5.1 Stručně o příčinách vzniku seriálu

„Z běžné seriálové produkce sedmdesátých a osmdesátých let minulého století se tento seriál vymyká. Nejen tím, jak a proč vznikl, ale hlavně tím, co jeho vyzněním autoři sledovali. Z původně zamýšleného cyklu kriminalistických případů byl vytvořen propagandistický seriál, který, slovy dobové noticky, dokumentuje dramatický třídní zápas o vybudování socialismu v naší zemi za třicet let¹²⁸.“

Od vzniku tak rozsáhlého a technicky náročného snímku si filmaři i politická reprezentace, která měla na vzniku snímku enormní zájem, slibovali splnění tří hlavních cílů. Hodnoceno z tehdejšího hlediska se je všechny podařilo splnit. Aby však tyto cíle bylo možné plně pochopit, je nutné se blíže podívat na společenskou atmosféru, která v době vzniku snímku panovala.

Jisté politické uvolnění, ke kterému v šedesátých letech došlo, bylo přerušeno vpádem vojsk Varšavské smlouvy v noci 21. srpna 1968. Tento vpád, který však byl z oficiálních míst prezentován jako bratrská pomoc, vyvolal v národě bouřlivé a velmi negativní emoce, odpor proti novodobým okupantům a je také nutno říci, že u celé řady členů samotné KSČ, znamenal změnu pohledu na stranu a její politiku. Plány na reformní změny v KSČ a v celé společnosti vzaly za své a československé politické elity se opět poslušně vrátily k prosovětskému kursu. Odpor, který *bratrská pomoc* u veřejnosti vyvolala, bylo třeba umlčet

---

¹²⁶ Více viz tamtéž

¹²⁷ Tato část je s úpravami převzata z autorčiny předchozí diplomové práce, Odras komunistické éry v československé kinematografii

¹²⁸ Růžička, D. (2005): *Major Zeman, propaganda nebo krimi?*. Praha, Práh. str. 7

a potlačit. Potlačit, třeba i násilnými prostředky. Proti veřejné demonstraci, která se konala v roce 1969, byly nasazeny ozbrojené jednotky. Nasazení bezpečnostních složek proti vlastnímu obyvatelstvu, je vždy ožehavou záležitostí a v době, o níž tu mluvíme, bylo dalším zdrojem rostoucí nedůvěry občanů, nejen k politickým vůdcům, ale také k bezpečnostním složkám státu samotným.¹²⁹

Zde je tedy potřeba hledat první důvod vzniku Třiceti případů majora Zemana. Tím důvodem byla snaha obnovit důvěru a respekt veřejnosti k bezpečnostním složkám státu, které do značné míry tvořily páteř tehdejšího režimu. *Proto byla připravena propagační vlna ve sdělovacích prostředcích. Nejen publicistickou formou, ale také uměleckou. V plánu práce tiskového odboru na rok 1971 tak nacházíme úkol shromáždit podklady pro natočení seriálu kriminalistických filmů podle nejzávažnějších a nejzajímavějších domácích kriminálních případů, které se u nás staly po roce 1945.*¹³⁰ V rámci zmíněného politického oteplení šedesátých let, docházelo také k diskusím o řadě zločinů, které se udály po únoru 1948, zvláště pak v padesátých letech.

Zde tedy můžeme hledat druhý cíl vzniku seriálu. **Měl poskytnout stranický pohled na problematiku padesátých let** a zpětně činy, k nimž došlo, zdůvodnit a legitimovat. Šlo o to, vylicit padesátá léta jako střet o základní hodnoty komunistické společnosti, jako boj pracujících s „vykořisťovatelskou buržoasií“, střet, který však byl veden naprosto odpovídajícími a legálními prostředky. Důležité bylo také vykreslit, že ti, kdo byli v padesátých letech odsouzeni, byli odsouzeni naprosto právem a pokud došlo ke křivdám, tak to nebylo v letech padesátých, ale v šedesátých, právě u zmiňovaných rehabilitačních soudů.

Z hlediska legitimizace komunistické moci bylo také klíčové vykreslit komunisty, jako ty jediné skutečné a opravdové bojovníky proti fašismu. Posledním cílem, který bych na tomto místě ráda zmínila, byla tehdejší situace v Československé televizi. *Normalizace se*

---

¹²⁹ Růžička, D.2005): Major Zeman, propaganda nebo krimi?, Praha 2005, str. 13

¹³⁰ Tamtéž

nevyhnula ani nejdůležitějšímu médiu, jak se tehdy říkalo, hromadnému sdělovacímu prostředku, v zemi. Představitelé Husákova vedení KSČ velmi dobře věděli, jakou roli televize pod vedením Jiřího Pelikána, sehrála při podpoře demokratizačního procesu v 60. letech¹³¹. Pokud tedy Československá televize sehrála v době politického uvolnění pozitivní úlohu, nyní ji měla sehrát znovu - ovšem v procesu přesně opačném. Z obrazovky postupně zmizely tváře, spojené s rokem 1968, televize přestala spolupracovat se všemi, kteří se politicky angažovali, veřejně podpořili výzvu Dva tisíce slov, odsoudili srpnovou okupaci nebo prostě jen s pokusem o reformu veřejně sympatizovali. Televizní program šedivěl. Byl zpolitizován nebývalým množstvím nudných politických a služebních publicistických pořadů, které dezinterpretovaly události roku 1968 a skandalizovaly reformátory.¹³²

Odchod známých a oblíbených osobností z obrazovky, a také změna programové struktury zapříčinily, že televize začala ztrácet diváky. Bylo jasné, že médium, které se netěší oblibě a velké sledovanosti, může jen stěží úspěšně plnit funkci, kterou od něj politické špičky očekávaly, tedy pomocí patřičného tlaku na diváka přispět ke konsolidaci společnosti, obnovení oslabené legitimacy komunistické moci i vnucení oficiálního pohledu na srpnovou okupaci. Bylo třeba zařadit do vysílání Československé televize nové prvky, které by k obrazovkám dokázaly diváky opět připoutat. Z tohoto důvodu jsme, zvláště v sedmdesátých letech, svědky boomu televizních seriálů na obrazovky, který úspěšně pokračoval i v letech osmdesátých. Tato nová strategie zafungovala, seriály se těšily velké oblibě a přinesly vysokou sledovanost. Jako to ostatně dokáží i dnes.

U zrodu myšlenky, z níž později Třicet případů vzniklo, stála snaha poskytnout televiznímu divákovi nový druh televizní zábavy. Zábavy o to atraktivnější, že řada dílů seriálu měla reálný základ, tedy inspirovala se skutečnými kriminálními případy, které svého času hýbaly československou společností a vyvolávaly úžas i zděšení.

---

¹³¹ Tamtéž, str. 22

¹³² Tamtéž, str. 23

Tak se zrodil seriál, v němž mohli diváci po třicet večerů sledovat *třicet let bojů komunistů za vybudování socialismu v Československu, zápasů - nejprve se zbytky fašistů a kolaborantů, zrádců a udavačů, zápasy s buržoasií, se záškodníky, nepřáteli státu v období zostřeného třídního boje, dále boje se zahraničními špiony, vesnickými kulaky a se zahraničními ideodiverzními centry, která s pomocí domácích nepřátel vyvolala společenskou krizi na sklonku 60. let.*¹³³

6.5.2 Epizoda Vrah se skrývá v poli

V pořadí desátý díl televizní série nese název, **Vrah se skrývá v poli**. Předlohou pro tuto epizodu se stala právě událost v babické škole. Pojdme se nyní podívat na reflexi této události, tak jak ji vyobrazili filmoví tvůrci.

Píše se rok 1953 a major Zeman přijíždí do obce Plánice, vyšetřit sérii podivných požárů stohů a zemědělských objektů, ke kterým v poslední době v plánickém okolí dochází. Opět se setkává se svou dávnou přítelkyní Blankou, nyní provdanou za Karla Mutla - komunistického funkcionáře, předsedu místní komunistické buňky. Člověka zapáleného pro věc, který se pro své pevné názory i dravost, s jakou je hájí, těší přirozenému respektu. Manželské vztahy jsou však narušené a komplikované nejen ztrátou dítěte, ale také Mutlovou přílišnou angažovaností v procesu kolektivizace vesnice, která v Plánici rozhodně neprobíhá hladce.

Svou osamělost Blanka nese těžce a často se před ní pokouší uniknout na plánickou faru, kde místnímu faráři pomáhá s vedením domácnosti. Psychické pouto mezi Blankou a farářem pochází ještě z doby okupace. Za války byl totiž gestapu vyzrazen úkryt Blančina otce, pravověrného komunisty, a ten byl následně zatčen. Blanka tak zůstala sama odkázána jen na pomoc příbuzných a také plánického kněze, který se o ni obětavě staral.

---

¹³³ Tomek, P.: Televizní seriál třicet případů majora Zemana, dostupné z internetu: http://www.totalita.cz/ip/tp_zeman.php, Staženo: 17.12. 2006

Časté návštěvy na faře nese Karel Mult s krajní nelibostí, svědčí o tom i jeho výrok: „žena komunisty chodí posluhovat na faru“. Vztah se ženou však neřeší, protože se zabývá problémem daleko podstatnějším, a to chladným a lhostejným postojem obyvatel ke kolektivizaci i k veřejným otázkám obecně. Příčinou rezervovaného postoje však není nesouhlas s kolektivizací, či politikou KSČ, ale strach, který vesnici zachvátil. Strach z reakčních sil, které podle mnohých stojí i za záhadnými požáry, které se Zeman snaží objasnit. Obavy z *diversní* akce podporují i letáky, které se v obci najdou, jež vyhrožují smrtí. Řada lidí, včetně Mutla samotného z účasti na požárech podezírá Emanu Zahradníka, tragickou plánickou figurku. Eman, původem kulak, který přišel o grunt a životní frustraci si kompenzuje za pomoci lahve s alkoholem. Mimo to, chodí po vsi, hraje na harmoniku a funkcionáře strany provokuje nevybíravými komentáři, na adresu režimu i společnosti, které jsou však více méně tolerovány, jen s ohledem na skutečnost, že jde o alkoholika, žijícího na samém okraji lidské společnosti, člověka s výrazným kádrovým prohřeškem.

Eman je ve filmu vykreslen jako zoufalá postava, pasivně přijímající svůj osud. V průběhu výslechu na policejní stanici se Eman Zemanovi dozná, že k rodnému gruntu nikdy neměl vztah. Že ho dokonce nenáviděl, protože veškeré peníze, které z něho vzešly, byly zpětně utraceny zase jen ve prospěch gruntu a nikoli lidí, kteří na něm žili. Doma Eman nikdy nic nedostal, protože potřeby gruntu byly důležitější než jeho vlastní potřeby. Z Emanova vyprávění tak člověk získává dojem, že kumulace majetku v zájmu gruntu narušila rodinné vztahy a do značné míry ovlivnila i budoucí nevyhnutelnou zkázu „chamtivých kulaků“.¹³⁴ Emanova kritika však míří na sedláky obecně, a tím, že tyto výroky pronáší jako jeden z nich, je taková výpověď daleko důvěryhodnější a pro diváka jasnější. Vykreslení postavy Emanu nevzbuzuje, na rozdíl od jiných postav odpor, ale lítost. Eman si uvědomuje špatnost selské morálky i návyků a nenáviděný grunt propíjí, čímž proti sobě občany vesnice ještě více

---

¹³⁴ Jedná se o motiv dobře známý a velmi často požívaný ve snímcích z padesátých let, s kolektivizační tematikou.

popudí.

S kritikou kulaků, a to dosti nevybíravou, přichází při dialogu se Zemanem také Mutl. Používá na jejich adresu výroky jako „*ta zbabělá sedlácká banda*“, či „*selskej hlad*“.

Tím naráží právě na údajnou hamižnost sedláků, kterou ostatně přiznává i sám Eman.

Zatímco Emanova postava diváka nemá popudit, také proto, že se Eman ke svým chybám otevřeně přiznává, k ostatním postavám „nepřátel“ získává divák ty nejhlubší ani antipatie. Jednou z nich je postava výše zmíněného plánického kněze. Starý, zarputilý muž se sveřepým výrazem, působí nepřátelsky od samého počátku.¹³⁵ První dojem je však potvrzen v okamžiku, kdy na okno fary zaklepe zahraniční agent, který je skutečným viníkem požárů. Jeho úkryty v okolí již nejsou bezpečné, a proto za nové útočiště volí plánickou faru. Farář sice odmítá poskytnout muži azyl, ale jen do chvíle, než se ukáže, že muž zná velmi nepříjemné tajemství z knězovy minulosti.

Zde se setkáváme s jevem, který se v různých dílech Třiceti případů často opakuje, byť s různou intenzitou, a který je přesně v duchu tzv. černobílého vidění. Mezi spojenci proti režimu nejsou vazby, které by divák očekával - vazby přátelství či důvěry. Vazbou není ani nějaký společný cíl, kterého se snaží dosáhnout. Jediné, co drží spojení pohromadě, jsou tajemství z minulosti jednotlivých aktérů. Tato tajemství na sebe navíc aktéři znají, takže spolupráce je de facto vynucena obavou z vydírání. To platí i pro případ plánického kněze. Ten byl totiž oním člověkem, který za války prozradil gestapu úkryt Blančina otce. Tuto informaci agent pochopitelně zná a také neváhá knězi vytknout, že jeho jediným motivem k péči o Blanku bylo špatné svědomí. Tím farářova jediná polehčující okolnost před divákem nenávratně mizí a zůstává tak jen obrázek duchovního - konfidenta gestapa, který u sebe navíc přechovává zahraničního agenta, jež páchá trestné činy.

Když se kněz snaží ospravedlnit udání s odůvodněním, že Blančin otec byl

---

¹³⁵ Je to především díky mistrnému hereckému ztvárnění Oty Sklenčky

„komunista, nepřítel církve“, je negativní obraz představitele kléru dokonán. Proti zápornému obrazu protirežimních sil je postaven do kontrastu obraz členů Sboru národní bezpečnosti, které naopak spojují přátelské vazby, respekt i společný cíl - boj proti „reakci“ a kriminálním živlům.

I zahraniční agent je zde líčen jednoznačně negativně. Otevřeně přiznává, že motivem jeho jednání nejsou žádné ideály. Dokonce sám říká, že „ideály mají jen komunisti“. Nejde mu ani o dosažení nějakého cíle či splnění úkolu. Jde mu čistě o jeho osobní záležitost. Snaží se dokázat „něco velkého“. Je psychicky nevyrovnaný a navíc trpí obrovským pocitem méněcennosti, jenž v něm vypěstoval jeho velitel, který ho školil v rámci americké tajné služby CIC¹³⁶. Během výcviku u CIC museli agenti snášet velitelův teror a časté hanlivé označení „*halbmensch*“, tedy cosi, jako poloviční člověk. Pomocí křivd, které spáchá jiným, se agent snaží odčinit křivdy spáchané na sobě. Jeho jediným cílem, je uskutečnit akci tak významnou, aby z něj nálepku *halbmensch* navždy sňala. Kvůli tomu neváhá udělat cokoli - třeba i vraždit. Tvůrci filmu tak zde v jediném dílu předkládají negativní obrázek hned několika nepřátel režimu. Konfidentů za okupace, představitelů kléru a kulaků. Seriál zmiňuje zahraniční reakci a vykresluje agenty ze Západu jako psychicky labilní jedince, jejichž jediným motivem k páčání protistátních činů jsou malicherné osobní pohnutky.

Jednoho večera vnikne domku mutlových trojice ozbrojených mužů. *Útočníci skrývají svou tvář za šátky, jako američtí gangsteři, jsou oblečení do dlouhých kožených kabátů, které vzbuzují asociace s gestapem a používají samopaly Wehrmachtu.*¹³⁷ Ptají se po Karlovi. Ten vyběhne z vedlejšího pokoje i s puškou a začne přestřelka, v níž je jeden z útočníků zraněn.

O několik dní později se v budově školy sejdou k jednání místní komunisté, v čele s Mutlem. Mezitím Zemana a jeho vyšetřovací skupinu zavede pátrání po žhářích a původcích útoku u Mutlů na Plánickou faru, kde zatknou faráře. Blanka se snaží zatčení zabránit.

---

¹³⁶ Zde se jedná o evidentní personifikaci s Ladislavem Malým

¹³⁷ Ústav pro studium totalitních režimů ČR: Případ Babice, dostupné z internetu: <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/antologie/tema4.pdf>, Staženo: 1.3. 2009

V době jednání komunistů vnikli do školy ozbrojení muži. Zeptají se, „*kdo z vás je předseda komunistický partaje*“? Mutl se přihlásí a jeden z útočníků ho udeří pažbou samopalu do hlavy. Další osoby pak postaví zády ke zdi třídy a všechny postřílí. V těchto místech není možné se vyhnout dalším asociacím s gestapem – uhození člověka pažbou zbraně, či samotné postavení ke zdi, které bylo známým způsobem popravky. Výstřely jsou slyšet až k faře, a tak se všichni rozběhnou ke škole. Mezitím útočníci unikají a za úkryt si volí stoh slámy uprostřed nedalekého pole. Tam zbaběle, zezadu zastřelí Emanu Zahradníka, který běží směrem k přijíždějícím policejním vozům a za dramatického volání „*vrazi jsou tady*“, padá zasažen k zemi. Kolem stohu je následně vytvořena rojnice, aby útočníci nemohli uniknout.

6.5.3 Film a realita

Mezi filmovou podobou příběhu a skutečným průběhem událostí existuje několik vztyčných bodů. První podobností může být skutečnost, že v okolí obce Plánice, stejně tak jako v jejím filmovém předobrazu Babicích, se komunističtí funkcionáři museli potýkat se značnými problémy při zapojování místních zemědělců do procesu kolektivizace a s jejich značnou nechtí k ní. Je však třeba podotknout, že pohnutky obyvatel filmové Plánice se od motivů statkářů z Babic velmi lišili - nešlo o strach, ale o principiální nesouhlas s kolektivizací. Jistou podobnost můžeme vidět i mezi filmovou postavou agenta a mezi Ladislavem Malým – po určitou dobu byl spojen s CIC, a byl i psychicky nevyrovnanou osobností. Motivy jsou však zde také odlišné, tím spíše, že nelze zcela spolehlivě vyloučit Malého spolupráci s StB. Je také pravdou, že Malý několik dní pobýval na faře u svého bývalého spolužáka, pátera Jana Buly. Rozhodně se však u něho neukrýval v době babických vražd a není tedy pravda, že se kněz stal součástí připravovaného útoku, jako je to vykresleno v epizodě Vrah se skrývá v poli. Na skutečnosti se ani nezakládá označení tohoto kněze (kněží) jako nacistických konfidantů. Značným rozdílem dílu Vrah se skrývá v poli, oproti realitě, je také způsob, jakým bylo s kněžími naloženo. Zatímco ve skutečnosti byli všichni tři kněží popraveni, filmoví tvůrci nechali kněze „pouze“ uvěznit, což se ovšem divák dozvídá až v jednom z posledních dílů seriálu, nazvaném Štvanice.

Dalším rozporem skutečnosti ve srovnání s filmovým odrazem je také fakt, že ve filmu útok nikdo z přítomných členů KSČ nepřezijí, což příběhu jistě dodává na dramatičnosti.

Není také možné přehlédnout, že útočníci nebyli lidé, kolaborující s gestapem, ale právě naopak lidé, velmi úzce spojení s protinacistickým odbojem a pro tuto činnost ve svém okolí velmi vážení.

S výjimkou tragické postavy Emany Zahradníka nejsou ve filmu zastoupeny postavy kulaků či zemědělců, kteří, jak již bylo zmíněno výše, sehráli v babických událostech a zvláště následných politických procesech jednu z hlavních rolí.

*V Třiceti případech majora Zemana jsou charaktery záporných hrdinů vykresleny zcela v duchu projevu Václava Kopeckého.*¹³⁸

6.6 Dílčí shrnutí

Komunistická propaganda dokázala babický případ obratně uchopit a vytěžit z něj maximální potenciál. To jí šlo velmi dobře i proto, že vlastnila monopol na kontrolu všech sdělovacích prostředků, které tak nesehrávaly roli objektivního komunikačního článku, nýbrž roli pouhého zprostředkovatele informací, které byly dopředu závazně dány vyššími místy¹³⁹. Za účelem šíření oficiální verze příběhu vznikla také propagandistická příručka s názvem *Babice*, která po dlouhá léta patřila k jediným zdrojům „poznání“ babických událostí.¹⁴⁰

Na rétorice stoupců komunistického režimu se výrazně podepsal projev ministra Václava Kopeckého, který ve svém projevu nad rakvemi zabitých funkcionářů dokázal z vražd obvinít kompletní škálu nepřátel komunistického režimu. V tomto duchu se pak o „Babicích“ mluvilo prakticky po celou dobu trvání režimu, až do roku 1989. Jistou výjimku však tvoří krátký úsek politického a společenského uvolnění v 60. letech, kdy docházelo k žádostem o rehabilitace a byla obecně větší možnost o babickém případě hovořit otevřeněji, než letech předcházejících. Příchod sovětských vojsk v srpnu 1968 však tento příznivý politický kurz přerušil a následná doba normalizace vrátila běh věcí do vyjetých kolejí, a s tím

---

¹³⁸ Ústav pro studium totalitních režimů ČR: Případ Babice, dostupné z internetu: <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/antologie/tema4.pdf>, Staženo: 1.3. 2009

¹³⁹ Například politickým sekretariátem KSČ

¹⁴⁰ Jedná se o publikaci od autora Jaroslava Opavského z roku 1951

tedy i diskuse o babických vraždách a procesech. V době tzv. normalizace naopak vznikl další významný počin komunistické propagandy – televizní seriál Třicet případů majora Zemana, který se ve dvou epizodách, Vrah se skrývá v poli a Štvanice¹⁴¹, vrací k vraždě v babické škole. Činí tak způsobem nad míru tendenčním, který se v řadě klíčových aspektů rozchází se skutečností, kterou jsme si popsali výše. To je třeba mít na paměti především proto, že tento seriál byl od revoluce již několikrát reprízován a jeho uvedení se vždy těší divácké oblibě.

---

¹⁴¹ Tomuto dílu se zde nebudeme blíže věnovat. Z velké části se jedná jen o retrospektivu dílu Vrah se skrývá v poli. Cílem je dokázat, že plánický farář, který žádal o rehabilitaci, byl v procesu odsouzen zcela právem.

7 BIOGRAFICKÉ ROZHOVORY S PAMĚTNÍKY

7.1 Úvod

Když se rozhodneme mapovat nějakou historickou událost, jsme vždy závislí na tom, kdo z pamětníků dané události je s časovým odstupem ještě naživu, a také, kdo z žijících pamětníků je ochoten a schopen o dané události poskytnout svědectví. Pro potřeby této práce jsem se ze žijících pamětníků rozhodla oslovit paní **Ludmilu Vondráčkovou, rozenou Plichtovou**, kterou babické události bezpochyby velmi postihly: její otec Antonín Plichta starší byl popraven, bratr Antonín Plichta mladší byl zastřelen na poli u Bolíkovíc, bratr Stanislav byl oběšen. Dále musely s matkou opustit rodový statek, který jim byl odňat v rámci mimosoudních postihů. Matka Ludmily Plichtové začala následkem tohoto životního traumatu trpět těžkou duševní chorobou.

Mé žádosti o rozhovor dále vyhověl páter **Josef Valerián**. Valerián je pamětníkem událostí, osobně se znal a přátelil s důležitým aktérem, Janem Bulou, a sloužil společně s dalším perzekvovaným knězem, páterem Podveským – který se Bulu i Václava Drbolu snažil varovat před spojením s Ladislavem Malým.

Své svědectví se mi rozhodli poskytnout i žijící příbuzní pátera Buly: jeho synovec pan **Krotký**, jeho manželka - paní **Krotká**, druhý synovec pan **Bula** a **Marie Bulová** – švagrová popraveného kněze.

U všech rozhovorů však musíme mít na paměti zásadní fakt, že zdaleka ne pro všechny události a děje, které dotazovaní líčí, existují věrohodné písemné, či jiné důkazy. Čtyřicet let komunistické propagandy, která intenzivně vyzdvihovala jen aspekty, které pro ni z tohoto případu byly výhodné – kdežto jiné vědomě potlačovala – jakož i řada nevyjasněných otázek ve vyšetřování zločinu, to vše se velmi výrazně podepsalo na vzniku poměrně velkého množství orálně tradovaných historek a částečně, či zcela smyšlených

konstrukcí. Tyto konstrukce v myslích a pamětníků a v jejich interpretacích událostí mnohdy stále přetrvávají a žijí dál svým životem - například historika o tom, že Malý v poli u Bolíkovíc nebyl smrtelně zasažen, ale že živý usedl do auta a na jeho místo byla přivezena jiná mrtvola.

Takové interpretace sice mají svůj hluboký význam z hlediska ryze osobního vidění událostí jednotlivými aktéry, ale vzhledem k tomu, že toto je práce vědecká, je třeba tento typ výpovědí opatřit zpřesňující poznámkou a konfrontovat je s historicky doložitelnými skutečnostmi.

Opět však musíme zmínit, že celá řada pochybností, která se k babickému případu váže, je dílem neprofesionálního a jednostranně vedeného vyšetřování Státní bezpečnosti, které v principu nešlo o vyřešení vražd, ale o likvidaci předem vytypovaných reprezentantů určitých sociálních skupin.

Tam, kde se výpověď dotazovaných rozcházela s historickým poznáním, nebo kde v průběhu hovoru došlo ke zmýlení takových údajů, jako jsou třeba jména osob, míst apod., je vždy takový údaj opraven buď přímo v textu, v závorce, nebo formou poznámky pod čarou.

Osoby, s nimiž byly biografické rozhovory nahrávány, daly ústní souhlas s publikací těchto rozhovorů, a to bez nutnosti vypovídající osoby anonymizovat. V přepisu však byly z rozhovorů vypuštěny citlivé osobní pasáže, jako například líčení zdravotního stavu, různé údaje finančního charakteru,¹⁴² či obširnější vyprávění o žijících příbuzných, kteří však s babickým případem nemají žádnou souvztažnost. Souhlas, byl ovšem poskytnut pouze pro potřeby této práce – bez předchozího svolení autorky této práce není možné přetiskovat a dále používat celé rozhovory, ani jejich části.

---

¹⁴² Například údaje o prodejních cenách navrácených budov a pozemků apod.

7.1.1 Seznam značek, použitých v biografických rozhovorech

Značka	Význam
...	Pomlka ve vyprávění
(...)	Na místě, kde vynecháváme pasáž citace
-	Nedořečená věta
()	Obsahuje poznámku autorky – například emoce dotazovaného: smích, váhání apod. Také jména osob, tam kde jednoznačně nevyplývají z kontextu aj.

7.2 Rozhovor s Ludmilou Vondráčkovou rozenou Plichtovou

Ludmila Vondráčková, rozená Plichtová. Foto: archiv autorky

Tazatelka: 29.11.2010 rozhovor s paní Vondráčkovou, rozenou Plichtovou. Paní Vondráčková já bych si s Vámi dneska ráda povídala o těch událostech, které se staly v 50. letech na Třebíčsku, a které potkaly Vás a potkaly i Vaší rodinu. Ale kdybych se třeba ptala na něco, o čem nechcete mluvit, o čem nechcete povídat, tak mi to určitě řekněte. Nebudu se snažit s Vámi mluvit o něčem, o čem by se Vám třeba mluvit nechtělo. Paní Vondráčková, když se řekne Babice 1951, co je taková první věc, která se vám vybaví?

L. Vondráčková: No, konec naší rodiny, no. To je.... Protože táta vždycky v té politice tak nějak působil, no a potom osmačtyřicátým se na něj komunisti dost zaměřili. No a říkali, že ho musejí i s rodinou zničit. A potom ho šli zatýkat a on utekl. Ale já mám takový pocit, že kdyby bývali chtěli, tak že by jim byl neutekl. Že ho nechali. Že věděli dobře, kde bydlíme a

šli ho hledat k sousedům. Že ho nechali tak nějak utéct, skrýval se potom u různých známých a příbuzných a tam ho hledal ten agent Malý, který potom udělal v těch Babicích ty vraždy. A už to bylo všechno. To bylo takový nějaký nastražený (váhá) a já nevím. Já jsem tenkrát chodila do školy, takže jsem o to tolik nezajímala. A potom po čase, co kde jsem slyšela. A když si to dá člověk dohromady, tak to muselo být takový nějaký připravený. Udělali tam propagandu, aby mohli celý ten kraj, ty sedláky vystěhovat. Jako, aby měli příčinu, no.

Tazatelka: Vy už jste to trochu naznačila, protože vlastně tam jsou dvě teorie. Jedna říká, že ten Ladislav Malý byl provokatér StB nebo že byl spolupracovníkem. A druhá teorie, taková ta oficiálnější tvrdí, že jím nebyl, ale že ho StB monitorovala, a tudíž věděla o tom, co on připravuje. Vy si tedy myslíte, že on byl agentem StB nebo že s nimi nějak spolupracoval?

L. Vondráčková: No určitě s nimi spolupracoval, ale jako jestli (váhá). Já si myslím, že musel s nimi spolupracovat. To není možný, protože vždycky, když někde byl, tak potom ty lidi přišli zatknout. A před někým vykládal, že má vysílačku a že je ve spojení s cizinou a cosi kdesi, ale nikdy před nikým nikam nevolal a já nevím, proč mu tatínek tolik věřil. Už mu potom i jeho (tatínkova) sestra vzkázala, že je to podvodník, aby mu nevěřil. A tatínkův synovec také říkal, „*to je nějaký podezřelý, celý*“. Ten chlap je špatnej. No a tatínek (váhá), já nevím, no. Tak seznámil ho s ním (Malým) jeden pan farář, no -

Tazatelka: A který ten pan farář to byl, vzpomenete si?

L. Vondráčková: Jo to já nevím, vůbec.

Tazatelka: Já mám informaci, že pan farář Podveský a Valerián, že se vašeho tatínka snažili varovat právě před Malým.

L. Vondráčková: No, ale toho seznámil jiný pan farář. Vždyť já vlastně co vím, to je všechno, až co jsem se dozvěděla z různých zpráv až po revoluci a potom. Takže jako (proluka) jména a takové věci a s kým se tatínek stýkal, to já jsem ani moc nevěděla. Jenom, co vždycky tatínek nám vzkázal, jsme dělali. A já jsem byla v té době na internátě v Jaroměřicích (nad Rokytňou). To byla jako hospodyňská škola, ale pak byla za čtvrt roku zrušená a udělali z toho zemědělskou a odtud jsem musela pryč a dojížděla jsem na státní statek do Vícenic dělat. A ti moji bratři museli jezdit do cihelny. Teď doma bylo to

hospodářství, dobytek, všechno. To jsme museli dělat, až když jsme přišli z té práce. A v té práci taky dost buzerovali. A bylo to všechno takový nějaký špatný, no. Potom ten Malý, tatínek nám to vzkázal, že Malý řekl, že nás dostane do ciziny, tak abychom opustili dům, abychom na něj čekali někde v polích. No a zavedl nás, ty moje bratry do Vacenovic k Vorlíčkům a já jsem byla u Stehlíků v Cydlíně. A že nás jako dostane do ciziny. No, my jsme tomu tenkrát věřili. Když to tatínek řekl, tak prostě jsme tomu věřili. Jenomže místo do ciziny za pár dní potom udělal, já nevím, jestli to byl týden nebo jestli to bylo víc, to vůbec si už nepamatuju, a udělal to v těch Babicích. A ještě ty moje bratry si vzal s sebou, aby tam někde drželi stráž. A (dlouhá odmlka) potom je všechny pozavírali. Já jsem byla v té vyšetřovací vazbě asi čtrnáct dní a odtud mne přivezli na státní statek do Ploskovic na Litoměřicku, s holýma rukama. Přišla jsem do světa, neměla jsem ani kartáček na zuby, ani korunu, ani nic na převlečení, prostě takhle jsem přišla do světa, no.¹⁴³ A oni potom na těch statecích si stěžovali, že nejsou na takovéhle lidi zařízeni, když (ti lidé) nemají ani své základní věci. Takže potom ti další lidi, které tam vystěhovali, těm dovolili vzít si už peřiny a nějaký kus nábytku a osobní věci. No, ale my jsme neměli nic. Já jsem na dluh chodila do závodní kuchyně, a když jsem dostala první výplatu, tak jsem zaplatila dozadu, dopředu a zase nebylo nic. Hospodář řekl: „*Tak si napiš příbuzným, ať ti něco pošlou*“, ale já povídám: „*No to bych musela vědět, na co to napíšu a za co to pošlu*“, vždyť jsem neměla vůbec nic. A taky ti příbuzní všichni byli vyslýchaní¹⁴⁴ a vystrašení ze všeho, že ani jsem si jim netroufala psát, z kraje.

Tazatelka: A vy jste se někdy osobně setkala s tím Ladislavem Malým?

L. Vondráčková: Jo, jednou jo. Ale to bylo jenom -

Tazatelka: Vzpomenete si třeba, jak na vás působil? Jestli to byl třeba člověk, u kterého vás na první pohled napadlo... Někdo je člověk, který je vám na první pohled sympatický a někdo naopak je vám na první pohled nesympatický.

L. Vondráčková: Já bych řekla, že vypadal jako dobrodruh, takovej. Jako flegmatik. Protože oni byli, to bylo u těch Vorlíčků ve Vacenovicích, oni byli na půdě a já jsem byla v bytě.

---

¹⁴³ Ludmila Plichtová byla do Ploskovic převezena jen v oblečení, které měla na sobě v době zatčení u Stehlíků, žádné další věci neměla.

¹⁴⁴ V souvislosti s babickými událostmi byli vězněni i oba bratři Antonína Plichty staršího – František a Stanislav.

Potom, že musíme přejít jinam, tak jsme šli v noci k těm Stehlíkům do Cidliny. Tak to šel právě s mýma bratrama a se mnou, ale jestli byl tam i ten Mityška, to já už si nepamatuju. Prostě dovedli nás k těm Stehlíkům, ale to bylo taky v noci a po tmě, takže já jsem se s ním moc nesetkala. Jenom vím, že byl takový menší, zavalitější. A u těch Stehlíků jsem byla, já nevím, asi týden, nebo jak a to se stalo v noci, v těch Babicích. A ráno ve čtyři hodiny přijel autobus a já jsem vylezla z postele a říkala jsem: „*Do Cidliny jezdí autobus?*“ a když jsem se podívala z okna, tak už z toho autobusu vystupovali „milíci“ (milice) a jako dvoje dveře otevřený, vpředu, vzadu. A už obsadili celý barák. Já si myslím, že to všechno bylo takové nějaké připravené. To je můj názor.

Tazatelka: A u těch Stehlíků, to už bylo v době, kdy váš tatínek byl, řekněme v ilegalitě, kdy bojoval proti tomu režimu.

L. Vondráčková: Ano

Tazatelka: A u těch Stehlíků vy jste se schovávali společně?

L. Vondráčková: No jenže tatínek byl na půdě a já jsem byla v místnosti. Ale vím, že když to v těch Babicích udělal ten Malý, tak on k těm Stehlíkům přišel, ale já jsem ho neviděla, já jsem jenom to slyšela jako skrz dveře, že tam v předsíni mluvili a že mu něco vykládali, tatínkovi. A tatínek furt jenom říkal: „*To se nemělo stát, to se nemělo stát*“. A víc nevím, no. A odešli a tam potom se schovávali v těch polích, kde je potom druhý den objevili. No a mě odbyli u těch Stehlíků hned, samozřejmě, když jsem byla v místnosti. Tam mě postavili pod strom a stál u mě jeden s tím samopalem. A tam jsem stála asi až do rána, nějak do osmi hodin. Pak mě odvezli někam do Želetavy do školy na výsledch. No a tatínka tam u těch Stehlíků našli až nějak odpoledne¹⁴⁵ nebo tak nějak. Jenomže ono je dneska těžko říct. My jsme se vlastně s tatínkem už nikdy neviděli, nikdy jsme s ním nemluvili a taky se to liší ty různé výpovědi. A tak já taky nemůžu říct, jestli si to dobře pamatuju, anebo jestli to druhý není pravda, to je těžko říct.

---

¹⁴⁵ Ve skutečnosti to byl dopoledne – na půdě pod hromadou sena.

Tazatelka: Tam jde o ten váš osobní pohled a o to, aby ten pohled byl zaznamenaný třeba pro budoucnost. Aby se na to nezapomnělo, co se v těch padesátých letech dělo. Nejenom na Třebíčsku, ale vůbec.

L. Vondráčková: No, no, ale můj názor je prostě tuhle ten. Jak oni by tam mohli být už z Jihlavy a ráno, ve čtyři hodiny, milice a všechno, když se to stalo v noci. Bylo to všechno takové podivné. Anebo proč ten Malý, vždyť tam byly lesy a dost veliký lesy, proč třeba nešli lesem dál nebo něco, proč se tam schovávali. Přímou tam v blízkosti, v polích, když nad nimi lítalo letadlo, tak je hnedka viděli, no. A jsou různé verze. Někdo říká, že ten Malý jako vystřelil, aby upozornil, kde jsou. No a nevím, no (odmlka). Já jsem tam nebyla a slyšela jsem všechno až od dalších lidí, jak to bylo. Toho jednoho mého bratra tam zastřelili v tom poli a ten druhý byl postřelený do páteře. To jsme vůbec ani nevěděli, nic vůbec. Všechno jsme se dozvěděli až v tom osmašedesátém, když jsme tenkrát žádali o rehabilitaci a dostali jsme nahlédnout do spisů. To tenkrát poslali sem do Klatov¹⁴⁶ na tu veřejnou bezpečnost a já jsem tam byla s manželem a tam jsme si to mohli přečíst. Tam jsme se teprve dozvěděli, že ten můj bratr (Stanislav), co byl postřelený do té páteře, tak že byl ochrnutý a že byl vlastně odsouzený k trestu smrti až ve třiapadesátém roce v noci a hned to bylo vykonané. A i po těch Babicích, vždyť oni nepotřebovali ani žádné svědky, žádné vyšetřování. Vždyť se to stalo nějak z prvního na druhého července, já nevím.

Tazatelka: V noci z druhého července.

L. Vondráčková: Druhého července no, a už začátkem srpna nebo kdy...někdy čtrnáctého července už byli odsouzeni k trestu smrti. Víím, že to muselo být třináctého nebo čtrnáctého, nám teda nikdo nic neřekl, ale to už mě odvezli na státní statek na Litoměřicko. V jednom autobuse nás vezli šest rodin a už v tom autobuse jsem se od těch ostatních dozvěděla, že dostali trest smrti a že už jsou odsouzeni. A potom někdy začátkem srpna nebo kdy to byla už ta smrt vykonaná. Nepotřebovali žádné dlouhé vyšetřování a dokazování, no nic. Potřebovali udělat velikou propagandu (dlouhé ticho).

Tazatelka: Váš tatínek, on byl v zásadě nepohodlný nejen proto, že byl kulak a měl velké hospodářství, ale on také měl významnou činnost v rámci protinacistického odboje.

---

¹⁴⁶ Do Klatov se Ludmila Vondráčková později odstěhovala a žije zde dodnes

L. Vondráčková: Ano, naši ve válce ukrývali parašutisty, partyzány a jako táta byl známý tím, že i na ty ostatní lidi měl dost vliv. (dlouhé ticho) Hospodařil dobře (dlouhé ticho) to jako, myslím si, že se ho potřebovali v každém případě zbavit. A taky už o tom vykládali, ještě když jsem byla na tom internátě, tak už mi to někdo říkal, že si vykládali komunisti v Šebkovicích, že u Plichtů musí zničit celou rodinu. Takže jsem zbyla jenom já a maminka. Maminka byla taky taková, ta se nikdy do žádné politiky nepletla, ta jenom dělala na tom hospodářství a starala se o všechno. Tak proti ní oni neměli žádné důkazy. Prvně se také schovávala i v polích, no ale pak jí příbuzný, pan Bednář ze Šebkovic, ten už dávno není (nežije), to byl můj strejda, už byl tenkrát dost v letech, dost straší člověk, tak ten pro maminku přišel, že jí někde odvezou do bezpečí a zatím jí přivezli na nějakou křižovatku a odtud jí vezli do Jihlavy do vyšetřovací vazby.

Tazatelka: Ale oni byli nějak donuceni tuhle hru (s maminkou) sehrát.

L. Vondráčková: Ano, to určitě. On ten strýček Bednář byl strašně hodnej člověk. Určitě ho k tomu nějak přinutili nebo mu slíbili, že jí opravdu dostane do bezpečí, to já nevím, jak to bylo. Ani maminka vlastně nic neví. Jen že jí řekli, že jí dostanou někde do bezpečí a tam jí předali do té vyšetřovací vazby. No a tam ji potom, já nevím jestli to bylo už koncem srpna nebo už... nemůžu říct přesně, přišla (maminka) na ten státní statek do Ploskovic. Byla na tom v té době strašně špatně, ruce se jí třásly. Zrovna jako já neměla vůbec nic, a tak jsme začínaly. Spaly jsme, půjčili nám nějaký deky, co tam měli pro brigádníky. Tím jsme se zakrývali. Ošklivý deky, postele plný štěnic. A dali nás asi pět rodin do jedné místnosti. Myslím, že to bylo pět rodin. Paní Roupcová¹⁴⁷ z Bolíkovíc, paní Němcová¹⁴⁸ (váhání) odkud ona byla, tam směrem ke Třebíči, ale já přesně nevím, ta byla se synem. Pak Stehlíková s dcerou, Mityšková¹⁴⁹ s dcerou a Vorlíčková se dvěma malými dětmi a s babičkou. Tak to nás bylo šest rodin.

Tazatelka: Čili všechno rodiny těch perzekvovaných.

L. Vondráčková: Jo, jo, všechny nás dali do jedné velké místnosti. Tam byly železný postele a ty deky takový. A tam jsme byli, no (dlouhé ticho). Ti Stehlíkovi a Mityškovi s sebou pár

---

¹⁴⁷ Rodina odsouzeného a popraveného Aloise Roupce

¹⁴⁸ Rodina odsouzeného a popraveného Drahošlava Němce

¹⁴⁹ Matka odsouzeného a popraveného Antonína Mityšky, který byl s Ladislavem Malým přítomen vraždám

věci měli, tak když jsem se chtěla umýt, tak jsem si od nich musela půjčit umyvadlo a ručník. A neměla jsem jako vůbec nic.

Tazatelka: Vy jste pak prý, když za vámi přijela maminka do těch Ploskovic, tak jste jí musela z první výplaty koupit nějaké věci ještě, aby měla.

L. Vondráčková: Ano, to už jsem měla vydělaných nějakých pár korun, no tak jsem jí musela koupit gumačky (gumové holinky) a nějakou tu zástěru, aby mohla začít chodit do chlíva pracovat. Protože maminka ten dobytek měla ráda, okolo těch krav byla zvyklá, celý život. Tak ono jí to i pomohlo, že mohla hned začít chodit do té práce, že nemusela nikde sedět. No a tak jsme takhle začínaly. No a postupně jsme si tak přikupovaly nejnútnejší věci. A pak za mnou přijely dvě kamarádky od Brna, a když zjistily, jak na tom jsem, tak mi pak poslaly balík. Někaký gumačky a nějaký věci na sebe, abych měla v čem chodit. Začínaly jsme všelijak. A tatínek měl ještě rodiče v Jaroměřicích, ti tam měli na vejminěk domek a naši jim byli povinni dávat ten vejminěk a živit je, starat se o ně. No a teď když to tak dopadlo, tak dědeček, on byl taky takový dost tvrdošínější, tak jsme mu říkali: „*Vždyť vám každej z toho příbuzenstva něco dá*“. A on, že si podá žádost, že musí dostávat nějaký důchod, když se tady to stalo¹⁵⁰. Jenomže soud dopadl tak, že určily mě a maminku, že mu musíme posílat čtyři sta korun měsíčně a ještě jsme musely zaplatit celé to soudní řízení. Bylo to tenkrát nějak před vánocemi a nezbylo nám vůbec nic. Ale na tom statku jsme měly poukázky na chleba. Tak jsme říkaly: „*Koupíme si nějaký mlíko a chleba máme*“. A dva dni před vánocemi nám jedna maminčina kamarádka poslala balík zabíječky, tak jsme přes ty Vánoce stejně měly co jíst. Vždycky se nějak někdo našel, kdo trochu pomohl.

V těch Ploskovicích jsme byly asi, já nevím (váhání), půl roku a potom nás přestěhovali do Trnovan, protože do Ploskovic přišli Italové. Ti se tam školili, až Itálii ovládne komunismus, tak aby byli na to připraveni. Tak jich tam bylo velký množství, tak když tam měli ty Italy na práci, tak nás přestěhovali do Trnovan.

Tazatelka: A po dobu toho půl roku v Ploskovicích, tak to tam byly všechny ty rodiny, všichni, které jste vyjmenovala takhle pohromadě?

---

¹⁵⁰ Kromě postihů pro rodinu Antonína Plichty staršího, byli v souvislosti s Babicemi uvězněni jeho dva bratři – Stanislav a František

L. Vondráčková: Ano, ano, všichni tam byli a my jsme tam byli od poloviny června a v listopadu pak přistěhovali do Ploskovic další rodiny. A ty už měly s sebou nějaký nábytek a věci. To potom bylo zase asi pět rodin. Tam byla moje tetička¹⁵¹ Křížová se třemi dětmi, kluci byli školáci, holčičce byly čtyři roky. Potom tam přišli Žákovských, Dvořákovi z Loukovic, Vodičkovi z Lažan, Pánkovi ze Šebkovic. Těch pět rodin. A těm potom dali dohromady jednu místnost. A nás už potom taky rozdělili. No ale my jsme šli potom do těch Trnovan, tak v těch Trnovanech už jsem měla s maminkou svůj pokojíček a vedle bydlela Mityšková s dcerou a Stehlíková s dcerou, ty bydlely jako dohromady a měly dvě místnosti. A ty druhý vystěhovaní, ti bydleli přes dvůr, jinde.

Tazatelka: A s těmi rodinami vy jste se znali, ještě než vás odvezli do těch Ploskovic nebo teprve tam jste se začali seznamovat?

L. Vondráčková: Znali jsme se. Vždyť u těch Stehlíků jsem byla a znali jsme se s nimi, naši se s nimi znali strašný léta. A s Mityškovými jsme se také znali. Ten syn, co byl odsouzenej k trestu smrti, ten si pamatuju, že párkrát u nás byl, za tatínkem. Tak s těma jsme se taky znali. Já teda jsem se tenkrát neznala s tou rodinou, jen vím, že ten syn k nám jezdíval.

Tazatelka: Vy jste zmínila Vodičkovi, tak ten pan Vodička vlastně byl s vaším tatínkem v té odbojové skupině¹⁵², je to tak?

L. Vondráčková: No, asi jo. To já nějak nevím, ta odbojová skupina a ty jména. O tom všem já jsem neměla ani tušení. To opravdu...co jenom slyším... No a ti Vodičkovi byli z těch Lažan, a tu Věrušku¹⁵³ jsem znala, protože chodila do Jaroměřic do měšťanky, a já vlastně taky. No tak trochu jsem jí znala. A oni bydleli blízko té mojí tetičky Křížanové, tak ty jsem trochu znala. A ti Pánkovi, ti přišli ze Šebkovic, ty jsem znala dobře, protože ti bydleli kousek od nás, ale ti tam dlouho nebyli. Ona se ta Mařenka (Šebková) vdala potom do Šebkovic, tak ta maminka šla s ní. Takže ti se vrátili do Šebkovic. A my jsme potom byli v těch Trnovanech...až do roku...1955, nějak do vánoc nebo tak. A potom já už jsem chodila s mým mužem, ten dělal zahradníka v Libochovanech na Litoměřicku a zrovna tam nastala taková příležitost, že mohl dostat byt, tak my jsme se tam s maminkou už přestěhovaly, ale on bydlel

---

¹⁵¹ Jednalo se o sestru matky L. Plichové

¹⁵² Jedná se o zmiňované odbojové aktivity Plichty za druhé světové války

¹⁵³ Jedná se o dceru Vodičkových

ještě s těma kamarádama a pak jsme se brali, v dubnu v tom pětapadesátým. Ale dlouho jsme v těch Libochovanech nevydrželi, protože muž tam měl velký potíže. On tam dělal vedoucího na těch zahradách, to patřilo ke státním statkům. A oni mu hrozně vyčítali, že si vzal mě. Volali ho na statek, že si mě jako nesmí vzít, jako vedoucí toho zahradnictví. On se tam s nimi pohádal, že on si bude brát, koho on bude chtít, a ne koho oni budou mu poroučet. Nevypadalo to tam dobře. On jel potom na školení do Prahy, to bylo školení zahradnický. Odtud už mi poslal lístek, že v Klatovech se zakládá nové zahradnictví a že by mohl dostat i byt, takže se budeme stěhovat do Klatov. Já ani nevěděla, kde Klatovy vůbec jsou (smích) a tak když on přijel z té Prahy, tak dal výpověď a už se jelo do těch Klatov. Jenomže zase nás chtěli z toho bytu vystěhovat, a tak jsme pak museli se co nejrychleji stěhovat sem. Jenomže tady neměli byt ještě uvolněnej, tak nás dali bydlet do Beňov, do takového mokrého bytu a když jsme zatopili, tak teklo po zdech.

Maminka si ve stodole nacpala strožok, aby na tom mohla spát a za pár dní jí žito rostlo skrz strožok, jaký tam bylo mokro. A já jsem tam dostala hnisavý zánět ledvin. A musela jsem do nemocnice, a tak muž usiloval o jiný byt, tak nám dali v Lomci, tak jsme v Beňově byli asi jenom pět týdnů a stěhovali jsme se. Tam to byla drůbežárna taková, takovej domek, tak tam jsme bydleli a nad náma bydleli hoši, co tam dělali v těch drůbežárnách. A záchod dole byl společnej, chodba taky společná, teď ti kluci tam do noci hráli a všechno bylo zotvíraný. Třeba jsem se vzbudila a myš mi běžela přes polštář, protože všechno bylo zotvíraný. Já jsem třeba vyběhla a umyla záchod a druhý den ráno byl poblitej. A bylo to tam dost špatný. Muž byl u těch státních statků, tak na nich požadoval, aby nám dali jinej byt, že takhle nemůžeme existovat, tak nám ještě ten rok potom dali ten byt tady v Klatovech, přímo v tom zahradnictví, jak muž dělal. Tak jsme se zase ještě ten rok stěhovali z toho Lomce, do těch Klatov, do té zahrady. To byl takovej dvojdomek, tak to jsme měli jednu půlku, to už bylo takový jako lepší bydlení. No jenomže maminka pak byla strašně nemocná psychicky a bylo to dost takový ošklivý, no. Potom i nám skočila do řeky mezi vánocemi. Pak mi volali z nemocnice do práce, že tam mám přijít, že si jí mám vzít domů. A já jsem říkala, že si jí nemůžu vzít domů. My chceme, aby jí vzali na léčení, a když si jí vezmeme domů a udělá si zase zítra něco, tak kdo bude za to zodpovídat? My chodíme do práce a ona opravdu neví, co dělá. No tak jí potom vzali do Dobřan. Jenomže jí propustili dost brzo, takže za měsíc tam byla zase a potom tam byla trochu dýl. A tak jako se v těch Dobřanech vyléčila, takže hodně zapoměla. Jako ani nevěděla, jak se co vaří, a nebo se třeba dívala na nějakou věc a říkala: „*Kde jsme tuhle to vzali?*“. Léčili jí těma elektrickým šokama. A ona byla potom taková otupělá, strašně. Od těch dob už byla pak na invalidním

důchodu. A hodně taky zapomněla, když jsem se jí třeba něco ptala, tak říkala: „*Děvče, já nevím*“. Tak tím léčením a těma lékama hodně potom zapomněla. A byla taky potom dost nemocná. Na tom invalidním důchodu vydržela dost dlouho. Ještě, když jsme tady to postavili¹⁵⁴, tak ještě třináct let tady s námi bydlela. Potom, když se narodil syn, tak ono jí to hodně pomohlo, na nervy. Ona když předtím přišla z těch Dobřan, tak pořád říkala: „*Už abych umřela, co už na tom světě mám dělat*“ a taková se cítila nepotřebná. A potom, když se narodil syn, tak ona úplně se změnila. Jako dostlala takovou náplň, do života, že se musí starat o to dítě, protože já chodím do práce a opravdu jí to pomohlo strašně na nervy. Ona se starala o syna moc dobře. Ten musel mít všechno přesně. Ona mu vařila, vždyť já jsem, ještě mu nebyli ani čtyři měsíce, musela jít do práce, protože tenkrát mateřská byla krátká. No a bez práce jsem být nemohla. A tak maminka se o něj jako starala, celej den, když jsem přišla a zvládala to dobře. To jí jako hodně pomohlo. No potom jsme na těch zahradách už nechtěli být, protože ten byt už byl hodně studenej. Večer jsme topili, topili, topili a ráno jsme vstávali do šesti stupňů. A takový to tam bylo profukovací. Tak jsme potom koupili půlku baráku a odstěhovali jsme se do svýho. Jenomže to nebylo dobře, a tak jsme se potom rozhodli stavět.

Tazatelka: A potom, co jste si založila vlastní rodinu a nový život, byla jste pořád v kontaktu alespoň s některými lidmi z těch Ploskovic, se kterými jste byli v Ploskovicích na tom statku?

L. Vondráčková: Tak s tou tetičkou, s tou mamincinou sestrou. Někdy jsme se navštěvovali, ale málo, protože to bylo daleko, ty Litoměřice. Tak někdy oni přijeli sem a někdy jsme my jeli tam. Ale jenom občas. Ale s těma ostatníma jsme se už tak nějak nenavštěvovali, protože tak se nějak ty lidi rozběhli. Ti Vorlíčkovi se vrátili zpátky na Moravu a někteří zůstali teda tam na tom Litoměřicku. No a my když jsme se odstěhovali sem, do těch Klatov, tak jsme vlastně zase už byli daleko. Ony tenkrát ty podmínky nebyly takový snadný. Muselo se šetřit, dělat a na nějaký výlety a ...to se poslaly tak ty lístky k vánocům a už jsme se s těma lidma... No ta Lída Stehlíková mě tady navštívila jednou, v těch Klatovech.

Tazatelka: A třeba s Mityskovými co se stalo, nevíte?

L. Vondráčková: S Mityskovými, ta se odstěhovala do Znojma, tam se vdala a od těch dob já už jsem jí nikdy neviděla. Už jsem jí nikdy neviděla. A s tou Lídou Stehlíkovou ona se potom

---

¹⁵⁴ Má na mysli rodinný dům v Klatovech, kde se rozhovor odehrával

vdala a jmenovala se Zedníková a bydlela u Děčina, s tou jsem se viděla za ty léta asi dvakrát. A jinak jsme si tak psaly, říkám lístek k vánocům. To tak bylo všechno. A v loni nebo...mi poslali parte, že umřela. Takže teď už ani ten lístek tam nepíšu. No a tetička Křížová, ta mamincina sestra, ta se potom z Těch Ploskovic přestěhovala do Vrbičan, potom se vrátil její muž z kriminálu asi po čtrnácti letech nebo ještě po víc. Jenomže brzo ho potom ranila mrtvice, umřel. No ten u nás byl nějaký čas. On byl na operaci ve Stodě, tam ho operoval doktor Krbec, co byl taky s nima zavřenej. A tak tady u nás pár dní byl. No s tou tetičkou jsme se občas navštěvovali. Ale teďka ona už žije v domově důchodců v Lovosicích, už je jí přes devadesát let, nevím přesně, asi devadesát pět nebo tak nějak a byla jsem se za ní podívat. Na podzim to byly dva roky. No, kdybychom nevěděli, že to je ona, tak bysme se ani nepoznaly. Člověk se za ty léta změní a já jsem taky byla dost často nemocná.

Tazatelka: A od doby kdy jste odešla z domova, z těch Šebkovic, tak byla jste se tam někdy podívat?

L. Vondráčková: Byla jsem tam. Byla jsem tam potom. Dostala jsem z prokuratury v Jihlavě, že mám dostat moje osobní věci, protože mi tenkrát ještě nebylo osmnáct let. No tak jsem tam jela, jenomže věci byly rozebrány. No tak, že pár věcí mi vrátí. Byl tam kredenc a já nevím, skříň, dvě postele, prostě pár věcí, co jako nikdo nechtěl. Tak to tam bylo. Nějaký velký hrnce, tak to jsme si potom odvezli. No, ale jinak...a byla jsem u kamarádky v Šebkovicích, jenomže oni jim tam doručili ihned papír, že mám zákaz vstupu do Šebkovic, že tam nesmím být, tak té kamarádky maminka říkala: „*Lidko, my tě rádi vidíme, ale není to možný, měli bysme potíže*“. Tak už jsem tam potom nemohla a vím, že někteří lidi se ke mně hlásili a někteří lidi se raději otočili a měli strach se se mnou asi bavit, no. Já jsem myslela, že tam mám kamarády, kamarádky, příbuzný, no a potom jsem viděla, že ani moc ne. V té době to bylo brzo, co se to stalo, my jsme ani nevěděli, že ti naši už jsou popraveni a to byly všechno takový dohady, nikdo nám nic jistýho neřekl, no. Žádný noviny jsme nebrali, rádio jsme neměli, chodili jsme jen do té práce, a tak jsme ani nevěděly. A když jsem pak byla na té Moravě, tak jsem viděla, že všechno je trochu jinak. Potom jsem se stavovala u jedny kamarádky v Jihlavě. A ta říkala: „*Věř tomu, že ho tam zastřelili*“, toho bratra Antonína. „*Já ho viděla*“, ona byla ošetřovatelka „*Já jsem ho viděla, když ho přivezli, věř tomu*“, já jsem tomu do té doby vůbec nevěřila.

Tazatelka: A to byl asi který rok, když jste spolu o tom mluvily?

L. Vondráčková: No to bylo ještě v tom jednapadesátém, ale někdy to bylo až nějak dost před vánoce.

Tazatelka: A když jste byli v těch Ploskovicích s ostatníma rodinama, tak bavili jste se o tom nějak?

L. Vondráčková: Mohli jsme se bavit, jenomže já jsem nerada o tom mluvila. Oni dost jako všichni vyčítali tatínkovi, že je do toho dostal. Že kdyby nebylo Plichty, tak že oni se do toho nemuseli namočit a takhle... takže já jsem byla rači, když se o tom moc nemluvalo.

Tazatelka: Ale nikdo z těch rodin, co tam byly, asi neměl zprávy o tom, co je s nimi. Třeba paní Mityisková asi taky neměla zprávy o tom, co je se synem...

L. Vondráčková: Taky nevěděla. A potom myslím, že už jí to taky tak nějak naplno nechtěli říct. A protože v novinách se psalo, že Mityiska střílel v těch Babicích, a s tím se paní Mityisková prostě nechtěla smířit, že by její syn byl vrah. Takže ono to bylo všechno takový strašně složitý.

Tazatelka: Vy jste dokonce psala dopis tehdejšímu prezidentu Gottwaldovi, aby omilostnil tatínka, je to pravda?

L. Vondráčková: Nóó, vždycky kdo mi co poradil, kdo mi co řekl, tak jsem to napsala, ono to stejně bylo zamítnuté. Potom v tom osmašedesátém jsme dokonce podávali žádost o rehabilitaci, jenomže pak jsme to museli všechno stáhnout zpátky zase. Takže akorát, že jsme si s mužem přečetli ty spisy tady. A jinak... a jinak... se nic nedělo.

Tazatelka: A o nějakou rehabilitaci po roce 1989 jste se pokoušeli?

L. Vondráčková: Jó, po roce 89 jsem psala, to už mi psal všechno tady ten advokát Jindřich, mi to všechno už psal, a když něco proběhlo, tak vždycky mi dali vědět. Jenomže ono to všecko bylo takový divný. Ono to není ani dneska nějak úplně ukončený. Prvně mu nechali patnáct let, tatínkovi, pak mu nechali deset let, při dalším zase pět let, takový to bylo postupně. Jako myslím si, že pořád i po tý revoluci, do toho zasahovali lidi, který nechtěli,

aby se ta pravda dostala na povrch, tak se nedostala. Lidi, kteří u toho byli, už třeba nežili, bylo to za moc let, v 89 od jednapadesátýho, to už bylo těžko něco dokazovat.

Tazatelka: Taky se na tom podepsalo čtyřicet let té propagandy, kdy se o tom mluvilo v jednom duchu, s výjimkou roku 68.

L. Vondráčková: Já vím, že to první léto, když jsem byla na tom statku, tak jsem na tom poli jednou zůstala nějak v bezvědomí, protože jsem byla pořád na tom slunci. A odvezli mě do nemocnice a tam najednou začaly kolovat noviny o Babicích a mě stoupla horečka, tak mě dali jinam. A tam už potom žádný noviny nebyly. No potom mě propustili z té nemocnice a napsali, že to byla angína. Že to byl úžeh nenapsali, protože to bych nemohla zpátky na pole. A propustili mě z té nemocnice a ta jedna sestřička mi říkala: „*A jak se do těch Ploskovic dostanete?*“ A já povídám: „*No to já nevím. Na vlak nemám peníze, no musím zkusit jediné pěšky.*“ No, to bylo tehdy dost kilometrů, to bylo přes ty Trnovany, ale tenkrát jsem tu cestu ještě ani tak nějak neznala. Tak ona mi dala ze svých dvacetikorunu, abych šla na vlak, abych jela do těch Ploskovic vlakem. A ještě říkala, že se mi ozve, že mě pozvou, že má taky velkou dceru, jenomže se jim stalo v rodině neštěstí, tím pádem to skončilo, takže jsem u nich nikdy nebyla.

Tazatelka: A v souvislosti s těmi rehabilitacemi po roce 89, nezkoušela jste třeba, aby vám vrátili ten statek v Šebkovicích?

L. Vondráčková: Jo to všechno, to ten můj právník, to všechno on vyřizoval hned. Oni mi to hospodářství vrátili, to je pravda. Jenomže to bylo složitý, tam byl vodovod zničený a jako za těch 40 let všechno to bylo tak zchátralý. No a teď, co s tím. My jsme byli tady a to bylo tam, na té jižní Moravě. Tak přicházelo v úvahu jediné prodat. Takže přijel sem jeden pán, že je zetěm Jendy Pánka, co byl taky zavřenej. A tak jsem mu to prodala. Všecky ty pole i ty budovy. A s tím Pánkem jsem se už ani nikdy neviděla, říkal, že přijedou spolu, ale přijel potom sám. Ten Jedna Pánek měl úraz, něco boural a něco mu jako spadlo na hlavu a byl potom na tom špatně, takže jsem se s ním už nikdy potom neviděla. A jednou jsme tam jeli do těch Šebkovi s mužem, se synem a se snachou a do toho hospodářství jsme se vůbec nedostali, tam to bylo zavřené a byli tam psi.

Tazatelka: Já jsem tam byla teď o prázdninách a ten statek se pozvolna opravuje. Mě tam vzali autem Bulovi a překvapilo mě, jak ten statek byl opravdu veliký. Najednou přede mnou takový obrovský statek.

Bývalý statek rodiny Plichtovy v Šebkovicích. Podoba z roku 2010, foceno z přední strany statku. Foto: archiv autorky

L. Vondráčková: Protože tatínek chtěl, aby byly hospodářské budovy a aby byly stroje. Naši se strašně nadělali a strašně našetřili. Tatínek dostal hospodářství, ale musel vyplácet podíly sourozencům, kterých bylo vlastně šest. Takže všechno dřeli sami. A když byly dluhy splacené a my jsme byli velký, tak to zase takhle dopadlo. Takže naši z toho života měli jenom tu dřinu. A když jste pořád jenom slyšela „vykořisťovatelé“, tak... Oni mě tenkrát zavolali do toho statku do Šebkovic, to jsem byla na Litoměřicku asi druhý rok. A zavolali mě na ten Národní výbor, a spustili na mě, že oni se tam dřou na našich polích a my že se válíme někde u Labe a že za tu dobu tam vzniknul dluh asi tři sta tisíc. A oni si mysleli, že ten dluh přiřadí nám. A já jim říkám, my jsme k Labi dobrovolně nešly. My si musíme tu povinnost splnit, když chceme být živé. A vy jste tady pořád křičeli: „*Vesniční boháči, vesniční boháči*“, tak buďte bohatí. Teď to máte, tak se starejte. No a mě zachránilo, že tam z prokuratury z Jihlavy byl nějaký ten právník, který byl opravdu solidní pán, ten chtěl, aby to pro mě dopadlo spravedlivě. Ono se totiž ukázalo, že jsme pořád vlastnily tu mamčinu část (statku) a tam vznikly ty dluhy. Takže jsme mamčinu polovičku i s těmi dluhy darovaly státu. Trvalo hodně let, než to od nás přijmuli.

Tazatelka: Takže na majetku, který vám vzali, protože jste byli vesniční boháči, vám udělali dluhy, a když zjistili, že se jim ty dluhy nehodí, tak vám to chtěli dát zpátky.

L. Vondráčková: Ano, takhle to bylo. A to vím, že jsem se tam tehdy ubránila, ale jenom s pomocí toho právníka z Jihlavy. A oni na něj jednu chvíli i křičeli, aby mi nenapovídal. A byli dost zlí, tenkrát, byli tam všichni ti papaláši z té vesnice.

Tazatelka: A já jsem dokonce četla, v té knize „Alois Plichta: Pravda o Babicích“, že z toho statku měla vést nějaká tajná úniková cesta, z dob, kdy byl váš tatínek zapojený do protinacistického odboje. Je to pravda?

L. Vondráčková: Já jsem to četla až od toho strejdy, Aloise Plichty. Ale jinak jsem o tom nic nevěděla.

Tazatelka: A pak jsem tam také četla, že když jsme se spolu bavily o tom Malém, tak že jste ho někdy poté (po Babických vraždách, v době, kdy měl být mrtvý) potkala.

L. Vondráčková: No v těch Litoměřicích. My jsme si s maminkou myslely, že jsme ho opravdu potkaly. Ale jestli to opravdu byl on nebo nebyl, to je těžko tvrdit. On když viděl, že jdeme, tak se tak nějak schoval za nákladní auto. A my jsme měly pocit, že jsme ho taky viděly, tak jsme taky pelášily. Takže člověk to po letech nemůže tvrdit na sto procent.

Tazatelka: Ve kterém roce to tak asi mohlo být, co jste ho viděly?

L. Vondráčková: To já už nevím. To jsme šly s maminkou na nákup, když už jsme bydlely v Trnovanech. Tak mohlo to být, já nevím, ve čtyřiapadesátém nebo třiapadesátém.

Tazatelka: A obě jste s maminkou měly dojem, že to byl on?

L. Vondráčková: Obě jsme měly dojem, že to byl on. Ale můj bratránek říkal, že to nemohl být on (Malý), protože bylo zjištěno, že on tam skutečně padl na tom poli. Že tam byl střelenej. No mě pak ukazovali fotku té mrtvolky a mě se to nezdálo, protože živej a mrtvej člověk, ono se to taky mění. A byl taky hrozně zarostlej. Těžko dneska tvrdit -

Tazatelka: Ona byla k identifikaci těla pozvána jeho matka a na první pokus řekla, že ho nepoznává. Až na druhý pokus to tělo identifikovala. To byla další z těch nejasností.

L. Vondráčková: Ono je to možný, on byl hrozně zarostlej, a když je mrtvej, tak se člověk změní. Já se nedivím, že řekla, že ho nepoznává.

Tazatelka: Myslíte si, že se podařilo té české společnosti vyrovnat se s tím, co se tu dělo v těch padesátých letech?

L. Vondráčková: No, já myslím, že úplně ne. Mrzí mě, že je tolik všelijakých zlodějů, kteří ten stát okrádají a pak na nic nejsou peníze a lidi nadávají, že na nic není. Kdyby nebylo těch zlodějů a tunelářů, tak bysme museli mít na všechno.

Tazatelka: A stalo se Vám třeba někdy v průběhu těch let, že by se Vám někdo omluvil za to, co postihlo vaší rodinu, Vás konkrétně? Že by někdo i po tom roce 1989 cítil potřebu se Vám omluvit?

L. Vondráčková: To né. To určitě né. Věřte mi, že já jsem ráda, že jsem odtamtud daleko. Protože, kdybych se musela vrátit do těch Šebkovic, tak tam by mě čekalo tak krmit prasata. A horší práce. Ve světě jsem taky měla zkraje potíže, šlo to s námi, to je jistý. Ale pak už jsem dostala stabilní místo v kanceláři a mohla jsem si udělat tu ekonomku, večerní. Ty poslední léta, když jsem pracovala v mlíkárně, tak jsem si nemohla stěžovat. Tam už těch pravejch komunistů tolik nebylo.

Tazatelka: A jak se třeba díváte na to, že i po tom roce 1989 tu komunisti stále mají určité slovo?

L. Vondráčková: (důrazně) Nedivte se, vždyť jsou to lidi, kteří vyrůstali za toho komunismu, za komunismu vystudovali a všechno. A když se v té rodině nic nestalo, tak ono jim zle nebylo. Já se vůbec nedivím, že někteří lidi na to vzpomínají, jakože tenkrát to bylo dobrý, protože oni někde byli zaměstnaní, neměli žádnou zodpovědnost a odpracovali si své hodiny a šli domů. A plat měli třeba jako nějaký doktor. Měli levný byty, elektriku, všechno. Ale my s naší rodinou jsme si strašně považovali, že přišel 89 rok. A to jsem ještě v listopadu roku 89 šla do penze.

Tazatelka: Děláte třeba nějakou osvětu, že chodíte a vyprávíte svoje zkušenosti třeba do škol?

L. Vondráčková: Ne, já už špatně chodím. Tak těm známým jo, kamarádky a lidi, co se mnou dělají, ti to znají. Já chodím na ty schůze od Konfederace (politických vězňů), ale těžko se něčeho účastním. Jsem ráda, že se dostanu na tu schůzi.

Tazatelka: Je ještě něco, na co jste si v průběhu vzpomněla, že byste mi chtěla dodat?

L. Vondráčková: (smích) To já nevím, co jsem zapomněla.

Tazatelka: Tak v tom případě Vám moc děkuji za rozhovor, jsem ráda, že jsme si spolu mohly popovídat, protože Vy jste jedna z těch pamětnic, takže jsem ráda, že jsem si ten rozhovor mohla nahrát a uchovat ho tak pro budoucnost. Děkuji.

7.3 Rozhovor s páterem Josefem Valeriánem

Tazatelka: Osmnáctého srpna 2010, rozhovor s páterem Valeriánem. Pane faráři, když se řekne „Babice“ co je taková první věc, která se Vám vybaví?

Páter Valerián: Co se mi vybaví? Vybaví se mi ta vražda babická. A jak k ní došlo, můžu to říct hned?

Tazatelka: Určitě.

Páter Valerián: Já jsem se seznámil s páterem Bulou na fakultě. Já byl v prvním roku a on v pátém roce. My jsme byli už od prvního studia kamarádi. A protože jsme byli primáni, kteří neznali Brno, tak nám byl svěřený jako páták, abychom poznali Brno a nebloudili, když jsme měli vycházky. Takže tam jsem ho poznal. On byl vynikající malíř, zpěvák a taky básník. A protože všechno bylo rozbité po válce, tak on navrhl taky překrásná malovaná okna do biskupské kaple. Tak to byla jeho první práce při studiích. On si všechno brzy zapamatoval, protože byl nadaný. A když byl vysvěcen ve čtyřicátém pátém roce, tak mě pozval na primici do Lukova, odkud on pocházel. Ovšem já jsem se na tu primici bohužel nedostal, nevím, z jakého důvodu to bylo. Ale dostal jsem se tam, až když já byl svěcený v devětačtyřicátém roce, tak jsem se dostal do Jaroměřic a Lukov byla sousední vesnice. Já jsem byl u pana faráře (Podveského) a my jsme mu chodili s panem farářem pomáhat na první pátky zpovídat. Protože první pátek je úcta k božskému srdci a to chodí nejvíc lidí ke svatě zpovědi a svatému přijímání. Byli jsme tam dva kaplani a pan farář a chodili jsme mu vypomáhat. A v tom jednapadesátém roce, když jsme tam přišli, tak on si vzal pana faráře zvlášť a řekl mu, že ho navštívil Malý, jeho spolužák, a že mu řekl, že tady připravuje akci na odboj proti tomuto systému, který se šířil stále víc a víc. Pak si zavolal mě zvlášť a řekl mi: „*Poslouchej po tobě*“

jdou". A já musím říct teď proč - já když jsem byl vysvěcen, tak za čtrnáct dní zavřeli mojí sestru. Oni jí zavřeli a mně maminka poslala telegram: „*Jožko přijed', Olgu zavřeli a tátu odvezli do nemocnice*". Tak to bylo... Čili do mě vstoupila taková síla z nespravedlnosti, která se děje, protože tatínek byl, v nemocnici, maminka sama doma, Olga zavřená, nevěděli jsme kde. Já jsem začal trošinku tvrdě vystupovat na kazatelně a mezi děckama ve škole. Ne politicky, ale aby si udrželi tu víru v důstojnost člověka a zodpovědnost za pobyt zde, na této zemi. To páter Bula věděl, že po mě jedou, a tak mi řekl: „*Poslouchej, až ten spolužák poveze arcibiskupa Berana*“ - protože na tomto on (Malý) stavěl -

Tazatelka: To bych Vás chtěla poprosit, jestli můžete trošku rozvést to pozadí s Beranem.

Páter Valerián: On (Malý) teda k němu přišel jednou v noci, měl americkou uniformu a řekl, protože oni spolu studovali (Malý s Bulou) v Budějovicích, ale on (Malý) byl špatný žák, kdežto Bula byl primus, ten tam vedl časopis a tak dál. A on za ním přišel (Malý za Bulou) a řekl mu, že nesmí na faře být, aby ho poslal někam jinam bydlet, že fara je nebezpečné místo. A že on (Malý) je poslaný ze Západu, aby zde dělal přípravu na odboj proti komunistům.

Tazatelka: A zněla Vám věrohodně tahle jeho verze, tahle historika Malého?

Páter Valerián: No, pro něho (Bulu) jako spolužáka zněla věrohodně, protože my všichni jsme byli proti tomu systému. To ty si nedovedeš představit, jaká byla tehdy situace. To bylo bojové, protože tehdy kdo byl trošku ušlechtilý a žil vírou, tak se musel stavět proti tomu. To bylo násilí. Protože už tehdy, když jsem tam přišel, bylo zavřených několik studentů před maturitou, že roznášeli nějaké letáky a dostali někteří po patnácti letech a holky dostaly po dvou, po třech letech. Takže ta situace byla vyhrocená. Páter Bula mu uvěřil, ale poslal ho pryč. A on (Malý) mu právě řekl: „*Musíš mě poslat k někomu, komu věříš, aby mě přijali. A já odtud budu řídit celou tu akci.*“ Protože on (Malý) mu řekl, že osvobodil kardinála Berana. On (Beran) byl v internaci, nesměl s nikým být a bylo podivuhodné, že se mu (Malému) to podařilo. Ale on to říkal s takovou důvěryhodností, že já jsem sám tomu také uvěřil. On (Malý) řekl, že protože oni na to přišli, tak že ho (Berana) složil v jedné faře, tam on je a prosí, aby až ho povezu přes hranice, aby ho některý kněz připravil na smrt pro případ, kdyby byl zastřelen. A Bula mi řekl: „*Poslouchej, po tobě jdou, tak až on (Malý) ho (Berana) poveze přes hranice, tak ti vzkáží a pojedíš s nimi*“. Já jsem byl ochoten odjet, protože skutečně bylo vidět, že to spěje k mému zavření. Došlo k tomu, že Malý byl poslán do té hájenky a tam

začíná pracovat a když jsme přišli za měsíc na to, to byl únor, pak březen a v tom březnu můj pan farář Podveský, on byl trošku starší, o 19 let, tak byl prozíravější a tak on mi řekl: *"Prosím tě, řekni mu (Malému), ať tě zaveze k arcibiskupu Beranovi, ať se přesvědčíš, jestli je to pravda, že ho osvobodil, a že ho chceš převézt přes hranice.* A jak to Bula Malému řekl, tak on druhý den ho nechal zavřít. On (Bula) byl ve škole, tak ho sebrali ve škole.

Tazatelka: Toho Bulu nechal zavřít?

Páter Valerián: Toho Bulu nechal zavřít a ty lidi z hájovny, ti byli všichni čtyři pověšeni¹⁵⁵. Jemu (Malému) se podařilo utéct a přišel do Babic, to je ta farnost vedle. Ty pozavírali všechny, odvezli je ten samý den, jako pátera Bulu. A pak přišel Malý do Babic a přišel tam také večer a začal zpívat tutéž písničku: *„Já jsem přišel ze Západu, osvobodil jsem arcibiskupa Berana, mám ho vést do ciziny a některý kněz ho má přijít vyzpovídat, kdyby ho zastřelili na hranicích.*“ Naštěstí ten pan farář, přišel za mnou hned ten den po ránu -

Tazatelka: To byl pan farář Drbola?

Páter Valerián: To byl pan farář Drbola. Ten přišel za mnou a panem farářem (Podveským), protože oni byly skoro spolužáci. Pan farář (Podveský), ale nebyl doma, protože byl pátek a to on chodil po nemocných, nosil svaté přijímání, ale taky těm chudákům nosil nějaké jídlo, protože tehdy byla chudoba. On (Drbola) přišel, a ptal se, kde je pan farář? Já jsem mu řekl, že není doma a že přijde až v poledne. Drbola řekl: *„Jé, to je škoda, já jsem s ním potřeboval mluvit*". No a já povídám: *„A já bych to nemohl vyřídit?“* A on mě povídá: *„No já jsem se jenom chtěl zeptat, proč zavřeli pátera Bulu*". A já povídám: *„Tak já vám to řeknu*". A teď jsem mu to všechno řekl, jak to bylo. A že mu (Malému) otec Podveský¹⁵⁶ řekl: *„Jak mě tam nezavezeš, tak ti neuvěřím.*“ A on ho nechal zavřít. Tak jsem Drbolovi řekl: *„Připravte se, že budete taky zavřený*". A on povídá: *„Já jsem ho (Malého) poslal ke Stehlíkovi*"¹⁵⁷. To byl jeho varhaník a jeho syn. Oni hospodařili na hospodářství, ale jinak hrál na varhany v kostele. Byl to takový starý děda. Ten dostal šestadvacet let a potom zemřel a ten mladý, ten dostal šestnáct let, s tím jsem já už byl zavřený. Takže ten měl o tom také zprávy, jako mám já, o tom všem, co on (Malý) dělal. Prostě jsme naletěli na toho člověka, který nebyl právoplatným

---

¹⁵⁵ V tomto místě páter Valerián zmýlil. Má na mysli hajného Františka Kopuletého. Jeho žena byla také zatčena, ale nebyla popravena

¹⁵⁶ Zde se opět spletl. Měl na mysli pátera Bulu.

¹⁵⁷ U Stehlíků se, jak víme, nějakou dobu ukrýval Antonín Plichta starší, s dcerou Ludmilou.

členem Západu. Já jsem Drbolovi řekl: „*Vzkažte mu po Stehlíkovi, ať už k vám (Malý) nikdy nepřijde, že s ním nechcete mít nic společného*“. A on (Malý) ho (Drbolu) nechal zavřít ze šestnáctého na sedmnáctý červen a babická vražda byla až druhého července. Bulu zavřeli v dubnu, Drbolu zavřeli v červnu a vražda byla pátého července.

Tazatelka: Druhého.

Páter Valerián: Druhého července byla ta vražda. A Stehlík, o kterém jsem mluvil, ten mladý, tak svědčil a řekl mi osobně, že tři dny před babickou vraždou, byly Babice obsazeny vojskem.¹⁵⁸ Byli to vojáci, sebrání kdo ví odkud. A on (Stehlík ml.) tam sám jednoho z vojáků poznal, se kterým on byl na vojně, ale ten jeho kamarád pak na vojně zůstal. A on mu povídal: „*Prosím tě, co ty tady děláš*“? „*Oni nás sem nahnali, že tu máme dělat pořádek, že se tady bude střílet v sobotu*“. To mu řekl doslova. A on (Stehlík ml.) mu povídá: „*Proč by se tu mělo střílet*?“ A on mu odpověděl: „*To my taky nevíme, proč*“. Čili už tři dny před vraždou se vědělo, že se bude ve škole střílet. No a ten Stehlík, ten byl tak dobrý vůči těm komunistickým představitelům, že jednoho varoval. Potkal ho a povídá: „*Poslouchej, vy v sobotu máte hospodářskou schůzi, bude se zakládat JZD, nechod' tam, tam se má střílet*“. A on mu řekl: „*Proč bych já tam nešel a proč by se tam střílelo, vždyť je to nesmysl*“? Neuvěřil tomu, šel tam a by zastřelen.¹⁵⁹

Tazatelka: A který z nich to byl, z těch zastřelených, nevíte?

Páter Valerián: To teď nevím, ale jeden z nich to byl, z těch tří, co byli zastřeleni. A potkal ještě jiného, tomu to řekl, a on tam nešel. Ten byl zachráněný. Ten to mohl potvrdit - tehdy, když ještě žil, dneska bohužel už jsou všichni mrtví. Ale toto je svědectví Stehlíka a já to mám od něho, protože já jsem s ním byl zavřený, takže to všechno vím. A my jsme potom, když už to prasklo, po rehabilitacích, chodili po všech možných farnostech, které nás pozvaly, abychom tam o tom mluvili.

Tazatelka: Těch verzí je několik a jedna z těch verzí je, že Malý nebyl agentem StB, ale že StB ho jen monitorovala a nechala ho zajít tak daleko. Anebo spousta lidí, i pamětníků si

---

¹⁵⁸ V pramenech se nepodařilo nalézt žádný záznam, který by toto tvrzení verifikoval. Tento aspekt tak zůstává pouze v rovině osobních vzpomínek některých pamětníků

¹⁵⁹ Ani pro toto tvrzení nenalzáme oporu v dokumentech, jedná se o orálně tradovanou historku

myslí, že on byl agentem provokatérem StB, podobně třeba jako major Vašek. Ke které verzi se stavíte Vy?

Páter Valerián: Ano, on byl provokatér.

Tazatelka: A setkal jste se vy osobně někdy s Malým?

Páter Valerián: S Malým nikdy.

Tazatelka: Nikdy, jenom přes prostředníky?

Páter Valerián: No, jo. A když už byli oni zavření, Drbola byl zavřenej, Stehlíci byli zavření, a tamti, od toho lesáka a tak dál. Už byla spousta lidí zavřených, jo, a my jsme zůstali s panem farářem opravdu jakoby, že nic. My jsme ale čekali, že když teda zavřeli Drbolu a pak Bulu, že přijde on (Malý) taky i k nám. Protože když on šel k Bulovi po tom Drbolovi, tak že přijde taky i k nám. My jsme byli taková trojka. Že přijde k nám, tak na to jsme byli připraveni. Já jsem řekl panu farářovi: „*Jestli on přijde do kanceláře a bude chtít s vámi mluvit, tak mi to nějak přijďte říct, jo, a já půjdu pro bezpečnost v Jaroměřicích. Vezmu četníka s sebou, aby on toho chlapa (Malého) chytil.*“ Že je to podvodník pro nás, jo. A on (Podveský) povídal: „*Dobrý, uděláme to tak*“. A teď jednou přišel, to bylo taky jeden den, povídal páter Josef, a přišel Pánek, jeho žák. To byl taky velký sedlák a byl s ním ve spojení.

Tazatelka: S Malým?

Páter Valerián: S Malým. Pánek ještě žije, ale není na tom duševně dobře, nedá se s ním nijak hovořit, že. Tak on přišel a donesl dopis. Já povídám: „*A co v tom dopisu je?*“ A tak jsme to...on to otevřel, pan farář a on to četl: „*Jmenuji Podveskýho velitelem na Moravsko-Budějovicku, té skupiny, která bude bojovat proti... a Valeriána, to jsem byl já, jo, že ho jmenuje spojkou mezi Třebíčí a (Moravskými) Budějovicemi.*“ A třetí bylo, že abychom jim zajistili nějakou místnost, kde by mohli shromáždit zbraně. A po čtvrtý tam bylo, že: „*žijeme v podzemí, pošlete nám nějaký alkohol a cigarety.*“ To bylo tak... Já když jsem to slyšel, tak povídám: „*Tak my jsme určeni teda opravdu k likvidaci*“.

Tazatelka: A v tu chvíli vás už teda napadlo, že on bude tím provokatérem?

Páter Valerián: Že je provokatér, to už jsme věděli, s panem farářem. Už jak odtáhli Bulu a Drbolu, tak už jsme věděli, že to je -

Tazatelka: Ale zároveň jste tím pádem vlastně nemohli jít ho udat, protože jste měli dopis, který určoval vaší vinu.

Páter Valerián: Nemohli jsme, no. Měli jsme dopis. Ale to byl zase pan farář, jo, to byl jeho žák. On mu jen vynadal. Já jsem přeletěl přes chodbu a jídelnu a slyšel jsem co pan farář z kanceláře, on byl v kanceláři, řekl. A on byl takovej diplomat a on mu řekl: „*Jendo, poslouchej, já s tím nesouhlasím*“. A řekl věc, která mě vlastně zachránila, že jsem nebyl odsouzenej kvůli babické vraždě. Nebo kvůli té babické aféře. Protože on (Podveský) řekl: „*Páter Josef není doma*“. Jo. „*Já mu to ani neřeknu, protože on absolutně by s tím nic...nesouhlasil. A on by něco proti tomu dělal. Protože my nechceme žádný boje. My chceme jenom lidi vést k té důstojnosti, aby si uvědomili, že víra je posila k věrnosti a také i lásce k vlasti a tak dál.*“ Že nebudeme bojovat Čech proti Čechu a tak dál, že. V tom smyslu on mu to řekl. A on mu řekl: „*Otče Jene, já vás nepoznávám*“. A to byl jeho žák. „*Já vás nepoznávám. Vždyť jste za Německa dostal od ...*“ on tam kradl granáty. Na faře byl sklad neměckých ... Němci tam měli v té orlovně, to byl velkej sál, sklad zbraní a voják to hlídal čtyři hodiny. Zase za čtyři hodiny ho vyměnili. A on (Podveský) měl klíč od bývalého pana děkana, měl čtvrtý klíč, který neodevzdali Němcům. Takže on si troufl v tom svém rozpoložení, jaké bylo, kdy šlo o špagát, kdyby na to přišli, tak to bylo hrozné. On otevřel v ponožkách, noc byla osvětlená měsícem a on ten voják tam chodil před tou farou na dvoře. To se chodilo do dvora a teprve zevnitř, asi dvanáct kroků byla fara. Když od (Podveský) viděl, že on (voják) odešel a že stojí ve dveřích, a dívá se, jak jezdí auta a tak dál, tak tam vešel (Podveský vešel do skladu s municí). Sebral dva granáty, potichu, zamkl a šel nahoru do svého obýváku. A ráno přišel. Uměl krásně německy, tak ho (vojáka) pozdravil „*Grüss Gott*“¹⁶⁰ a tak dál a měl v kabele dva granáty. Ty předal pozdějšímu předsedovi strany a ten to dával partyzánům. Ti vyhazovali mosty, aby se Němci nedostali na Rusko nebo aby...zkrátka vyhazovali mosty těmi granáty.

Tazatelka: Takže páter Podveský se podílel i na tom protinacistickém odboji, vlastně jako řada lidí, kteří pak byli v babických procesech odsouzeni.

---

¹⁶⁰ Güss Gott je ve skutečnosti rakouský pozdrav

Páter Valerián: Ano, ano, ti byli pak odsouzeni. A on za to dostal zlatou medaili od Beneše. V pětačtyřicátém roce, když přišel Beneš. Takže já jsem tu medaili viděl. Čili oni (komunisté) ho měli v merku, že on (Podveský) je bojovník, víš? Že je odvážný a tak dál. A když tady toto nastalo (doba po únoru 1948), tak chtěli za každou cenu i jeho se zmocnit. A já jsem byl jeho kaplanem, tak zase on mě chtěl chránit, víš? Abych zase já se do něčeho nedostal. Takže já mu osobně děkuju za to, že on toto všechno bral na sebe. „*Ty nic nevíš*“, on řekl, že já nic nevím, že nejsu doma. Zkrátka on řekl tomu Jendovi, že nejsu doma. A já jsem ale všechno věděl, víš? Oni mě ten dopis dali číst, když já jsem byl zavřený, že tam je moje jméno. Já jsem řekl: „*Prosím vás, vždyť já jsem tady toto vůbec ani neviděl*“. A to Potvrdil i Podveský a tím mě zachránil. On dostal šestnáct let, otec Podveský. Já jsem byl zavřený několik měsíců ve vazbě, potom mě dali do Želiva mezi ostatní kněze, ale tam jsem byl pořád prohlašován jako babický vrah, babický vrah. A táhne se to se mnou, že já su babický vrah, i když jsem s tím nic společného neměl. My jsme bojovali právě proti tomuto chlapovi (Malému).

A ještě zajímavá věc je, že když potom byla ta vražda, tak oni přišli do Újezda. A tam byl taky pan farář, Pařil se jmenoval. On byl v Boskovicích a já jsem mu jako student ministroval, že. Takže já jsem ho dobře znal. A pak jsem za ním jako student jezdil do Tišnova a tam on byl taky farářem. A odtud ho dali potom do Újezda a já jsem byl v Jaroměřicích, to je v sousedství přímo. Takže my jsme se navštěvovali. A já jsem jednou za ním přišel a povídám: "Poslouchejte, kdyby za vámi někdo přišel, nějaký pochybný chlapík a nabízel vám - protože to už jsem věděl, že je to pochybný chlap tamten (Malý), tak já jsem ho chtěl varovat, tak jsem mu to řekl. A on mi povídá: „*Jozífku, to nepřipadá v úvahu. Já takové lidi nepřijímám.*“ „*Jak by přišel někdo neznámý a mluvil o odboji, val pryč, já nechcu nic s tím mít společnýho*". To mě řekl a on se dostal na provaz (Pařil).

A to jsem zjistil, jak to bylo. Že oni když je zastřelili v těch Babicích, tak tam při tom byl také i jeden z jeho farnosti, který byl přítomen.

Tazatelka: To byl ten Mityska.

Páter Valerián: Mityska, jo. To byl študák nebo já nevím, co dělal. On pomáhal -

Tazatelka: On byl syn kulaka, čili určený k likvidaci

Páter Valerián: Ano, určený k likvidaci. A oni tam přišli na večeri, k němu (Pařilovi). No, a protože zrovna to bylo kolem toho pátého července (druhého července) jsme byli všichni

vysvěceni, tak on slavil nějaké výročí. Měl tam jednu hospodyni. To byla učitelka a ta si pozvala svou neteř, aby jí pomohla péct cukroví. Ta tam byla přítomna taky. Čili ta dostala šestnáct let.

Tazatelka: To byla paní Rejlová?

Páter Valerián: Paní Rejlová. No a její neteř, ta se jmenovala Nestrojilová, byla svobodná. Byla to sestra jednoho kněze, co tady nedávno zemřel, ale byl raněný mrtvicí, tak jsem se s ním nemohl ani domluvit. Takže já jsem si říkal: „*Tohle snad ani není možné*“. Já jsem s ním (Pařilem) mluvil a on mi řekl: „*Nepřipadá v úvahu*“ a najednou on tam má tyto lidi (Malého a další) a dává jim večeři.

Tazatelka: A ten Malý tam byl tedy na večeři také?

Páter Valerián: Malý tam byl s nimi, ti všichni tři. Tam byli ti, co stříleli - ti Plichtovi, nebo tam byl některý ten Plichta...byli tam ti, co stříleli. Toto si nedovedu vysvětlit, když on mi řekl: „*To nepřipadá v úvahu*“, že toto je možné, že on by tyto lidi přijal. Já vím, že tam byl Mityška, ten jeho farník, ale přece když viděl ty zbraně, které oni měli s sebou, alespoň oni to tak říkali. To jsem ještě slyšel sám, když jsem byl na svobodě, jak on (Malý) tam mluvil. Nahoře nad vámi visí kříž a ten hlásá vždycky lásku, nezabiješ. Jak jste mohl také vy ty lidi přijmout a souhlasit s nimi. To jsem ještě slyšel jeho slova. No, a když já jsem přišel potom do vězení, nás sebrali osmnáctého (váhá) srpna, no a pana faráře vzali hned v noci nebo ráno ve dvě hodiny. Já jsem byl mimo, já jsem byl v Kroměříži, v nemocnici za strýcem, kterému uřezali nohu. A on nás podporoval na studiích se sestrou, on byl hodně bohatý. Takže jsem ho šel navštívit. Já jsem se vrátil. Přijel jsem vlakem v pět hodin a to věděla ta hospodyně, co byla na faře. To byla předcházejícího pana děkana to byla neteř. On zemřel někde na cestě do Sváté země, takže ona tam potom zůstala u pana faráře Podveského, když on se tam stal farářem. Ta věděla, že já se vrátím o pěti hodinách vlakem do Jaroměřic. Pak se muselo jet tři kilometry autobusem. A naštěstí...nebo nevím, jestli je to štěstí nebo ne, tak mě tam hledali dva kluci Reichlovi, aby mi řekli: „*Jed'te dál, nevystupujte, oni tady na vás čekají*“. A skutečně mě tam jeden chytil a řekl mi, to já už jsem byl na odchodu po schodkách. Co jsem já měl dělat? Rozhodnout se...peníze jsem neměl, abych se někam dostal. Tak já jsem řekl: „*Ne, já jsem nic neudělal, já půjdu.*“ A on mě říkal, cestou ten klučina: „*Ale fara je celá zavřená*“. Povídám? „*Tak nevádí, já půjdu taky za nima*“. Tak jsem to řekl a šel jsem k tomu

autobusu a tam když jsem přišel dovnitř, tak šofér i povídá: „*Pane kaplane, proč jste rači neodešel, vždyť tady ten četník na vás čeká, venku. On vás zatkne*“. Já povídám: „*Tak teď už nemůžu utéct. Já jsem nic neudělal, a tak půjdu*“. No a nastoupili tam lidi. Já jsem stál vedle toho šoféra, hned u těch dveří a ten četník tam vešel. Stál na schodku uvnitř a neřekl ani slovo. Až vystoupil a já hned za ním a povídá mi „*Pane kaplane, pojdte se mnou*“. Já povídám „*Kam*“? A on povídá „*No na bezpečnost*“. Já povídám „*Tam nemám co dělat. Můj domov je fara a kostel*“. A protože jsem měl do kostela blíž, z toho náměstí, tak já jsem utíkal do toho kostela. A on na mě řval: „*Stůjte*“. Já jsem se zastavil a povídám: „*Chcete-li, můžete střílet, jestli vám to dovolí svědomí*“. A všichni lidé z autobusu čekali, co bude, jak to dopadne. A když jsem mu řekl „*Střílejte*“, a běžel jsem dál, tak on to nechal být a šel pro posilu. Dotáhl potom ještě jednoho četníka a já už jsem byl v kostele. Kostel byl otevřený, tak já jsem si tam klekl před oltář a trošinku jsem se soustředil. A říkal jsem si: „*Tak teď teda su v zajetí a to absolutně už teda neuteču*“. Tak jsem si vyprošoval sílu, abych zůstal věrný. Ať to dopadne, jak Pán Bůh bude chtít, nebo jak to dovolí.

No, oni přišli a stáli tam vedle mě. Neřekli ani slovo, protože už tam v kostele byli lidi. V sobotu bylo vždycky požehnání před nedělí. Takže mě tam nechali klečet a když už bylo před šestou hodinou, tak já jsem si povídal, že když je fara celá zavřená, tak já ještě to požehnání udělám. Šel jsem do sakristie, svlékl jsem si sako, oblékl talár, ten kněžský. A že půjdu tam. A v tom, jak já jsem se oblékal, přišel páter Jan to byl ten druhý kaplan...nebo první, já jsem byl druhý. A já povídám: „*Pátère Jene, tebe nezavřeli? Vždyť mě říkali, že celá fara je zavřená*.“ „*Ne, já jsem zůstal. Já to vezmu, to požehnání. Můžeš jít*“. No a tím pádem se stalo, že já jsem byl v taláru, nic jiného jsem neměl. Měl jsem teda tašku takovou, co jsem s ní jel. Tu jsem dal varhaníkovi a řekl jsem: „*Prosím vás, vy máte adresu mé maminky, tak jí napište až za čtrnáct dní, že já jsem byl odvedenej. Ať to neví hned ze začátku, jak to je, že...*“ A tak on mě to slíbil, že pošle mamince tu kabelu a že jí to napíše, protože telefony tehdy ještě žádné nebyly. Takže takhle já jsem....

A teď jsem se jim vydal do rukou.

Tazatelka: Co probíhalo, po tom vašem zatčení?

Páter Valerián: Co probíhalo? No tak já jsem šel kostelem zase zpátky a tím náměstím, kde on mě chtěl zastavit a střílet. Tak tamtudy jsem šel do té četnické stanice. No, a protože ten četník, velitel četníků, já jsem mu učil děvče, v první třídě a ve druhé třídě, tak on byl takový solidní. Ovšem nahrával taky komunistům, jako velitel stanice, tehdy v tom jednapadesátém

roce. Musel asi taky vstoupit do strany nebo co. Ale jeho děcka chodily do náboženství. A tak oni mě tam zatáhli dovnitř a šli pryč. A já jsem tam s ním zůstal sám a on mě říkal: „*Pane kaplane, prosím vás mějte rozum. Víte, jaká je doba, tak nedělejte nějaký vylomeniny. Oni potřebují s vámi něco vyšetřit, takže nemůžeme se postavit proti. Takže jim řeknete všechno, jak to bylo a tak dál, a když oni zjistí, že nejste do toho zapojen, tak vás zase pustí, že.*“ A povídá mi: „*Co byste potřeboval?*“ Já povídám: „*No, já jsem od rána nic nejedl.*“ Já jsem byl do rána v té nemocnici a pak jsem jel zase vlakem z té nemocnice pryč. Ve vlaku jsem neměl co jíst. Mohl jsem si potom na nádraží v Brně něco koupit, ale nekoupil jsem si. Takže já jsem tam přišel hladnej. Tak on povídá: „*Já vám něco pošlu.*“ Tak zavolal té domovnici, tak ukrojila kus chleba, namazala máslem. A to bylo moje poslední jídlo. Já jsem ho snědl, ještě v jeho přítomnosti. No a za půl hodiny, tři čtvrtě nebo tak nějak on telefonoval hned o Jihlavy, že už mě chytli. Tři čtvrtě hodiny trvalo, než oni dojeli přes Jaroměřice, tak já už jsem byl připravený. Stál jsem tam opravdu v tom taláru, jako mistr Jan Hus, když ho upalovali. Takže, když on tam přišel ten chlap, tak pozdravil: „*Čest práci*“ a něco mu pošeptal a teď se podíval na mě a povídá: „*Zvedněte ruce*“. No tak já jsem ty ruce zvedl a při tom jsem se smál. Usmíval teda, jo. A on povídá: „*Proč se smějete?*“ No já povídám „*Snad su ještě natolik svobodnej, že se můžu smát, ne?*“ „*No ale proč se smějete? Já vás povezu do Jihlavy a to není k smíchu. Tam se dozvíte všechno, co jste dělal.*“ No a já jsem mu řekl „*Tak já vám to povím, proč se směji. Protože když brali mojí sestru, tak přišlo šest chlapů do baráku. Na ženskou. A vy jste přišel sám. A já su chlap. Proto se směji...*“ A teď on začal tvrdě „*Však počkejte, až přijdete do Jihlavy. Tam se to všechno dovíte.*“

Tazatelka: Takže vás odvezli na výslech do Jihlavy?

Páter Valerián: Teď mě odvezli. Jak jsem vstoupil do auta nebo sedl do auta. Byl tam se mnou šofér a on, nic víc. Nikdo tam nebyl. Jak jsme vyjížděli z té stanice, tak mi dal brýle „*Nasadte si brejle*“. To byly kožené brýle, žes neviděla vůbec nic. Guma a tady (ukazuje) kůže. Já jsem věděl, že oni jedou směrem na Budějovice. Tak jsem věděl, kam mě můžou vést. Jedině do Jihlavy, protože tam byl nejbližší kriminál. Tak mě zavezli do té Jihlavy a tam mě předali do tohoto...nějaké babě. Ta byla bohužel z Jaroměřic. Jo počkej, ještě jsem to popletl....napřed mě zavezli do té Jihlavy a tam jsem byl asi tři hodiny na samotce. Nikdo si mě nevšiml, nikdo mi nic neřekl, a tak dále. A po třech hodinách přišli, a abych zase s nimi šel. V té Jihlavě jsem viděl, i když já jsem Jihlavu neznal, i když jsem tam potom, po letech kaplanoval. A tak jsem viděl, že jdu z té vyslychající budovy nějakým parkem k chodníku a

tam čekalo takové veliké auto. A když já jsem tam vstupoval, tak ten chlap povídal: „*Sie können einsteigen, Herr Valerián*“. Německy mi to povídá. Neřekl jsem nic. Ani „*Danke*“ nebo tak. A vlezl jsem dovnitř a říkám si, jak to, že ten chlap mluvil německy? Jestli mě nechcou osvobodit, a vést mě přes hranice, jestli já bych s tím souhlasil, a tak dál. Ty triky u nich byly všelijaké. Tak jsem si tam sedl a to bylo šestisedadlové auto. Dva, dva a dva (ukazuje rozložení sedadel ve voze), takové dlouhé to bylo. A tak já jsem seděl v prostředku. Vedle mě seděl četník, v zadu seděli dva vyslychající nebo kdo to byl, a v předu byl šofér a také ještě jeden. A tak jsme vyjeli. A jen jsme vyjeli odtud, tak než jsme dojeli na křižovatku, tak on zezadu mi hodil ty brýle na oči, abych já neviděl směrovku, kam mě vezou. Ale já jsem si říkal: „*Bud' mě vezou do Prahy k soudu, nebo kam by mě jinam mohli vézt?*“ Já nevím, jak dlouho jsme jeli a přijeli jsme a oni mě říkali: „*Poslouchejte, vy jste zradil dělnickou třídu. My jsme vám odpustili. My vás vezeme do Prahy, abyste tam dělal místo arcibiskupa Berana, co ho zavřeli.*“ *Tak tam byl nějaký nástupce, který v té době trochu nahrával komunistům, teď si nevzpomenu, jak on se jmenoval, tak vy u něho se naučíte politice, jak má kněz pracovat. Protože vy máte vliv na lidi. Tak až vás přetvoří, tak my vám můžeme také dopřát, abyste mohl dělat biskupa*“. Já povídám „*Prosím vás, jestli je toto pravda, zavezte mě zpátky. Já v té samotce můžu být, jak dlouho chcete.*“ A oni: „*Odříkaného chleba je největší krajíc*“, a tak dál. A tak najednou jsme zastavili. Brýle jsem měl a oni mě vytáhli a já jsem nějak šel přes nějaký příkop, po trávníku. Sundali mi brýle a já jsem byl před rybníkem, na té cestě kudy jsme jeli. A viděl jsem v dáli nějaké červené chalupy, střechy a tak. A on povídal: „*Tak co, přijímáte to?*“ Já jsem si uvědomil, že sestra zavřená, táta v nemocnici a já su tady. Nebudu ani vědět, kde jsem skončil, když mě tam hodí. Já povídám „*Né*“. Podlomeným hlasem jsem řekl „*Neberu to*“. A už jsem letěl do náruče jednoho, druhého... Já myslel, že letím do vody a zatím jsem letěl k nim. A teď oni začali nadávat: „*Tak jste odmítl podruhé takovou nabídku dělnické třídy. A vy jste jí znovu zradil. My vás teď zavezeme do Želiva, abyste tam svou práci, alespoň trošinku se nažral a až přijdete na to, že jste blbec, tak do půl roku my budeme čekat a my vám to místo zajistíme v té Praze*“. Povídám „*To nemusíte zajišťovat. Já to neberu*“. No a tak jsem se dostal do Želiva a v Želivě jsem byl jenom týden. A když mě tam hodili do jedné cimry, tam bylo sedmnáct kněží. Tak já jsem zavolal na toho chlapa, protože to bylo jedenáct hodin v noci, tam tma: „*Prosím vás, není tady někde vypínač?*“ Ten zavřel ty dveře a „*Posviťte si očima*“, za těma dveřma mi říkal. Tak já jsem tam makal za dveřma a naštěstí jsem tam našel ten vypínač, tak jsem si rozžal. Teď jsem tam uviděl šestnáct kněží a mezi nimi byl otec Podveský. No a... tak já jsem k němu hned letěl. On bez brýlí moc neviděl, ale poznal můj hlas a tak říkal: „*Pátère Josefe, tak co? Co s tebou dělali?*“ Já říkám: „*No vidíte,*

já su tady za vámi. Mě sebrali o pěti hodinách, zatáhli mě do Jihlavy, tam jsem byl tři hodny a ted' mě táhnou sem.“ Tak povídá: „*Tak máme to dobrý, nebojte se, budeme pohromadě. Jsou tady samí kněží, kteří byli nepohodlní*“. Tam byli daní na práci. Jenže oni mě tam udělali velitelem, že jsem byl nejmladší, tak vždycky, když přišli četníci na sčítání lidu a tak dál, tak se ptali a já jsem dělal toho hlásného. Já jsem tam přišel v sobotu a další týden to jsem chodil taky mlátit (obilí), na práci ven. No a v pátek večer jsem se umyl, to už bylo kolem desáté hodiny. A oni teprve až se stmívalo, tak počítali nás kněze, co jsme tam byli zavření. Tak já jsem podával hlášení a ten jeden z nich, vždycky byli dva, tak ten jeden z nich povídá: „*Kterej to je Valerián*“. Já jsem se přihlásil, tak on povídá: „*Pojďte se mnou.*“ A odvedl mě. A oni tam všichni zůstali. A já jsem byl jenom v nočním úboru, co jsem si nechal poslat, abych měl svoje vlastní prádlo. Tam jsme nedostali žádné šaty a nic. Tak já jsem byl odvedenej. Šel jsem já nevím, pět minut, těma chotbama dlouhýma. A pak otevřel dveře, vrazil mě tam, chytil mě a já jsem tam spadl dovnitř a narazil jsem na něco železného, tvrdého. Narazil jsem na břicho. Strašně mě to bolelo. A tak říkám „*Prosím vás zozníťe tady.*“ „*Posviťte si očima*“, zase. Ale protože venku svítilo světlo, kde u brány hlídal chlap, tak já jsem se rozhlédl a ted' jsem zjistil, kde je vypínač. Tak jsem trošku rozžal a už jsem viděl tři postele, čisté. To byla jako ošetrovna, kde přebývali nějakí nemocní a tak dál. Vždycky postel, noční stolek, postel...tři postele tam byly. Ale když jsem tam byl já, tak tam nikdo nebyl. A jak jsem rozžal, tak zase ten chlap od těch dveří, od té brány volal: „*Zhasněte!*“. Tak já jsem to zhasl, ale už jsem věděl, že tady nikdo není. Tak jsem tam byl a ted' jsem přemýšlel celou noc, proč já su tady, co se stalo. Proč mě takhle oddělili a ten tam zůstával, pan Podveský. A ted' ráno mě donesli snídani, v poledne mě donesli oběd. A já jsem viděl, jak ráno nastupují na jednotlivá pracoviště, jak je odvázejí. Protože tam byl kamenolom, les a kácení stromů, potom JZD nebo Státní statky nebo něco takového. Ty party byly odváženy. Já jsem tam zůstal a tak jsem furt, celý den přemýšlel a říkal: „*Pane Bože, co oni se mnou chtějí dělat?*“ A večer, zase kolem té desáté hodiny se otevrou dveře, v tom světle jsem spatřil otce Podveského. A oni ho tam hodili stejně na tu postel, jako mě.

Tazatelka: A on byl nějak mučen při tom výslechu. Oni ho nechali stát ve vodě...

Páter Valerián: To bylo později, to už bylo samostatně. To mi on řekl, když jsme se setkali v Kartouzích, potom společně ve vězení, při tom druhém, co jsem měl. Hned mi povídá: „*Jozífkú, co s tebou dělali?*“ Já povídám „*Nic, já su tady, jak na výkrmě. Oni pravděpodobně mají strach, abychom nepokazili ty druhé kněze, kteří jsou jen nepohodlní a neměli nic*

politického, tak abychom je nepokazili." Tak to bylo ze soboty na neděli. V neděli se nechodilo do práce, takže jsme neviděli, jestli nastupují nebo ne. No, zas nám donesli snídani, v poledne nám dali oběd a měli jsme brambory a takové malé buřty, s polévkou. No a tak jsme se pomodlili před tím jídlem, dali se do toho a teď já jsem do toho kousl a něco v tom bylo. Jsem si myslel, že to je nějaká žláza nebo něco. Tak jsem to vyplivl a zjistil jsem, že to je něco zabaleného v igelitu. Tak jsem to rozbalil a tam bylo napsáno: „*Důstojní pánové, nemluvte nahlas, je tam odposlouchávací zařízení (smích) Víte?*“

Tazatelka: Takže vás někdo varoval?

Páter Valerián: Takže nás varovali ti, co dělali jídlo. To byli řeholní kněží, těch tam bylo ale třístapadesát zavřených. Jenom proto, že jsou klášterníci. Oni neměli žádné delikty, nebo něco. Oni je prostě zlikvidovali kláštery, tak to tam bylo... No a tak jsme si říkali: „*Pane Bože, teď musíme jenom šeptat mezi sebou.*“ No a tak jsme se domluvili jemně, jak budeme mluvit. Co bude říkat on a co budu říkat já. On mě bude chtít chránit, že já jsem nic nevěděl o tom dopise a tak dál. A to on tvrdil při výslechu potom v Jihlavě, to jsem tvrdil i já: „*Já vůbec o tom dopisu nevím*“. Ten (Podveský) to tvrdil také. Takže mě neodsoudili jako pana faráře na šestnáct let, mě neodsoudili. Já jsem byl potom z té Jihlavy převezen zase zpět mezi ty kněze. A normálně jsem tam byl. A byl jsem tam s biskupem Otčenáškem, co je v Hradci i s Tomáškem, pozdějším kardinálem. A potom Šuránek, který byl profesorem pastorálky na fakultě, před tím byl spirituálem. Tak s těmi jsem byl v té Želivě. A všechny kněze odtud pomalinku odváželi jednoho po druhém a já jsem tam zůstal sám v celém opatství a pode mnou byli biskupové. Ti tři. A oni mě dva chlapi vodili do jídelny toho kláštera, to se muselo jít strašně dlouho tou chotbou. A tam seděli strašně dlouho vedle mě a pořád řvali: „*Jezte, jezte!*“ Já jsem snědl čtyři lžičky polévky a já jsem to nemohl spolknout, protože hrdlo se mi úplně stáhlo. No a tak jsem byl po tom tak hladnej, že jsem si vzal jenom trošinku malinko a už jsem nemohl, tak odešli. Ale když jsem šel tam kolem té kuchyně, tak už tam čekal jeden ten kněz nebo řeholník a na tácu mě dali zase jídlo pro biskupy. A já jsem to zase nesl zpátky celou tou dlouho chotbou. Dal jsem to biskupům dole a já jsem byl nahoře. Já jsem tam byl sám. Tak jsem jim to dal, vždycky jsme se pozdravili latinsky a něco jsme si tak prohodili. A mě vyhodili ven, abych já tam chodil na dvoře kolečko. Veliký, abych se tam osvěžil, že. A potom mě zase vytáhl nahoru, zavřel mě do toho celého opatství a pustili zase ty biskupy ven. A jednou já jsem si říkal „*Pane Bože, vždyť já tady hladem umřu.*“, jo...

Páter Valerián: Není to moc dlouhé? Není to zbytečné tady toto?

Tazatelka: Né, určitě ne!

Páter Valerián: No je to zajímavé tady toto všechno. „*Já tady asi pravděpodobně umřu.*“ Tam (v jídelně) já to nemůžu sníst, nic si nemůžu vzít do té cely. Tak já jsem si říkal, až oni budou chodit po tom dvoře, tak já jim ukážu bokem, aby mě neviděl ten četník u té brány, ukážu jim, že mám hlad. Aby mě to nějak zařídili, abych já, že... Já jsem měl sepjaté ruce a čekal jsem, až někdo půjde. A on se podíval otec Tomášek, pardon, počkej...ten spirituál...František...Antonín...Šuránek. Ten se podíval, já jsem udělal jenom takhle (ukázal si rukou na pus), protože mluvit se nedalo, křičet přes okno, zamřížované. A tak on si toho všiml. A teď já si pamatuji, že to bylo v únoru, strašně moc sněhu. Ten chlap tam přišel jednou v neděli, ten co tam hlídal. On měl kožich až na zem a svoje boty měl ještě ve filcákách až po...po vrch. Když tam musel stát venku na té stoličce na sněhu. Teď já jsem slyšel otvírat první vestibul, druhý vestibul, pak tam byla umývárna a záchody. Tam byla umývárna pro čtyřicet, ne třicet, ne patnáct a patnáct, třicet. Z obou stran byly kohoutky, takové koryto a tam jsme se umývali. A záchody byly čtyři naproti. Dál bylo takzvané peklo, tak tam já jsem byl ubytovaný, sám. Tak takhle oni tam s námi zacházeli. To bylo strašné, no. Tak bych to asi řekl.

Tazatelka: Pane faráři je třeba ještě něco, na co jste si vzpomněl a co byste rád dodal?

Páter Valerián: K tomu by se dalo říct ještě spousta věcí, ale já už bych to už asi tak nechal.

Tazatelka: Tak v tom případě bych Vám chtěla moc poděkovat za rozhovor. Jsem ráda, že jste si na mě udělal čas a že jsme si mohli spolu popovídat. Děkuju.

7.4 Rozhovor s Marií Bulovou, panem Bulou, panem Krotkým a paní Krotkou

Marie Bulová, rok 2010. Foto: archiv autorky

Tazatelka: Když se řekne „Babice“, co je taková první myšlenka, která se vám vybaví?

Marie Bulová: Strach a nenávisť. Bylo to hrozný.

Paní Krotká: On se (Bula) s tím Malým znal. Oni byli kamarádi ze školy, a občas u nich bývala, tak jako by byl jejich.

Tazatelka: Takže byli kamarádi na tom gymnáziu?

Paní Krotká: Byli kamarádi, ano. A pak že, proč ho (Bula Malého) nevyhodil? No když přijde za váma kamarád ze školy, tak ho vyhodíte?

Tazatelka: A vy jste se někdo s tím Malým setkali?

Marie Bulová: Já jsem z té Rokytnice. On (rodina Malého) byli vystěhovaní z toho Znojma tenkrát a stavěli si barák ve Starči, a tak v tý Rokytnici proti nám bydleli. Jeho táta byl strážmistr, komunista, jak řemen. Byla tam i jeho maminka a on (Malý) tam jezdil za nima, takže jsem ho znala. A když jsem se dívala na tu fotku, jak byl mrtvej, tak tam není k poznání.

Tazatelka: Ona ani jeho matka, když jí přivedli k identifikaci, tak ho napoprvé nepoznala. Až pak tu výpověď změnila. Paní Plichtová (Vondráčková) říká, že ho pak potkala, s tou bych měla mluvit někdy v srpnu, v září.

Paní Krotká: My jsme paní Plichtovou potkali na dovolený, to snad nemohla bejt ani náhoda. A ona nám říká, „*Já toho Malého potkala, jak jel autem, tady u té benzínový pumpy*“. A ještě několik dalších lidí tvrdilo, že ho viděli.¹⁶¹ A když ten doktor Klempa ohledával těla u Babic¹⁶², tak měl prý říct: „*Tento člověk je mrtvý nejmiň dva dni*“.

Marie Bulová: Ono prej přijelo auto, to odvezlo Malého a někoho tam strčili.¹⁶³

Tazatelka: A mluvila jste někdy přímo s Malým nebo jste ho jen viděla?

Marie Bulová: Ne. My jsme tehdy byly děcka a hráli jsme si s balónem a on by se s námi přece nebavil.

Tazatelka: On si tu důvěru církevních představitelů, jako byl právě páter Bula, získal historkou, že má tajný úkol převést kardinála Berana.

Paní Krotká: No to on strýčkovi takhle namluvil. On zašel do Jaroměřic za tím Podveským a my máme přímo natočený rozhovor s Podveským a on právě říkal, že se mu ta situace nelíbí. Ale strýček (Bula) říkal, že pokud je (Beran) v ohrožení a chce bejt vyzpovídanej, tak já že jsem ochotnej to udělat. Podveský ale říkal: „*Mně se to nelíbí, mě tady varoval jeden místní komunista.*“

Tazatelka: To byl ten Ošmera

Paní Krotká: To byl ten Ošmera. On byl komunista, ale za války spolu spolupracovali,¹⁶⁴ takže je to dobrej člověk, i když to byl komunista.

Pan Krotký: Ono to muselo být připravený. Přece proč by se skrývali v poli, když tu byly všude lesy a za noc by byli na rakouský hranici. A když byli ozbrojený, tak by se prostřileli.

---

¹⁶¹ Z dostupných pramenů se nepodařilo zjistit konkrétní osoby. Ví se, že měla Malého potkat Ludmila Plichtová, která si tím už dnes není zcela jistá, ale to je jediné svědectví tohoto druhu.

¹⁶² Zde pravděpodobně dochází k záměně s ohledáním při vraždě v babické škole, kde byl k mrtvým přivolán MUDr. Klempa. Není zpráva o tom, že by byla ohledána na místě i těla zastřelených na poli u Bolíkovíc, protože tato těla byla převezena na pitvu do Jihlavy.

¹⁶³ To je jedna z verzí, se kterou operují někteří pamětníci, ale například i Alois Plichta ve své knize. Většina relevantních zdrojů se shoduje na tom, že Malý byl u Bolíkovíc skutečně zastřelen.

¹⁶⁴ Ošmera se s páterem Podveským velmi dobře znal ještě z dob protinacistického odboje. Po válce, když se situace otočila, byl Podveský Ošmerou ze staré známosti varován, že je místním komunistům nepohodlný.

Pan Bula: On ten Malý musel být estébák, musel být u nich, protože jim hlásil všechno.

Tazatelka: Ono se kolem něho (Malého) dělo hodně podivných náhod. Četla jsem, že nějakému známému nechal na obranu zbraň a druhý den tam byla domovní prohlídka a šli po zbrani.

Pan Krotký: Ano.

Tazatelka: Čili vaše teorie je, že to byl agent provokatér StB?

Pan Bula: Ano.

Paní Krotká: Ale on to byl taky ožrala. Takže on buď spolupracoval, anebo byl takovej frajer, že se napil a pak blbě žvanil.

Pan Bula: Ale i tak nevím, jak by se jim (StB) to tak rychle doneslo.

Tazatelka: Jedna z těch verzí, co jsem se dozvěděla od pana Rázka a spol. byla, že Malý nebyl spolupracovník, ale že ho StB monitorovala.

Paní Krotká: Oni o něm věděli. Oni o něm věděli všechno, prej už od hranic. A co já jsem takhle slyšela, tak že on byl prej pěkněj frajer, že se všude chlubil: „*A já tady udělám pořádek a pojd'te se mnou do toho.*“ A on takhle verboval, takže mohl se taky podřeknout před někým.

Pan Krotký: Jim bylo všem kolem třiceti let.¹⁶⁵ A on nosil americkou bundu a měl zbraň, tak na ně asi udělal dojem.

Paní Krotká: Ale ono to bylo tak, že toho našeho strýčka vzali už v dubnu. Přitom Babice byly až v červenci. To bylo od nich velice sprostý, že to tak spojili. Ale on (Bula Malému) snad řekl, že už mu nevěří, ale druhý den ho pak zatkli (Bulu).

---

¹⁶⁵ Bratrům Plichtovým bylo kolem dvaceti, Mityskovi dvacet čtyři.

Pan Bula: A to tehdy nebyly mobily. Jak by se to jinak (na StB) dozvěděli? Vždyť tehdy byl ve vsi jeden telefon, a to ještě mizerném.

Tazatelka: A znali vy jste někoho z těch zastřelených komunistů osobně, protože tady se ti lidé asi znají navzájem.

Marie Bulová: Neznali. Ale říkalo se o nich, že byli normální. Normální lidi. Oni to nechtěli lámat přes koleno.

Tazatelka: To byla jedna z věcí, které jsem nikdy nerozuměla, proč se Malý rozhodl střílet v Babicích a ne třeba v Šebkovicích, odkud byl Plichta.

Pan Bula: Nebo v Rokytnici, třeba. To nikdo neví.

Tazatelka: Pamatujete si ten okamžik, kdy jste se poprvé dozvěděla o těch událostech v Babicích? Vybavíte si, na co jste myslela nebo jestli jste se to dozvěděla až s odstupem času?

Marie Bulová: V tu chvíli mě ani nenapadlo, že s tím budou spojovat pátera Bulu. To vůbec.

Tazatelka: A když jste se potom dozvěděli, že je v tom zapletený ten Malý, který se znal s páterem Bulou?

Marie Bulová: No to už jsme se potom báli. Ani jsme nikam nechodili.

Paní Krotká: Babička říkala, že se s nimi ani nikdo nebavil. Všichni se báli.

Marie Bulová: Den před jeho (Bulovou) popravou ho vezli do Jihlavy. A bylo to hrozný. Ženský se tam seběhly a křičely: „*Ne jenom jeho. Celou rodinu měli postřílet.*“

Tazatelka: Pamatujete si, kdy jste pana Bulu viděla naposled?

Marie Bulová: Asi to bylo v kostele na mši.

Tazatelka: Možná bychom si teď pro pochopení mohli ujasnit ty vaše příbuzenské vztahy.

Všichni: (smích)

Marie Bulová: (ukazuje na pana Bulu) to je můj syn. Můj manžel byl bratr Jana Buly.

Tazatelka: Mě to trochu spletlo, protože jsem četla o Marii Bulové, která byla sestrou Jana Buly.

Pan Krotký: To byla moje matka.

Marie Bulová: U nás to byla samá Marie. I babička¹⁶⁶ byla Marie¹⁶⁷.

Pan Krotký: Ale když se někde v knihách píše o Marii Bulové, tak to se mluví o mé matce, protože tady tetička v té době byla ještě svobodná.

Tazatelka: Já jsem četla, že ta Vaše matka ho (Bulu) tam šla pak se svou matkou do vězení navštívit a přinesli mu řízky¹⁶⁸...

Paní Krotká: Ale ony už ho skoro ani nepoznaly. Ani na těch fotkách není k poznání. Byl takový opuchlý.

Pan Bula: A přitom on tam ve vězení prý maloval bachařům obrazy.¹⁶⁹ A někdo z těch spoluvězňů prý ve vězení viděl Malého kabát. A jak by ho mohl mít, když v něm byl oblečenej, když ho zastřelili? Je to teda fakt nějaký zamotaný.

Tazatelka: A Vám pane Krotký, podle ročníku narození, musely být tehdy (1951) tři roky. Tak jak jste se potom od rodičů dozvídal o těch událostech? Pamatujete si třeba, v kolika letech jste se to poprvé dozvěděl?

Pan Krotký: No poprvé jsme si o tom povídali, když jsem začal chodit do školy a do náboženství. A oni mi říkali: „*Mohl tady být taky tvůj strejda.*“

---

¹⁶⁶ Krajová odlišnost ve výslovnosti – namísto „babička“ používají slovo „bábička“.

¹⁶⁷ Jedná se o matku popraveného kněze Buly.

¹⁶⁸ Jan Bula ovšem neměl řízky jak sníst, protože následkem bití při výsleších přišel o zuby.

¹⁶⁹ Jan Bula byl velmi výtvarně nadaný – což ve své výpovědi potvrdil i páter Valerián.

Tazatelka: A vyprávěla Vám maminka o té poslední návštěvě u svého bratra?

Pan Krotký: No vyprávěla, ale nikdy ne podrobně. Pak už je tam (za ním) ani nepustili.

Marie Bulová: Oni když tehdy přijeli, tak já jsem se ptala: „*Tak co je?*“ A ona bábička říkala: „*On má zejtra popravu*“ a svalila se na ten gauč. A já jsem šla za manželem a ptala se: „*Co ti teda tam říkali?*“ A on povídá: „*Prosím tě, na nic se mě neptej.*“ A za celou dobu mi nic neřekl, co tam s ním (Bulou) dělali.

Tazatelka: A z čeho byl teda páter Bula obviněn?

Pan Krotký: Oficiálně jsme se nedozvěděli nic. Akorát tady se říkalo, že byl spolupracovník Malého. To byl hlavní důvod.

Tazatelka: A to, že má soud jste se dozvěděli?

Marie Bulová: Ano. My jsme psali žádosti o milost i Martě Gottwaldové.

Paní Krotká: Jel tam celý autobus ze Třebíče a všichni tam řvali „*Smrt.*“

Pan Krotký: Oni se v těch Babicích taky o tom báli mluvit.

Pan Bula: Oni se báli

Marie Bulová: Vždyť já odtamtud (z Babic) mám bratránky a neřeknou vám ani dneska nic.

Pan Bula: Oni jsou ještě živí ti staří a mohli by se mstít.

Paní Krotká: Já si dobře ty roky pamatuju. Já nikdy nezapomenu.

Pan Bula: A mě pak komunisti tahali i do strany, až jedna soudružka jim řekla, aby nezapomněli, že můj strýc byl popraven v babické aféře. Tak ztratili zájem. Dodnes jsem té soudružce vděčnej.

Tazatelka: A stalo se třeba někdy, že by se vám někdo za to všechno omluvil?

Všichni: Ne

Tazatelka: A pokud jde o urnu s ostatky Jana Buly, víte něco?

Všichni: Ne

Marie Bulová: Nemáme úmrtní list, nemáme nic.

Tazatelka: Měl by být uložen v urnovém háji, kde je asi tři tisíce lidí.

Pan Krotký: To je strašný, když jsem to četl, myslel jsem, že to je překlep.

Tazatelka: Je třeba ještě něco, co byste rádi dodali? Pokud ne, tak bych vám všem moc chtěla poděkovat za rozhovor.

8 ANALÝZY BIOGRAFICKÝCH ROZHovorŮ

8.1 Analýza rozhovoru s Ludmilou Vondráčkovou (Plichtovou)

Rozhovor s Ludmilou Vondráčkovou rozenou Plichtovou byl veden jako rozhovor polostrukturovaný, kdy byl hlavní důraz kladen na to, aby dotazovaná mohla kontinuálně a bez přerušení vypovídat o zážitcích a událostech, které považovala za důležité. Doplňující otázky byly v průběhu rozhovoru kladeny tak, aby bylo možné rozvíjet a dívat se detailněji na některá témata, která vyvstala v průběhu vyprávění paní Vondráčkové Plichtové.

Rozhovor sice neodkrývá žádné nové historické skutečnosti ohledně babického případu, její svědectví je však nedocenitelné v tom smyslu, že poskytuje cenný exkurz do každodenního života členů perzekvovaných rodin.

Ukazuje těžkosti, s nimiž se museli potýkat a nedůstojné životní podmínky, jimž byly rodiny odsouzených vystaveny na statku v Ploskovicích, kam byly internovány. Ludmila Plichtová ve svém rozhovoru otevřeně připouští, že obraz babických událostí si dávala dohromady až zpětně, především z informací, které se k ní z různých zdrojů dostávaly. Jednalo se přitom především o zdroje neoficiální, protože rodiny pozůstalých nebyly o odsouzení svých členů od státních orgánů informovány – přinejmenším do politického oteplení v šedesátých letech, kdy jim bylo umožněno nahlédnout do vyšetřovacích spisů. V době, kdy se Antonín Plichta věnoval protinacistické a následně protikomunistické odbojové činnosti, byla Ludmila Plichtová, jak sama přiznává, ještě dítětem, a proto nebyla zasvěcena do detailů, které souvisely s poválečnou činností jejího otce a bratrů.

S Ladislavem Malým, jehož osoba je klíčem k osvětlení bílých míst případu, měla tu možnost se setkat jen několikrát a z rozhovoru vyplývá, že se spolu nikdy nebavili o věcech, které by souvisely s Malého činností. Ludmila Plichtová sice hovoří o svém domnění, že za tři až čtyři roky po osudné tragédii Malého potkala na ulici, (z této skutečnosti vychází i kniha bratrance jejího otce, Aloise Plichty Pravda o Babicích), ale upřímně přiznává, že s odstupem

řady let již není schopná bezpečně říci, zda to skutečně byl Ladislav Malý. Líčené peripetie s rodovým statkem pak dobře ilustrují devastující charakter hospodaření komunistů na jimi zabaveném majetku.

Podobně jako další pamětníci, i Ludmila Plichtová se nedočkala žádné omluvy za tragédii, která ji i její rodinu potkala a myslí si, že se české společnosti stále ještě nepodařilo se s dědictvím komunismu zcela vyrovnat.

8.2 Analýza rozhovoru s páterem Josefem Valeriánem

Rozhovor s páterem Josefem Valeriánem byl také veden jako polostrukturovaný. Dotazovaný měl poměrně velké množství zážitků ze svého života, jakkoli ne všechny přímo souvisely s babickým případem a následnými procesy. Jeho svědectví je cenné protože se osobně znal s popravenými kněžími Janem Bulou a Václavem Drbolou. S Janem Bulou se znal dokonce ještě z doby studií. Navíc to byl právě Valerián, kdo se, společně s páterem Podveský, snažil Jana Bulu i Antonína Plichtu staršího varovat před kontakty s Malým.

V otázce osoby Ladislava Malého nemá páter Valerián žádné pochybnosti o tom, že byl spolupracovníkem StB, a že celá babická událost se tak odehrála v režii Státní bezpečnosti. Jak jsme už zmínili několikrát, tuto tradovanou tezi nelze na základě spolehlivých důkazů ověřit, podobně jako není možné ověřit jiné uvedené události – například Valeriánovo vyprávění o tom, že někteří komunisté byli varováni, aby na osudnou večerní schůzi do babické školy nechodili, protože na ní dojde ke střelbě.

Z hlediska historických pramenů je rovněž poněkud sporné tvrzení, že Babice a okolní obce byly obsazeny vojskem ještě několik dní před samotnými vraždami. Žádný ze zdrojů, které posloužily jako informační background k sepsání této práce, takovéto tvrzení nepotvrzuje, respektive neopírá o věrohodné prameny.

Celkově rozhovor s páterem Josefem Valeriánem rozhodně přispěl k poskytnutí ucelenějšího pohledu na osud perzekvovaných kněží, jakož i o praktikách vyšetřovatelů a o podmínkách ve vězení.

8.3 Analýza rozhovoru s příbuznými pátera Jana Buly

Tento rozhovor byl poněkud atypický tím, že nebyl veden pouze s jedním člověkem, ale se čtyřmi osobami najednou – z technických i časových důvodů nebylo možné, aby jednotliví účastníci byli dotazováni odděleně. To se ukázalo jako výhoda i nevýhoda současně. Výhoda v tom smyslu, že tento typ rozhovoru umožnil, aby si dotazované osoby v paměti oživily některé již zapomenuté části minulosti. Nevýhoda to pak byla především v tom, že docházelo k momentům, kdy mluvilo nahlas více účastníků, díky čemuž byly jisté zvukové pasáže méně srozumitelné, což místy způsobovalo problémy při přepisu rozhovorů.

V případě interview s žijícími příbuznými pátera Buly rovněž padla některá tvrzení, která se rozcházejí s historickou realitou, či pro která v pramenech nenalzáme dostatečnou oporu. Jedná se především o tvrzení, že Babice a okolí byly již před vraždami obsazeny vojskem.

Tento rozhovor byl velmi přínosný s ohledem na to, že odkrývá blíže rodinné prostředí pátera Buly a potvrzuje předešlé výpovědi ostatních pozůstalých, že nebyli oficiálně informováni o tom, co se s jejich příbuznými dělo po procesu, ani jim nikdo oficiálně nepředal urnu s jejich ostatky.

9 ZÁVĚR

Popisu babických událostí, souvislostí a následných procesů, předcházel stručný exkurz do problematiky vykonstruovaných politických procesů v 50. letech, dále popis základních aspektů procesu kolektivizace venkova, a v neposlední řadě pak byla alespoň v hrubých obrysech, představena široká oblast komplikovaných vztahů mezi církevní mocí a mocí světskou po roce 1948. Bez uvedení tohoto kontextu by nebylo možné zcela pochopit, jaké příčiny vedly až k samotným babickým událostem.

Hlavním cílem této práce však bylo popsat onu historickou událost, k níž došlo 2. července 1951 v malé, a do té doby téměř neznámé obci Babice na Moravsko-Budějovicku. Vražda tří řadových komunistických funkcionářů však nesmazatelně zapsala tuto vesnici do povědomí široké veřejnosti a odstartovala sérii politických procesů, které byly z velké části vykonstruované a zásadním způsobem se dotknuly lidí, kteří se samotnými vraždami neměli nic společného. K jejich postihu tehdy komunistické justici zcela stačilo, že se s vrahem, Ladislavem Malým, znali, nebo že byli v příbuzenském vztahu s členy jeho odbojové skupiny.

V babickém procesu se promítly tři hlavní linie - linie boje proti církvi, proti představitelům, tzv. vesnických boháčů a konečně boje proti osobám, které působily v protinacistickém odboji, a které tudíž měly potřebné znalosti i pro boj s režimem, který se chopil moci po únoru 1948.

Oblast jižní Moravy, kde k popisovaným událostem došlo, je v tomto ohledu specifická, a to hned ze dvou důvodů. Jednak šlo o region tradičně silně náboženský, kde byla řada věřících i mezi samotnými komunisty, což významně ztěžovalo boj s katolickou církví, jakožto jedním z nepřátel nového režimu. Rovněž se jednalo o známou agrární oblast, kde se stěžejní proces kolektivizace československého venkova setkával s vážnými problémy a mimořádně tuhým odporem ze strany vlastníků půdy a zemědělských usedlostí. Proto se

v této oblasti začaly v reakci na převzetí moci komunisty, formovat odbojové skupiny. StB se působení těchto snažila monitorovat a následně i přímo podněcovat, tím, že do těchto skupin nasazovala své agenty. V tomto směru není pochybnosti o působení agenta StB, Františka Marečka, který svou činností dostal na lavici obžalovaných v babickém procesu, například Gustava Smetanu, odsouzeného k trestu smrti.

Nejasnosti stále panují ohledně role vedoucího jedné z odbojových skupin, Ladislava Malého. O Malém dodnes koluje řada zcela, či částečně smyšlených teorií, dodnes není nezpochybnitelně prokázáno, zda babické vraždy spáchal z popudu StB, jako její vědomý spolupracovník (agent), či z vlastního popudu – jako člověk psychicky nevyrovnaný a se sklony k alkoholismu. K šíření těchto teorií přispěly především orgány, které měly vyšetřování babických vražd na starost. Státní bezpečnost totiž neprovedla rutinní kriminalistické úkony a nezajistila řadu důležitých stop. Vyšetřování i následné soudní procesy nebyly o konfrontaci důkazů, ale o exemplárním postihu předem určených skupin obyvatelstva.

Kromě popisu událostí samých byla v práci věnována pozornost i využití procesů pro propagandistické účely – ať již šlo o projev ministra Václava Kopeckého nad rakví zabitých funkcionářů, či manipulativně tendenční vyobrazení babických událostí v normalizačním seriálu Třicet případů Majora Zemana.

Závěrečnou část práce potom tvoří biografické rozhovory s pamětníky událostí, či pozůstalými po nespravedlivě odsouzených, a analýzy těchto rozhovorů. Tyto rozhovory poskytují cenné svědectví o době nedávno minulé, s níž se česká společnost stále ještě zcela nevyrovnala. Na závěr je třeba přiznat, že v některých částech práce bylo samozřejmě velmi těžké, zůstat jen objektivním a nestranným pozorovatelem, tváří v tvář vyprávění o zločinech a bezpráví minulého režimu.

BIBLIOGRAFIE

Publikace:

Adamec, J. (2008): *Nástin strukturálních problémů sovětského venkova v letech 1947 - 1948*. In: Blažek, P., Kubálek, M. (eds.): *Kolektivizace venkova v Československu 1948 – 1960 a středoevropské souvislosti*. Praha, Dokořán.

Bárta, M. (2008): *Očista středních zemědělských škol od dětí „vesnických boháčů“ a jejich internace na státním statku Albrechtice*. In: Blažek, P., Kubálek, M. (eds.): *Kolektivizace venkova v Československu 1948 – 1960 a středoevropské souvislosti*. Praha, Dokořán.

Barbořák, J. (2008): *Perzekuce Římskokatolické církve na Zlínsku Komunistickou stranou Československa, v letech 1948 – 1960 z pohledu archivních dokumentů*. Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta.

Balík, S., Hanuš, J. (2007): *Katolická církev v Československu 1945 – 1989*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury.

Fiala, P., Hanuš, J. (2001): *Katolická církev a totalitarismus v českých zemích*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury.

Jech, K. (2008): *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*. Praha, Vyšehrad s.r.o.

Kaplan, K. (1995): *Největší politický proces, M. Horáková a spol.* Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, ve spolupráci s Archivem hl. m. Prahy.

Kaplan, K., Paleček (2008): *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Barrister and Principal.

Navara, L., Kasáček, M (2008): *Mlynáři od Babic*. Host – vydavatelství s.r.o., Český Těšín.

Nebojsa, B. (1999): *Zlatá léta padesátá*. Tišnov, SURSUM

Pernes, J. (2008): *Politické a sociální předpoklady kolektivizace zemědělství v Československu*. IN: Blažek, P., Kubálek, M. (eds.): *Kolektivizace venkova v Československu 1948 – 1960 a středoevropské souvislosti*. Praha, Dokořán.

Růžička, D. (2005): *Major Zeman, propaganda nebo krimi?*. Praha, Práh.

Opavský, J. (1951): *Babice*. Svoboda, Praha.

Plichta, A. (2001): *Pravda o Babicích*. Salve Regina, Brno.

Radosta, P. (1993): *Protikomunistický odboj v Československu*. Praha, Egem.

Rázek, A. (2002): *StB a justice: nástroje třídního boje v obci Babice*. Praha, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu.

Skalický, K. (1984): *Kritika kultu osobnosti*. Londýn.

Stonjeková, K. (2009): *Odras komunistické éry v československé kinematografii*. Diplomová práce, Metropolitní univerzita Praha.

Svoboda, B., Polc J. V. (2008): *Kardinál Josef Beran*. Praha Vyšehrad, spol. s.r.o.

Urban, J. (2010): *Venkov pod kolektivizační knutou. Okolnosti jednoho exemplárního kulackého procesu*. Vyšehrad spol. s.r.o.

Vodička, K., Cabada, L. (2003): *Politický systém české republiky*. Praha, Portál s.r.o.

Dokumenty a televizní tvorba České televize:

Historie cs (21. 11. 2011): *Politické procesy v 50. letech*. Dostupné z portálu: www.ceskatelevize.cz, navštíveno dne: 20. 4. 2012

Historie cs (11. 3. 2011): *A proto lásku, lásku Stalinovi*. Dostupné z portálu: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/117929-a-proto-lasku-lasku-stalinovi/>, navštíveno dne: 20. 4. 2012

Petrov, M., Navara, L. (10. 9. 2009): *Mlynáři od Babice*. Dostupné z portálu: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10213309053-mlynari-od-babice/>, navštíveno dne: 20. 4. 2012

Třicet případů majora Zemana (1974-1979): režie: Jiří Sequens, scénář: Jiří Sequens
kamera: Václav Hanuš, výroba: Filmové studio Barrandova, ČT Praha, výrobní skupina:
Ústřední redakce armády, bezpečnosti a brannosti

Archivní materiály – Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu:

Zpráva KV NB v Jihlavě, ze dne 5. 7. 1951 ministerstvu národní bezpečnosti o průběhu akce v prostoru obce Babice

Zápis politického sekretariátu KSČ ze dne 10. 7. 1951 o projednání soudních případů Antonín Mityška a spol.

Zpráva o soudním případě proti Antonínu Mityškovi a spol.

Scénář hlavního přelíčení ve dnech 12. 7. – 14. 7. 1951 s teroristickou skupinou MALÝ a spol.

Resoluce Jednotného zemědělského družstva ve Štokách, z 10. července 1951

Internetové zdroje a odkazy:

Ústav pro studium totalitních režimů ČR: *Případ Babice*. Dostupné z portálu: <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/antologie/tema4.pdf>, Staženo dne: 1.3. 2009

Ústřední zpráva o dopadení teroristické skupiny vrahů na Jihlavsku, dostupné z internetu.
Dostupné z portálu: <http://www.simekbabice.ic.cz/archiv.htm>, Staženo dne 1.4. 2012

Hotovi střežit bezpečnost naší republiky, půjdeme směle vpřed k uskutečnění socialismu.
Dostupné z internetu: <http://www.simekbabice.ic.cz/archiv.htm>, Staženo dne 1.4. 2012

Tomek, P.: *Televizní seriál třicet případů majora Zemana*, Dostupné z internetu: http://www.totalita.cz/ip/tp_zeman.php, Staženo dne: 17.12. 2006

Rázek, A.: *672 Hodiny vazby Josefa Toufara*. Dostupné z internetu:
http://www.kpv-praha15.wz.cz/soubory_PDF/Toufar.pdf, Staženo dne: 20. 4. 2012

Projev poslance Národního shromáždění Gemrota, pronesený 16. dubna 1953 na 73. schůzi NS.
Dostupné z internetu: <http://www.snemovna.cz/eknih/1948ns/stenprot/073schuz/s073003.html>,
Staženo dne: 18. 6. 2009